

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการกองทุนชุมชน (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต) ปัญหาอุปสรรค การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกองทุนชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ และเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการกองทุนชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และทำการสุ่มเลือกอำเภอ โดยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้อำเภอบางบัวทอง ในระดับตำบล เลือก 2 ตำบล จากอำเภอบางบัวทองด้วยวิธีสุ่มแบบจับสลากเช่นกัน ได้ตำบลบางบัวทอง และตำบลบางคูรัด สำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เข้าร่วมโครงการ ตำบลบางบัวทองได้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 11 บ้านคลองเจ๊ก ตำบลบางคูรัดได้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 9 บ้านคลองตาชม ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ทั้งสองกลุ่มที่พร้อมจะเข้าร่วม โดยให้กรรมการและสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน และได้ให้โอกาสกับสมาชิกของกลุ่มทั้งที่เป็นกรรมการและไม่ได้เป็นกรรมการอย่างเท่าเทียมกัน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทอง

อำเภอบางบัวทองเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนนทบุรี และอยู่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เดิมเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เมื่อเขตเมืองขยายตัว ประกอบกับมีเครือข่ายคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น บริษัทห้างร้านและโรงงานต่างๆ จึงเลือกใช้อำเภอบางบัวทองเป็นที่ทำการ และมีหมู่บ้านจัดสรรก่อตั้งขึ้นอย่างมากมาย ทำให้อำเภอบางบัวทองมีประชากรมากเป็นอันดับที่สอง และมีความหนาแน่นเป็นอันดับที่สามของจังหวัดนนทบุรี อย่างไรก็ตาม ประชากรพื้นถิ่นบางส่วนยังคงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเช่นเดิม ทำให้สภาพทางสังคมของอำเภอบางบัวทองมีลักษณะเป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท กล่าวคือ มีชุมชนที่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นแบบชุมชนเมืองก่อตั้งอยู่บนพื้นที่ที่ยังมีการผลิตเชิงเกษตรกรรมอยู่

อำเภอบางบัวทองแบ่งเขตการปกครองเป็น 8 ตำบล คือ 1) ตำบลโสนลอย มี 6 หมู่บ้าน 2) ตำบลบางบัวทอง มี 14 หมู่บ้าน 3) ตำบลบางรักใหญ่ มี 11 หมู่บ้าน 4) ตำบลบางคูรัด มี 10 หมู่บ้าน 5) ตำบลละหาร มี 9 หมู่บ้าน 6) ตำบลลำโพ มี 8 หมู่บ้าน 7) ตำบลพิมลราช มี 8 หมู่บ้าน และ 8) ตำบลบางรักพัฒนา มี 15 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่ง คือ 1) เทศบาลเมืองบางบัวทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโสนลอยทั้งตำบล ตำบลบางบัวทองเฉพาะหมู่ที่ 2 และบางส่วนของหมู่ที่ 1 และ 3 ตำบลบางรักใหญ่ เฉพาะบางส่วนของหมู่ที่ 1, 2, 6 และ 7 ตำบลพิมลราช เฉพาะบางส่วนของหมู่ที่ 1-3 ตำบลบางรักพัฒนา เฉพาะหมู่ที่ 1 และบางส่วนของหมู่ที่ 5-6 2) องค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางบัวทองทั้งตำบลเฉพาะที่อยู่นอกเขตเทศบาล 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางรักใหญ่ทั้งตำบลเฉพาะที่อยู่นอกเขตเทศบาล 4) องค์การบริหารส่วนตำบลพิมลราช ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพิมลราชทั้งตำบลเฉพาะที่อยู่นอกเขตเทศบาล 5) องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักพัฒนา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางรักพัฒนาทั้งตำบลเฉพาะที่อยู่นอกเขตเทศบาล 6) องค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางคู

รัดทั้งตำบล 7) องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลละหารทั้งตำบล 8) องค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลลำโพทั้งตำบล

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกองทุนชุมชนที่มีการก่อตั้งเป็นอันดับแรกๆ ของอำเภอบางบัวทอง มีทั้งสิ้น 13 กลุ่ม ครอบคลุมเกือบครบทุกตำบล ยกเว้นเพียงตำบลโสนลอย อยู่ในระหว่างดำเนินการขึ้นทะเบียน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มหนองโสน หมู่ที่ 3 ตำบลบางคูรัด หลายตำบลมีกลุ่มออมทรัพย์ฯ มากกว่าหนึ่งกลุ่ม โดยตำบลบางบัวทองมีมากที่สุดถึง 5 กลุ่ม กลุ่มถนนรณ หมู่ที่ 1 ตำบลละหาร เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งมายาวนานที่สุดที่ยังดำเนินการอยู่ กลุ่มบัวทองเคหะ หมู่ที่ 14 ตำบลบางบัวทอง เป็นกลุ่มที่มีสัจจะสะสมสูงที่สุด กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 8 ตำบลบางบัวทอง ได้หยุดดำเนินการอันเนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

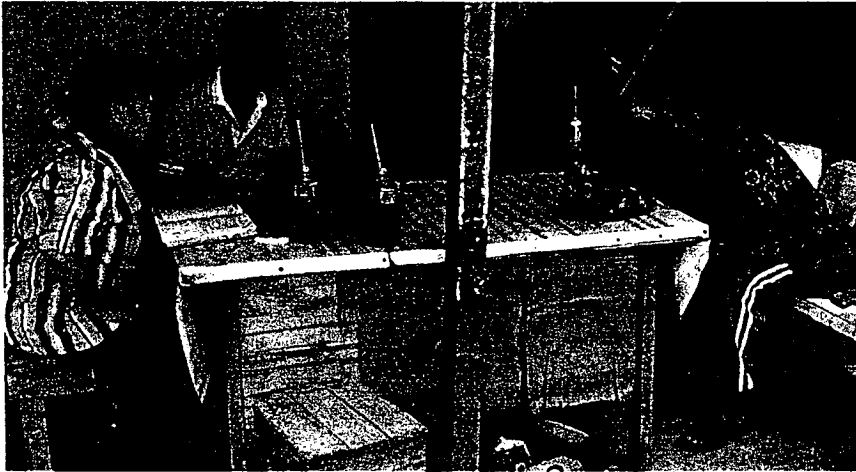
ที่	ชื่อกลุ่ม	หมู่ที่	ตำบล	ปีที่ก่อตั้ง	จำนวนสมาชิก	จำนวนกรรมการ	ลี้จจะสะสม	ประธานกลุ่มหรือผู้ประสานงานหลัก	หมายเหตุ
1	ถนนรถ	1	ละหาร	2537	39	9	173,450	นายเดช มะปูเลาะ	
2	ลากซ้อน	7	ลำโพ	2538	76	9	1,767,000	นายบุญกอบ เหมือนเรือง	
3	วัดลาดปลาตุก	8	บางรักพัฒนา	2543	37	9	294,600	นายแสนณรงค์ นามชุ่ม	
4	บางไผ่	1	บางรักใหญ่	2544	84	11	717,260	นางชลอ อิ่มมาก	
5	คลองเจ้า	1	พิมลราช	2544	101	9	1,173,000	นายชนะนะ แสงลอย	
6	คลองตาชม	8	พิมลราช	2554	73	11	60,000	นางวันเพ็ญ	
7	หนองกระดี่	4	บางคูรัด	2544	105	9	2,727,000	นางสมใจ พุฒเทศ	
*8	คลองตาชม	9	บางคูรัด	2554	73	7	68,000	นายถลอง ข้าสา	กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ
9	บัวทองเคหะ	14	บางบัวทอง	2544	735	15	3,978,975	นางอารีย์ ณรงค์น้อย	
*10	คลองเจ๊ก	11	บางบัวทอง	2544	254	9	2,425,600	นายสุภาพ วันแะเลาะ	กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ
11	คลองเจ๊ก	8	บางบัวทอง	2544	222	7	256,950	นายสมจิตร จันทร่แตน	หยุดดำเนินการ
12	คลองลำรี	12	บางบัวทอง	2547	253	13	1,426,740	นางหยาดอรุณ วันแะเลาะ	
13	ปิยะวารมณ	6	บางบัวทอง	2547	135	9	787,500	นายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์	

แหล่งข้อมูล: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางบัวทอง พฤษภาคม 2553

4.2 สภาพการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ติดต่อขอสัมภาษณ์กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกกลุ่มในอำเภอบางบัวทอง เพื่อขอทราบถึงการดำเนินการของกลุ่ม โดยให้กลุ่มเป็นผู้กำหนดผู้ให้สัมภาษณ์ และขอไปสัมภาษณ์ ณ ที่ทำการกลุ่ม เพื่อจะได้เห็นสถานที่ทำการ ทั้งนี้มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 2 กลุ่มที่ผู้วิจัยไปพบที่ทำการแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์มีเหตุจำเป็นไม่อาจอยู่ให้สัมภาษณ์ได้ จึงได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์แทน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปเป็นข้อมูลของแต่ละกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มถนนรต หมู่ที่ 1 ตำบลละหาร

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มถนนรต

ก่อตั้งโดยนายเดช มะปูเลาะ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น เมื่อเกษียณได้ให้ผู้ใหญ่บ้านคนใหม่เป็นประธานกลุ่ม คือ นายเกษม การง ทั้งสองคนเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ในการบริหารจัดการกลุ่ม นายเดช มะปูเลาะเป็นผู้ดำเนินการหลัก นายเกษม การง และกรรมการท่านอื่นๆ เป็นผู้ตรวจสอบและให้การสนับสนุน ใช้บ้านนายเดช มะปูเลาะ เป็นสถานที่ทำการ เป็นกลุ่มที่บริหารงานตามหลักการของศาสนาอิสลาม เป็นกลุ่มที่มีประวัติการทำงานยาวนานที่สุดของอำเภอ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นกรรมกรรับจ้าง ฐานะค่อนข้างยากจน จึงกำหนดเงินออมสัจจะไว้เพียง 50-100 บาท สมาชิกส่งเงินสัจจะสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลาโดยไม่ต้องทวงถาม ส่วนการกู้ยืมให้กู้ยืมเพียงรายละ 4,000 บาท ไม่มีดอกเบี้ย คิดเพียงค่าดำเนินการ 100 บาท ระยะเวลาส่งคืน 1 ปี นายเดช มะปูเลาะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติและกรรมการท่านอื่นๆ เป็นผู้ตรวจสอบ กลุ่มนี้ไม่มีกิจกรรมอื่นใดสวัสดิการอื่นๆ ก็ให้เป็นภาระของกลุ่มอื่นๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มนั้นๆ ได้จัดตั้งขึ้นมา เช่น เงินสงเคราะห์ค่าทำศพ ก็ให้กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์รับไป ทั้งนี้เพราะค่าดำเนินการที่จัดเก็บ ไม่มีส่วนต่างเหลือพอจะนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นใดได้ อีกทั้งคนทำงานก็เป็นกลุ่มเดียวกัน เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่เมื่อปี 2554 สมาชิกขอลาออกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากต้องการเงินไปใช้จ่ายแก้ไข้ปัญหาของตน และไม่มั่นใจว่าการจ้างงานจะมั่นคงพอที่จะมีรายได้เพียงพอในการส่งทั้งเงินสัจจะและเงินกู้ยืมได้ จึงขออนเงินออมทั้งหมดของตนไปใช้ก่อน ต่อเมื่อสถานะการจ้างงานมั่นคงจึงจะกลับมาสมัครใหม่ ปัจจุบันเริ่มกลับมาสมัครเป็นสมาชิกใหม่บ้างแล้ว ปัจจุบันมีสมาชิก 23 คน

2. กลุ่มลากซื่อน หมู่ที่ 7 ตำบลลำโพ

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์กลุ่มลากซื่อน

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ทำงานร่วมกับทางราชการมาอย่างยาวนาน เป็นกลุ่มที่มีประวัติการทำงานยาวนานเป็นอันดับสองของอำเภอ นายบุญกอบ เหมือนเรือง และนางคมคาย เหมือนเรืองเป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่ค่อนข้างมีฐานะ กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100-1,000 บาท ส่วนการกู้ยืมให้กู้ยืม 10,000-50,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือนมาตั้งแต่ต้น การอนุมัติเป็นการพิจารณาของกรรมการโดยดูจากความน่าเชื่อถือของบุคคลผู้ขอกู้ โดยมีนางคมคาย เหมือนเรือง ผู้เป็นเหรียญิกของกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากก่อตั้งมายาวนาน สมาชิกที่ดำรงฐานะมาตั้งแต่ต้นจะมีเงินสัจจะสะสมหลายหมื่นบาท สมาชิกที่มีเงินสัจจะสะสมสูงๆ มักขอลาออกเพื่อขอถอนเงินสัจจะสะสมคืน แล้วจึงสมัครใหม่เพื่อคงฐานะสมาชิกต่อไป สมาชิกจะได้รับเงินปันผลจากผลการประกอบการของกลุ่ม เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่เมื่อปี 2554 ต้องหยุดดำเนินการไป 3 เดือน สถานที่ทำการของกลุ่มเป็นบ้านของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสอง และได้จัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีด้านเกษตรของชุมชน กลุ่มนี้มีลักษณะที่ให้บริการด้านการเงินเป็นหลัก เมื่อทางราชการส่งเสริมให้มีกองทุนที่ให้บริการด้านการเงินมากขึ้น และมีข้อจำกัดของระเบียบการน้อยกว่า ทั้งกรรมการและสมาชิกของกลุ่มจึงมีแนวโน้มที่จะไปทำงานและใช้บริการของกองทุนอื่นๆ มากขึ้น ขณะนี้ยังถือว่ากลุ่มยังคงดำเนินการเป็นปกติ ปัจจุบันมีสมาชิก 72 คน

3. กลุ่มวัดลาดปลาตุก หมู่ที่ 8 ตำบลบางรักพัฒนา

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์กลุ่มวัดลาดปลาตุก

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้าน นายแสนณรงค์ นามขุ่ม เป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกค่อนข้างจะหลากหลาย กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100 บาท ส่วนการกู้ยืม สำหรับสมาชิกสมัครใหม่ให้กู้ยืม 5,000 บาท ส่วนผู้ดำรงฐานะสมาชิกอยู่นานให้กู้ยืม 10,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 0.50 ต่อเดือน การอนุมัติเป็นการพิจารณาของกรรมการ ใช้บ้านนายแสนณรงค์ นามขุ่ม เป็นสถานที่ทำการ ปัจจุบันการดำเนินงานอยู่ในสภาวะถดถอย ไม่มั่นใจว่าจะดำรงฐานะความเป็นกลุ่มอยู่ได้นานแค่ไหน เนื่องจากมีการตั้งกองทุนชุมชนในลักษณะอย่างนี้หลายกลุ่มในพื้นที่นี้ และมีลักษณะครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างกว่า มีทุนดำเนินงานสูงกว่า เช่น กองทุนเงินล้าน กองทุนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งคนทำงานก็เป็นคณะเดียวกัน ดอกเบี้ยก็คิดเท่ากัน แต่ไม่มีข้อกำหนดให้ต้องฝากเงินสัจจะเป็นประจำทุกเดือน สมาชิกจึงทยอยกันลาออกเพื่อไปใช้บริการของกองทุนกลุ่มอื่นๆ ปัจจุบันมีสมาชิกเหลืออยู่ 20 คน จะได้มีการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อปรึกษาหารือถึงอนาคตของกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

4. กลุ่มบางไผ่ หมู่ที่ 1 ตำบลบางรักใหญ่

ภาพที่ 4 สัมภาษณ์กลุ่มบางไผ่

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มอาสาสมัครของกระทรวงสาธารณสุข นางชลอ อิ่มมาก เป็นผู้ให้ข้อมูล สถานที่ทำการเป็นบ้านของนางชลอ อิ่มมาก สมาชิกค่อนข้างหลากหลาย ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนน้อยเป็นข้าราชการ กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100 บาท แต่มีอยู่ 12 คนที่ประสงค์ขอออมเป็น 500 บาท เนื่องจากมีรายได้แน่นอนและมีมากพอ มีการให้เยาวชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย การนำส่งเงินค่อนข้างสม่ำเสมอ ส่วนการกู้ยืม ให้กู้ยืมได้ร้อยละ 20,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน มีการให้กู้ฉุกเฉินเป็นกรณีพิเศษ รายละ 30,000-50,000 บาท แต่จำกัดให้ส่งคืนภายใน 1 เดือน โดยไม่คิดดอกเบี้ย เพื่อให้สมาชิกรู้สึกไปใช้ในการจัดงานเฉพาะหน้า เช่น งานอุปสมบท งานแต่งงาน เป็นต้น เมื่อเสร็จงานก็นำเงินมาคืน การอนุมัติเป็นการพิจารณาของนางชลอ อิ่มมากร่วมกับกรรมการเป็นหลัก มีสัญญาเงินกู้กำกับ มีใบเสร็จรับเงินให้เมื่อส่งคืน ไม่ต้องมีคนค้ำประกัน ยังไม่ปรากฏเรื่องหนี้สูญ เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่ 2554 ได้หยุดดำเนินการไป 2 เดือน สำหรับสมาชิก มีเงินปันผลให้ทุกปี มีเงินเฉลี่ยคืนให้กับคนกู้ มีทุนการศึกษาให้กับเยาวชนที่เข้าร่วมการออม มีการช่วยเหลือคนพิการ นางชลอ อิ่มมากเป็นผู้ดำเนินการทุกอย่าง โดยมีสามีเป็นผู้ช่วย เพราะไม่มีสมาชิกผู้ใดยินยอมมารับงาน แต่ก็มีการรวมในการประชุมและร่วมในการตรวจสอบตามวาระ กลุ่มนี้มีการจัดการ

ระบบเอกสารอย่างเป็นระเบียบ และเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ปัจจุบันมีสมาชิก 76 คน

5. กลุ่มคลองเจ้า หมู่ที่ 1 ตำบลพิมลราช

ภาพที่ 5 สัมภาษณ์กลุ่มคลองเจ้า

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้าน นางจิมพันธ์ พิงชุมชื่น นายชนะ แสงลอย และกรรมการอีกหลายคน เป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ตั้งหลักปักฐานอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่ต้น มีสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้านจัดสรรเข้าร่วมบ้างเล็กน้อย ใช้โรงเรือนอเนกประสงค์ของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมคลองเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรม แต่ไม่ได้เป็นที่ทำการ เอกสารของกลุ่มเก็บรักษาไว้ที่บ้านของนายชนะ แสงลอย ซึ่งเป็นประธานกลุ่ม กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100-1,000 บาท การนำส่งเงินสัจจะสมอ ส่วนการกู้ยืม ให้กู้ได้เต็มวงเงินสัจจะสะสมที่ตนเองมีอยู่ แต่ไม่เกินรายละ 30,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน ลดต้นลดดอก กำหนดส่งคืนภายใน 10 เดือน ในกรณีที่ประสงค์จะกู้เกินวงเงินสัจจะสะสม อันเนื่องจากมีเงินสัจจะสะสมไม่ถึง 30,000 บาท ต้องหาสมาชิกมาค้ำให้ได้เท่าวงเงินที่ขอกู้ ในกรณีไม่ส่งคืนก็จะทำการหักลดในเงินสัจจะทันที แต่เท่าที่ดำเนินงานมา ยังไม่ปรากฏว่าจะต้องใช้มาตรการดังกล่าว การอนุมัติเป็นการพิจารณาของกรรมการ กำหนดวันทำการวันเดียว เป็นวันที่ 5 ของเดือน กรรมการที่ไม่มีธุระเร่งด่วนทุกคนจะมาร่วมทำงาน ช่วงเช้าเป็นการส่งเงินสัจจะและยื่นเรื่องกู้ กรรมการก็จะร่วมกันพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ช่วงบ่ายจะนำเงินสัจจะทั้งหมดไปฝากธนาคาร แล้วจึงถอนเงินตามจำนวนที่ให้นำมาจ่ายให้กับผู้กู้ แล้วทำการสรุปเป็นรายงานประจำเดือน บันทึกลงในสมุดทำการของกลุ่มตามแบบฉบับที่ได้ตกลงกันไว้ บันทึกต่อเนื่องมาตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่ม เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่ 2554 ได้หยุดดำเนินการไป 2 เดือน เนื่องจากเป็นชุมชนที่คุ้นเคยกับสภาวะอุทกภัยอยู่แล้ว จึงมีมาตรการป้องกันความเสียหายที่ได้ผล เมื่อประกอบครบ 1 ปี จะนำเงินที่เป็นดอกเบี้ยธนาคารและดอกเบี้ยเงินกู้มารวมกันแล้วทำการจัดสรรดังนี้ เป็นทุนสำรอง 20% เป็นงบบริหารกองทุน 10% เป็นทุนของคณะกรรมการทำงาน 25% เป็นเงินปันผล 40% และเฉลี่ยคืน 5% ทุกปี กรรมการมีเบี้ยประชุมครั้งละ 100 บาท ในระยะก่อตั้งใหม่ๆ ไม่มีการจ่ายเบี้ยประชุม มีการจ่ายให้จริงเมื่อไม่กี่ปีมานี้เองเมื่อการดำเนินงานประสบผลสำเร็จที่ดีมาก ส่วนที่จัดสรรเป็นทุนของคณะกรรมการทำงาน จะนำมาใช้เป็นกองทุนเพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร ปัจจุบันมีสมาชิก 147 คน

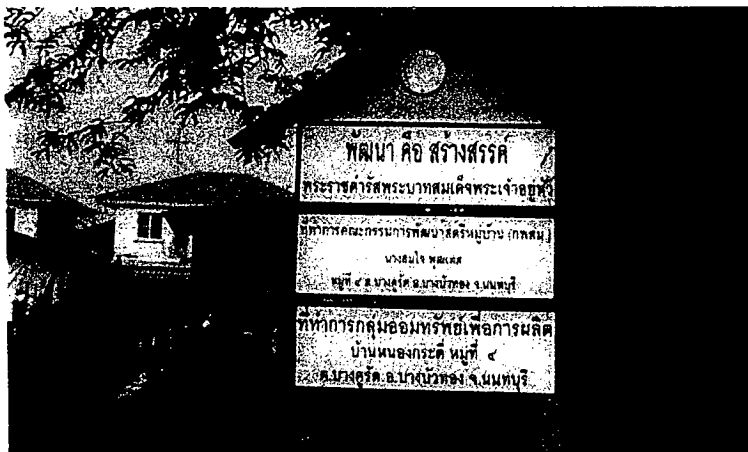
6. กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 8 ตำบลพิมลราช

ภาพที่ 6 สัมภาษณ์กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 8

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้าน นางวันเพ็ญ (ไม่ทราบนามสกุล) เจริญญิกกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกเป็นพนักงานรับจ้างบ้าง ค้าขายบ้าง กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100-1,000 บาท การนำส่งเงินสมำเสมอ เป็นกลุ่มที่เพิ่งก่อตั้งเมื่อพฤษภาคม 2554 เมื่อดำเนินการได้เพียง 6 เดือนก็ประสบอุทกภัยใหญ่ ต้องหยุดดำเนินการ 2 เดือน ยังไม่ได้ให้กู้ยืม อยู่ในระหว่างจัดทำร่างระเบียบการ ปัจจุบันมีสมาชิก 84 คน ใช้บ้านของ นางวันเพ็ญเป็นสถานที่ทำการชั่วคราว

7. กลุ่มหนองกระดี่ หมู่ที่ 4 ตำบลบางคูรัด

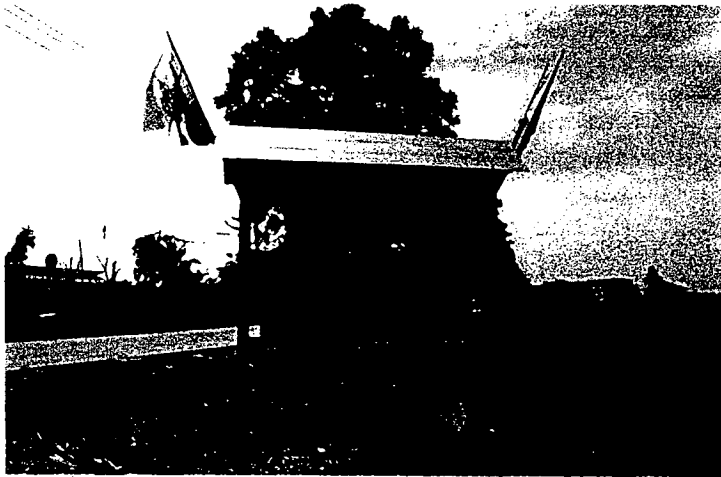

ภาพที่ 7 ที่ทำการของกลุ่มหนองกระดี่

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้านร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข นางสมใจ พุดเทศ เป็นผู้ให้ข้อมูล สถานที่ทำการกลุ่มเป็นบ้านของนางสมใจ พุดเทศ สมาชิกมีลักษณะหลากหลาย กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 300-500 บาท การนำส่งเงินสมำเสมอ ส่วนการกู้ยืม ผู้ที่มีสะสมเงินสัจจะสะสมครบ 1,000 บาท จะมีสิทธิกู้ยืมได้ในวงเงิน 20,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน มีเงินปันผลให้กับสมาชิกทุกปี นางสมใจ พุดเทศ เป็นผู้ดูแลหลักในการบริหารจัดการกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกให้ความไว้วางใจเป็นอย่างสูง สมาชิกกลุ่มที่เสียชีวิต

ครอบครัวจะได้รับเงินช่วยเหลือ 500 บาท และพวงหรีดอีก 1 พวง เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่ในปี 2554 ต้องหยุดดำเนินการปล่อยกู้ เนื่องจากผู้กู้ไม่มีเงินชำระคืน จึงยกเว้นการส่งคืนเงินต้น คงให้ชำระแต่ดอกเบี้ย เป็นเวลา 1 ปี ภายในเดือนธันวาคม 2555 จึงจะเริ่มให้บริการการกู้ยืมอีกครั้งหนึ่ง

8. กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ตำบลบางคูรัด

ภาพที่ 8 ทางเข้ากลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้าน นายถลอง ขำสา และกรรมการกลุ่มอีก 3-4 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล ใช้โรงเรียนในบริเวณบ้านของนายถลอง ขำสา เป็นที่ทำการกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พาณิชยกรรม และรับราชการ กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 50-500 บาท การนำส่งเงินสม่ำเสมอ ส่วนการกู้ยืม ให้ผู้ได้เต็มวงเงินสัจจะสะสมที่ตนเองมีอยู่ แต่ต้องมีคนค้ำ 2 คน ไม่คิดดอกเบี้ย ในขณะที่สัมภาษณ์นั้นยังไม่มีสมาชิกคนใดกู้เงินเลย ทุกคนเน้นการออมและประสงค์จะเก็บเป็นเงินสำรองใช้ยามฉุกเฉิน เป็นกลุ่มที่เพิ่งก่อตั้งใหม่เมื่อเดือนเมษายน 2554 นี้เอง เนื่องจากไม่มีการเก็บค่าดำเนินการและไม่มีการเก็บดอกเบี้ย จึงไม่มีเงินปันผลให้กับสมาชิก การดำเนินงานของกรรมการเป็นแบบอาสาสมัคร ใครทำงานอะไรก็เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการนั้น ไม่มีเบี้ยประชุม นายถลอง ขำสาเป็นผู้ให้การสนับสนุนทุกอย่าง นายถลอง ขำสาให้ความเห็นว่า การที่ประชาชนเลือกตนมาเป็นผู้ใหญ่บ้านถือเป็นการให้เกียรติที่สูงส่ง ตนเองก็มีกิจการรถตู้รับจ้างซึ่งมีรายได้ที่มากพอ ไม่จำเป็นต้องไปรบกวนประชาชนในเรื่องอื่นๆ อีก เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่เมื่อปี 2554 นั้น ทางกลุ่มต้องหยุดดำเนินการไป 2 เดือน แต่สมาชิกทุกคนยินดีนำส่งเงินออมสัจจะย้อนหลังให้ครบจำนวน ทางกลุ่มได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารชุมชน เนื่องจากมีครอบครัวต้นแบบอยู่ในชุมชน ครอบครัวหนึ่ง ที่มีการเพาะปลูกพืชผักไว้กินและแบ่งปัน โดยไม่มีการทำในเชิงพาณิชย์ ประกอบกับการให้การสนับสนุนของทางราชการ จึงได้ก่อตั้งเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมา ปัจจุบันมีสมาชิก 69 คน

9. กลุ่มบัวทองเคหะ หมู่ที่ 14 ตำบลบางบัวทอง

ภาพที่ 9 สัมภาษณ์กลุ่มบัวทองเคหะ

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของอาสาสมัครที่ช่วยงานของทางราชการในหลายกระทรวง นางอารีย์ ณรงค์น้อย และกรรมการอีกหลายคน เป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกประกอบอาชีพหลากหลาย กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100 บาท การนำส่งเงินสมำเสมอ ส่วนการกู้ยืม ให้กู้ได้ในวงเงินไม่เกินรายละ 15,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน กำหนดวันทำการเป็นวันที่ 9-10 ของทุกเดือน เมื่อรับเงินฝากสัจจะและเงินกู้ชำระคืนครบแล้ว ก็พิจารณาเงินกู้รายใหม่ และทำการจ่ายเงินให้กับผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติทันที กรรมการตั้งเป้าที่จะให้ความอนุเคราะห์กับสมาชิกให้มากที่สุด จึงเหลือเงินสดฝากธนาคารในแต่ละเดือนเพียงเล็กน้อย กรรมการได้รับเบี้ยประชุมครั้งละ 100 บาท สมาชิกได้รับเงินปันผลทุกปี ในเบื้องต้นตั้งไว้ที่ 5% มีการเพิ่มหรือลดโดยพิจารณาจากผลการประกอบการ แต่ไม่มีเงินเฉลี่ยคืนสำหรับผู้กู้ มีสวัสดิการให้กับสมาชิกในหลายๆ ด้าน สมาชิกที่เสียชีวิต ถ้าฐานะความเป็นสมาชิกตั้งแต่ 3-5 ปี จะได้รับเงินช่วยเหลือ 5,000 บาท ถ้าฐานะความเป็นสมาชิกเกิน 5 ปี จะได้รับเงินช่วยเหลือ 10,000 บาท สมาชิกที่เป็นเยาวชน อายุไม่เกิน 15 ปี จะมีโอกาสได้รับทุนการศึกษา สมาชิกที่สมรสเป็นครั้งแรก จะได้รับเงินช่วยงาน 500 บาท เป็นต้น เมื่อปี 2552 กรรมการมีความประสงค์จะซื้อเรือนแถวไว้เป็นที่ตั้งสำนักงาน จึงได้ขอความเห็นชอบจากสมาชิก งดจ่ายเงินปันผลในปีนั้น เพื่อนำมาเป็นเงินดาวน์บ้าน แล้วผ่อนชำระรายเดือนด้วยเงินรายได้ของกลุ่มในแต่ละเดือน ซึ่งสมาชิกก็ให้ความเห็นชอบ กลุ่มจึงมีสำนักงานเป็นของตนเองอย่างถาวร ปัจจุบันมีสมาชิก 976 คน

10. กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11 ตำบลบางบัวทอง

ภาพที่ 10 สัมภาษณ์กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้าน นายสมคิด ทองคำ และกรรมการอีกหลายคน เป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกส่วนใหญ่ทำงานรับจ้าง มีทั้งที่เป็นงานประจำและอิสระ มีทั้งที่เป็นงานของราชการและเอกชน มีสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้านจัดสรรเข้าร่วมบ้างเล็กน้อย เป็นกลุ่มที่ดำเนินการตามหลักการของศาสนาอิสลาม กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 200-1,000 บาท การนำส่งเงินสัจจะเสมอ ส่วนการกู้ยืม ให้กู้ได้ไม่เกินรายละ 50,000 บาท คิดค่าดำเนินงานหมิ่นละ 400 บาท เก็บครั้งเดียว กลุ่มได้เช่าห้องแถวห้องหนึ่งไว้เป็นที่ทำการของกลุ่ม เพราะไม่ประสงค์จะใช้น้ำของหมู่บ้านเป็นที่ทำการ ด้วยเกรงว่าจะมีปัญหาเมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้ใหญ่บ้าน ทางกลุ่มมีระบบจัดการฐานข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ซึ่งทางกลุ่มเป็นผู้พัฒนาขึ้นมาใช้เอง โดยตั้งเป้าหมายว่า ถ้าผลการประกอบการดีพอ ก็จะพัฒนาให้เต็มรูปแบบเช่นเดียวกับการทำงานของธนาคาร เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่ 2554 ได้หยุดดำเนินการไป 2 เดือน กลุ่มนี้ได้รับเริ่มโครงการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในเรื่องที่อยู่อาศัย โดยลงทุนซื้อที่ดินมาแปลงหนึ่ง ถมที่และวางขายสาธารณูปโภค แล้วจัดสรรให้สมาชิกผู้ไร้ที่อยู่อาศัยแปลงละ 30 ตารางวา โดยให้ผ่อนชำระ 7 ปี ปีแรกผ่อนชำระเดือนละ 3,500 บาท ปีต่อไปให้ผ่อนชำระเดือนละ 2,300 บาท ปัจจุบันเหลือระยะเวลาผ่อนชำระประมาณ 15 เดือน กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ทั้งกรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมและดำเนินการอย่างเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างเป็นรูปธรรม แต่สมาชิกที่ไม่ใช่มุสลิมยังมีน้อย ทางกลุ่มพยายามประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 240 คน

11. กลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 8 ตำบลบางบัวทอง

ภาพที่ 11 สัมภาษณ์กลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 8

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่บ้าน นายสมจิต จันทรแดน เป็นผู้ให้ข้อมูล สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการอิสระในหมู่บ้าน กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100 บาท ส่วนการกู้ยืม ให้กู้ได้รายละ 40,000-50,000 บาท คิดดอกเบี้ยรายละ 1 ต่อเดือน เนื่องจากการพิจารณาปล่อยกู้และติดตามหนี้สิน เหนือญิกของ กลุ่มเป็นผู้พิจารณาและดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว หลักฐานการทำงานก็บันทึกในแบบที่ตนเองรับรู้แต่เพียงผู้เดียว เมื่อสิ้นชีวิตลง จึงไม่มีหลักฐานที่เป็นทางการในการตรวจสอบบัญชีและติดตามหนี้สิน เป็นผลให้ลูกหนี้ไม่ยอมชำระคืนเงินกู้ กลุ่มจึงประสบปัญหาด้านการเงิน มีเงินขาดบัญชีอยู่หลายแสนบาท จะเลิกกิจการกลุ่มก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่สามารถคืนเงินสัจจะสะสมให้กับสมาชิกได้ กลุ่มได้หยุดดำเนินการมาเป็นเวลา 2 ปีแล้ว อยู่ระหว่างการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางบัวทอง

12. กลุ่มคลองลำรี หมู่ที่ 12 ตำบลบางบัวทอง

ภาพที่ 12 สัมภาษณ์กลุ่มคลองลำรี

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของอาสาสมัครที่ช่วยงานราชการในหลายกระทรวง นางหยาดอรุณ วัน-แฉะ เป็นผู้ให้ข้อมูล เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ดำเนินการโดยใช้หลักการของศาสนาอิสลาม สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ทำงานรับจ้างอิสระ บางส่วนก็เป็นผู้ประกอบการอิสระ กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100-1,000 บาท การนำส่งเงินสมำเสมอ ส่วนการกู้ยืม กู้ได้ไม่เกินรายละ 15,000-20,000 บาท คิดค่าดำเนินการหมิ่นละ 500 บาท กำหนดส่งคืนภายใน 10 เดือน ในการชำระคืนล่าช้ามีการกำหนดเบี้ยปรับ กู้เกิน 10,000 บาท ปรับเป็นเงิน 50 บาท กู้ไม่ถึง 10,000 บาท ปรับเป็นเงิน 30 บาท เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่ 2554 ได้หยุดดำเนินการไป 1 เดือน แต่สถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการคือบ้านของนางหยาดอรุณ วัน-แฉะ ประสบภัยเสียหายมาก อยู่ในระหว่างปรับปรุงซ่อมแซม กลุ่มนี้มีเยาวชนสมัครเป็นสมาชิกอยู่พอสมควร โดยทางกลุ่มได้จัดทุนการศึกษาให้กับสมาชิกที่เป็นเยาวชนของกลุ่มทุกชั้นปี สำหรับการศึกษาในโรงเรียนศาสนา ตั้งแต่ ป. 1 - ป. 6 และการศึกษาในระบบสามัญทั่วไป ตั้งแต่ ป. 1 - ม. 3 ชั้นปีละ 1 ทุน ทุนละ 500 บาท กลุ่มนี้มีการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนโดยการพิมพ์ผ้าแล้วจัดทำเป็นผ้าใช้สอย เป็นของชำร่วย หรือเป็นเครื่องประดับ ออกจำหน่ายในกิจกรรมออกร้านของหน่วยงานราชการต่างๆ โดยใช้บ้านของนางหยาดอรุณ วัน-แฉะเป็นที่ทำการเช่นกัน วัตถุดิบที่เป็นทุนของกลุ่มจึงประสบความเสียหายสิ้นเชิง จึงต้องมีการประชุมกับกรรมการและสมาชิกในการที่จะดำเนินการอย่างไรต่อไป ปัจจุบันมีสมาชิก 400 กว่าคน

13. กลุ่มปิยะวารมณ หมู่ที่ 6 ตำบลบางบัวทอง

ภาพที่ 13 สัมภาษณ์กลุ่มปิยะวารมณ

คณะผู้ก่อตั้งเป็นกลุ่มของอาสาสมัครที่ช่วยงานราชการอยู่หลายกระทรวง นายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์ เป็น

ผู้ให้ข้อมูล เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร ใช้บ้านของนายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์ เป็นที่ทำการกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนทำงานทั่วไป กำหนดเงินออมสัจจะไว้ 100 บาท การนำส่งเงินสม่ำเสมอ ส่วนการกู้ยืม ผู้ที่ดำรงความเป็นสมาชิกครบ 9 เดือน มีสิทธิ์กู้ได้รายละ 5,000 บาท ผู้ที่ดำรงความเป็นสมาชิกครบ 2 ปี มีสิทธิ์กู้ได้รายละ 10,000 บาท คัดดอกเบี้ยยร้อยละ 1 ต่อเดือน ลดต้นลดดอก กำหนดส่งคืนภายใน 10 เดือน นายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์เป็นผู้ดำเนินการหลัก กรรมการคนอื่นๆ เป็นเพียงผู้ช่วยให้ครบองค์ประกอบ นายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์ได้ขอการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ในการวางระบบบัญชีและตรวจสอบบัญชีให้ จึงเป็นกลุ่มเดียวที่มีการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่สมบูรณ์ทุกปี และเก็บรักษาเพื่อการตรวจสอบได้ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ เมื่อประสบอุทกภัยใหญ่ 2554 ได้หยุดดำเนินการไป 2 เดือน นายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์ได้แสดงเจตนารมณ์ชัดเจนว่าไม่ขอเข้าร่วมโครงการวิจัย เนื่องจากตนเองมีภาระการงานมากจนไม่สามารถให้เวลากับโครงการได้ ประกอบกับไม่สามารถหากรรมการคนอื่นๆ มาทำการแทน ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ประมาณ 200 คน

ตารางที่ 2 การจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

หัวข้อ \ ชื่อกลุ่ม	ถนนรณ	ลากซ้อง	วัดลาดปลาตก	บางไผ่	คลองเจ้า
คณะผู้ก่อตั้ง	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มอาสาสมัคร	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มอาสาสมัคร	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน
คณะกรรมการ	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร
สถานที่ทำการ	บ้านคนทำงานหลัก (นายเดช มะปูเลาะ)	บ้านประธาน (นายบุญกอบ เหมือนเรือง)	บ้านประธาน (นายแสนณรงค์ นามขุ่ม)	บ้านประธาน (นางชลอ อิ่มมาก)	โรงเรียนนอกประสงค์ของ หมู่บ้าน
สัจจะรายเดือน	50-100	100-1,000	100	100 (500 12 ราย)	100-1,000
วงเงินกู้	4,000	10,000-50,000	10,000	20,000	30,000
ดอกเบี้ย	ไม่มี	ร้อยละ 2 ต่อเดือน	ร้อยละ 0.50 ต่อเดือน	ร้อยละ 1 ต่อเดือน	ร้อยละ 1 ต่อเดือน
ค่าดำเนินการ	100	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
เบี้ยปรับ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
การพิจารณาให้กู้	นายเดช มะปูเลาะ (รองประธาน)	นางคมคาย เหมือนเรือง (เหรียญก)	นายแสนณรงค์ นามขุ่ม (ประธาน)	นางชลอ อิ่มมาก (ประธาน)	กรรมการเต็มคณะ
การตรวจสอบ	นายเกษม การง (ประธาน)	ประธานและกรรมการอื่นๆ	กรรมการอื่นๆ	กรรมการอื่นๆ	กรรมการเต็มคณะ
การบันทึกข้อมูล	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม
การผลิต/วิสาหกิจ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ผลประโยชน์กรรมการ	ไม่มี	-	-	-	เบี้ยประชุม 100 ต่อครั้ง
ผลประโยชน์สมาชิก	ไม่มี	มีปันผล	-	มีปันผล มีเฉลี่ยคืน	มีปันผล มีเฉลี่ยคืน
สวัสดิการอื่นๆ	ไม่มี	-	-	กู้ฉุกเฉินเพื่อจัดงาน ไม่มี ดอกเบี้ย ส่งคืน 1 เดือน ทุนการศึกษาสำหรับเยาวชน เงินช่วยเหลือผู้พิการ	นำเงินกองทุนส่วนของ กรรมการมาบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์
สมาชิก	27	72	20	76	147

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ \ ชื่อกลุ่ม	กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 8	กลุ่มหนองกระดี่	กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9	กลุ่มบัวทองเคหะ	กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11
คณะผู้ก่อตั้ง	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มอาสาสมัคร	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มอาสาสมัคร	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน
คณะกรรมการ	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร
สถานที่ทำการ	บ้านเจริญนิคม (นางวันเพ็ญ)	บ้านประธาน (นางสมใจ พุฒเทศ)	บ้านประธาน (นายถลอง ขำสา)	สำนักงานกลุ่ม (เช่าซื้อ)	สำนักงานกลุ่ม (เช่า)
สัจจะรายเดือน	100-1,000	300-500	50-500	100	200-1,000
วงเงินกู้	ยังไม่ได้กำหนด	20,000	เท่ากับเงินสัจจะสะสม	15,000	50,000
ดอกเบี้ย	ยังไม่ได้กำหนด	ร้อยละ 1 ต่อเดือน	ไม่มี	ร้อยละ 1 ต่อเดือน	ไม่มี
ค่าดำเนินการ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	หมื่นละ 400
เบี้ยปรับ	ยังไม่ได้กำหนด	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
การพิจารณาให้กู้	ยังไม่ได้กำหนด	นางสมใจ พุฒเทศ (ประธาน)	นายถลอง ขำสา (ประธาน)	กรรมการในที่ประชุม	กรรมการที่ได้รับมอบหมาย
การตรวจสอบ	ยังไม่ได้กำหนด	กรรมการอื่นๆ	กรรมการอื่นๆ	คณะกรรมการ	คณะกรรมการ
การบันทึกข้อมูล	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึกตามแบบของกลุ่ม และระบบบัญชีแบบธนาคาร	ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตามแบบที่กลุ่มพัฒนา
การผลิต/วิสาหกิจ	-	ไม่มี	ส่งเสริมการเพาะเห็ด	ไม่มี	จัดสรรที่อยู่อาศัย
ผลประโยชน์กรรมการ	-	-	ไม่มี	เบี้ยประชุม 100 ต่อครั้ง	-
ผลประโยชน์สมาชิก	-	มีปันผล	ไม่มี	มีปันผล	มีปันผล แต่ได้น้อย
สวัสดิการอื่นๆ	-	เงินช่วยสมาชิกที่เสียชีวิต 500 บาท พวงหรีด 1 พวง	แบ่งปันผลผลิตหรือจำหน่ายให้ ในราคาพิเศษ	เงินช่วยสมาชิกที่เสียชีวิต ทุนการศึกษาเยาวชน เงินช่วยสมรสครั้งแรก	จัดสรรที่อยู่อาศัย
สมาชิก	84	-	69	976	240

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม หัวข้อ	กลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 8	กลุ่มคลองลำรี	กลุ่มปียวรามณ	หมายเหตุ
คณะผู้ก่อตั้ง	กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน	กลุ่มอาสาสมัคร	กลุ่มอาสาสมัคร	1. ช่องข้อมูลที่ เป็น - หมายถึงไม่มีข้อมูล 2. การคัดสรร โดยทางการคือการเลือกตั้งที่ไม่มีผู้ แข่งขัน ในทางปฏิบัติเป็นการคัดบุคคลเข้าเป็น กรรมการโดยสมาชิกให้การยอมรับ 3. ในการที่กลุ่มเอาประโยชน์จากเงินกู้มี 2 ลักษณะ คือคิดดอกเบี้ยกับคิดค่าดำเนินการ โดยกลุ่มจะเอา อย่างหนึ่งอย่างหนึ่ง หรือไม่เอาเลย
คณะกรรมการ	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	โดยการคัดสรร	
สถานที่ทำการ	บ้านประธาน (นายสมจิต จันทร์แทน)	บ้านประธาน (นางหยาดอรุณ วันแฉะ)	บ้านประธาน (นายสุเมธ อริยพิพัฒน์)	
สัจจะรายเดือน	100	100-1,000	100	
วงเงินกู้	40,000-50,000	15,000-20,000	5,000-10,000	
ดอกเบี้ย	ร้อยละ 1 ต่อเดือน	ไม่มี	ร้อยละ 1 ต่อเดือน	
ค่าดำเนินการ	ไม่มี	หมื่นละ 500	ไม่มี	
เบี้ยปรับ	ไม่มี	30-50	ไม่มี	
การพิจารณาให้กู้	เหรียญก (เสียชีวิต)	นางหยาดอรุณ วันแฉะ (ประธาน)	นายสุเมธ อริยพิพัฒน์ (ประธาน)	
การตรวจสอบ	เหรียญก (เสียชีวิต)	กรรมการอื่นๆ	กรรมการอื่นๆ	
การบันทึกข้อมูล	สมุดบันทึกของเหรียญก	สมุดบันทึก ตามแบบของกลุ่ม	สมุดบันทึกตามแบบของกลุ่ม ระบบบัญชีแบบสหกรณ์	
การผลิต/วิสาหกิจ	ไม่มี	พิมพ์ผ้าทำเป็นผลิตภัณฑ์	ไม่มี	
ผลประโยชน์กรรมการ	-	-	-	
ผลประโยชน์สมาชิก	-	-	-	
สวัสดิการอื่นๆ	-	ทุนการศึกษาเยาวชนทุกชั้นปี ทั้งโรงเรียนสามัญและโรงเรียนศาสนา	ไม่มี	
สมาชิก	-	400	200	

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม

4.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 342 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในภาพรวม และจำแนกตามขนาดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขนาดใหญ่ (มีสมาชิกมากกว่า 400 คน) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขนาดกลาง (มีสมาชิกระหว่าง 101-399 คน) และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขนาดเล็ก (มีสมาชิกลดกว่า 100 คน) โดยมีขนาดกลุ่มละ 114 คน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ (รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3)

ในภาพรวม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 235 คน (ร้อยละ 68.71) เป็นเพศชาย จำนวน 107 คน (ร้อยละ 31.29) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 41-60 ปี จำนวน 248 คน (ร้อยละ 72.51) รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 21-40 ปี จำนวน 62 คน (ร้อยละ 18.13) และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน (ร้อยละ 6.73) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 266 คน (ร้อยละ 77.78) ที่เหลือนับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 76 คน (ร้อยละ 22.22) ประมาณหนึ่งในสามมีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา จำนวน 122 คน (ร้อยละ 35.67) รองลงมาคือปริญญาตรี จำนวน 69 คน (ร้อยละ 20.18) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 63 คน (ร้อยละ 18.42) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 104 คน (ร้อยละ 30.41) รองลงมาคือการเกษตร จำนวน 56 คน (ร้อยละ 16.37) และรับราชการ จำนวน 48 คน (ร้อยละ 14.04) ตามลำดับ สำหรับอาชีพรอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง จำนวน 233 คน (ร้อยละ 68.13) รองลงมาคือการเกษตร จำนวน 54 คน (ร้อยละ 15.79) และค้าขาย จำนวน 42 คน (ร้อยละ 12.28) รายได้ต่อเดือนระหว่าง 600-80,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11,489.13 บาท

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 201 คน (ร้อยละ 58.77) ที่เหลือเคยได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน จำนวน 141 คน (ร้อยละ 41.23) มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 287 คน (ร้อยละ 83.92) รองลงมาคือกรรมการ จำนวน 38 คน (ร้อยละ 11.11) และรองประธาน จำนวน 7 คน (ร้อยละ 2.05) ดำรงตำแหน่งในกลุ่มเป็นระยะเวลา 5-10 ปี จำนวน 141 คน (ร้อยละ 41.23) รองลงมาคือไม่เกิน 5 ปี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 19.01) และ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน (ร้อยละ 7.60) ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน จำนวน 247 คน (ร้อยละ 72.22) รองลงมาเป็น อสม. จำนวน 40 คน (ร้อยละ 11.70) และกรรมการชุมชน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 2.34)

เมื่อจำแนกตามขนาดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม (ขนาดใหญ่ กลาง และ เล็ก) มีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 55.26, 78.95 และ 71.93) อยู่ในกลุ่มอายุ 41-60 ปี (ร้อยละ 70.18, 82.46 และ 64.91) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 50.88, 82.46 และ 100.00) ในแง่การศึกษาพบว่า กลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 56.14 และ 32.46) ในขณะที่กลุ่มขนาดกลางมีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 25.44) สำหรับการประกอบอาชีพ พบว่า กลุ่มขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 42.98 และ 30.70) ในขณะที่กลุ่มขนาดเล็กส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร (ร้อยละ 32.46) ส่วนการประกอบอาชีพรองพบว่า

ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง (ร้อยละ 77.19, 81.58 และ 45.61) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11,489.13 บาท โดยพบว่า กลุ่มขนาดใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 14,852.22 บาท กลุ่มขนาดกลางมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,282.00 บาท และกลุ่มขนาดเล็กมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11,263.96 บาท

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ร้อยละ 78.07 และ 57.02) ในขณะที่กลุ่มขนาดเล็กส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน (ร้อยละ 58.77) ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มมีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ร้อยละ 86.84, 75.44 และ 89.47) ดำรงตำแหน่งในกลุ่มเป็นเวลา 5-10 ปี (ร้อยละ 41.23, 53.51 และ 28.95) และไม่มีตำแหน่งในชุมชน (ร้อยละ 85.09, 64.91 และ 66.67)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ								
ชาย	51	44.74	24	21.05	32	28.07	107	31.29
หญิง	63	55.26	90	78.95	82	71.93	235	68.71
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
อายุ								
ต่ำกว่า 20 ปี	3	2.63	2	1.75	4	3.51	9	2.63
21 – 40 ปี	18	15.79	18	15.79	26	22.81	62	18.13
41 – 60 ปี	80	70.18	94	82.46	74	64.91	248	72.51
60 ปีขึ้นไป	13	11.40			10	8.77	23	6.73
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
ศาสนา								
พุทธ	58	50.88	94	82.46	114	100.00	266	77.78
อิสลาม	56	49.12	20	17.54	-	-	76	22.22
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
การศึกษาสูงสุด								
ประถมศึกษา	64	56.14	21	18.42	37	32.46	122	35.67
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	21.05	29	25.44	10	8.77	63	18.42
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	4.39	18	15.79	12	10.53	35	10.23
อนุปริญญา/ปวส.	8	7.02	18	15.79	18	15.79	44	12.87
ปริญญาตรี	10	8.77	26	22.81	33	28.95	69	20.18
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.63	2	1.75	-	-	5	1.46

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กำลังศึกษา	-	-	-	-	4	3.51	4	1.17
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
อาชีพหลัก								
การเกษตร	-	-	19	16.67	37	32.46	56	16.37
ค้าขาย	17	14.91	8	7.02	8	7.02	33	9.65
รับราชการ	10	8.77	18	15.79	20	17.54	48	14.04
รัฐวิสาหกิจ	2	1.75	-	-	1	0.88	3	0.88
บริษัท	14	12.28	12	10.53	18	15.79	44	12.87
รับจ้างทั่วไป	49	42.98	35	30.70	20	17.54	104	30.41
ธุรกิจส่วนตัว	1	0.88	3	2.63	2	1.75	6	1.75
แม่บ้าน	7	6.14	10	8.77	4	3.51	21	6.14
นักเรียน/นักศึกษา	3	2.63	2	1.75	4	3.51	9	2.63
อาสาสมัคร	1	0.88	-	-	-	-	1	0.29
ข้าราชการบำนาญ	6	5.26	-	-	-	-	6	1.75
ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	2	1.75	-	-	2	0.58
รับจ้างเย็บผ้า	-	-	5	4.39	-	-	5	1.46
ว่างงาน	4	3.51	-	-	-	-	4	1.17
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
อาชีพรอง								
การเกษตร	11	9.65	2	1.75	41	35.96	54	15.79
ค้าขาย	9	7.89	14	12.28	19	16.67	42	12.28
รับจ้างทั่วไป	4	3.51	5	4.39	-	-	9	2.63
อาสาสมัคร	2	1.75	-	-	-	-	2	0.58
ที่פקให้เช่า	-	-	-	-	2	1.75	2	0.58
ไม่มี	88	77.19	93	81.58	52	45.61	233	68.13
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
รายได้ต่อเดือน								
ไม่เกิน 5,000 บาท	32	28.07	29	25.44	17	14.91	78	22.81
5,001 – 10,000 บาท	40	35.09	63	55.26	15	13.16	118	34.50
10,001 – 15,000 บาท	5	4.39	4	3.51	14	12.28	23	6.73
15,001 – 20,000 บาท	1	0.88	2	1.75	1	0.88	4	1.17

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20,001 – 25,000 บาท	2	1.75		0.00	2	1.75	4	1.17
25,001 – 30,000 บาท		0.00	2	1.75	2	1.75	4	1.17
30,001 บาทขึ้นไป	10	8.77	-	-	1	0.88	11	3.22
ไม่แน่นอน แล้วแต่ลูกจะให้	3	2.63	-	-	-	-	3	0.88
ไม่ให้ข้อมูล	21	18.42	14	12.28	62	54.39	97	28.36
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
ได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์								
ไม่เคย	89	78.07	65	57.02	47	41.23	201	58.77
เคย	25	21.93	49	42.98	67	58.77	141	41.23
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กรณีที่เคย จาก....								
โครงการช่างหัวมัน	-	-	-	-	12	17.91	12	8.51
จังหวัดชลบุรี	-	-	-	-	3	4.48	3	2.13
จังหวัดชลบุรีและเพชรบุรี	-	-	3	6.12	3	4.48	6	4.26
สหกรณ์ออมทรัพย์นครนายก	-	-	-	-	2	2.99	2	1.42
กลุ่มออมทรัพย์ จ.ชัยภูมิ และปราจีนบุรี	3	12.00	-	-	-	-	3	2.13
จังหวัดจันทบุรีและกระบี่	6	24.00	-	-	-	-	6	4.26
ไม่ตอบ	16	64.00	46	93.88	47	70.15	109	77.30
รวม	25	100	49	100	67	100	141	100
ตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์								
ประธาน	-	-	-	-	2	1.75	2	0.58
รองประธาน	-	-	5	4.39	2	1.75	7	2.05
กรรมการ	15	13.16	16	14.04	7	6.14	38	11.11
สมาชิก	99	86.84	86	75.44	102	89.47	287	83.92
เหรัญญิก	-	-	3	2.63	1	0.88	4	1.17
เลขา	-	-	4	3.51	-	-	4	1.17
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ดำรงตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะเวลา.....ปี								
ไม่เกิน 5 ปี	44	38.60	-	-	21	18.42	65	19.01
5 – 10 ปี	47	41.23	61	53.51	33	28.95	141	41.23
10 ปีขึ้นไป	14	12.28	9	7.89	3	2.63	26	7.60
ไม่ตอบ	9	7.89	44	38.60	57	50.00	110	32.16
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
ตำแหน่งในชุมชน								
ไม่มี	97	85.09	74	64.91	76	66.67	247	72.22
อสม.	12	10.53	11	9.65	17	14.91	40	11.70
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	-	-	9	7.89	2	1.75	11	3.22
กรรมการชุมชน	5	4.39	-	-	3	2.63	8	2.34
กรรมการกลุ่มกลุ่มออมทรัพย์	-	-	7	6.14	-	-	7	2.05
หมอดิน	-	-	5	4.39	-	-	5	1.46
ประธานกองทุนสวัสดิการ	-	-	-	-	6	5.26	6	1.75
ชุมชน								
ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	2	1.75	1	0.88	3	0.88
นายก อบต.	-	-	2	1.75	-	-	2	0.58
รองประธานชุมชน	-	-	-	-	3	2.63	3	0.88
กรรมการกลุ่มการเกษตร	-	-	-	-	2	1.75	2	0.58
กรรมการกองทุนแม่ของ	-	-	-	-	2	1.75	2	0.58
แผ่นดิน								
กรรมการชุมชนพอเพียง	-	-	-	-	1	0.88	1	0.29
ประธานชุมชน	-	-	-	-	1	0.88	1	0.29
กรรมการกลุ่มสตรี	-	-	4	3.51	-	-	4	1.17
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100

4.3.2 ข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการมีส่วนร่วมของประชาชน และสมาชิกกลุ่ม

ในภาพรวม ผู้ให้ข้อมูลว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้เริ่มก่อตั้งและดำเนินการในปี 2544 จำนวน 186 คน (ร้อยละ 54.39) รองลงมาคือปี 2554 จำนวน 43 คน (ร้อยละ 12.57) และปี 2547 จำนวน 16 คน

(ร้อยละ 4.68) ส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ภายในกลุ่ม จำนวน 249 คน (ร้อยละ 72.81) ไม่มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 9.94) โดยกิจกรรมนั้นได้แก่ ดอกเบี้ยจากการให้สมาชิกกู้ จำนวน 118 คน (ร้อยละ 47.39) รองลงมาคือเงินปันผลรายปี จำนวน 82 คน (ร้อยละ 32.93) และผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ขาย จำนวน 12 คน (ร้อยละ 4.82) ในประเด็นเงินออมของกลุ่มพบว่า มีเงินออมต่ำกว่า 100,000 บาท จำนวน 90 คน (ร้อยละ 26.32) รองลงมาคือมีจำนวนเท่ากันคือ มีเงินออม 100,001–500,000 บาท และมีเงินออมมากกว่า 1 ล้านบาท จำนวน 20 คน (ร้อยละ 5.85) เมื่อสอบถามในรายละเอียดของเงินออมในธนาคาร ผู้ให้ข้อมูลตอบว่ามีต่ำกว่า 50,000 บาท จำนวน 20 คน (ร้อยละ 5.85) รองลงมาคือ 100,001 บาทขึ้นไป จำนวน 16 คน (ร้อยละ 4.68) และระหว่าง 50,001–100,000 บาท จำนวน 9 คน (ร้อยละ 2.63) และให้ข้อมูลว่าเป็นเงินหมุนเวียนให้กู้ยืม 300,000 บาท จำนวน 31 คน (ร้อยละ 9.06) รองลงมาคือ 18,000 บาท จำนวน 19 คน (ร้อยละ 5.56) และ 30,000 บาท จำนวน 7 คน (ร้อยละ 2.05) โดยกลุ่มมีรายจ่ายต่อปีประมาณ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 66 คน (ร้อยละ 19.30) รองลงมาคือ 10,001–20,000 บาท จำนวน 31 คน (ร้อยละ 9.06) และต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 15 คน (ร้อยละ 4.39)

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่ากลุ่มมีสมาชิกต่ำกว่า 100 คน และ 500–1,000 คน จำนวนเท่ากันคือ 98 คน (ร้อยละ 28.65) รองลงมาคือมีสมาชิก 101–500 คน จำนวน 41 คน (ร้อยละ 11.99) กลุ่มมีการคัดเลือกประธานและกรรมการ จำนวน 306 คน (ร้อยละ 89.47) โดยไม่มีผู้ตอบว่าไม่มีวิธีการคัดเลือกเลย คัดเลือกโดยวิธีการเลือกตั้ง จำนวน 150 คน (ร้อยละ 49.02) รองลงมาคือแต่งตั้ง จำนวน 131 คน (ร้อยละ 42.81) และทั้งเลือกตั้งและแต่งตั้ง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 8.17) โครงสร้างของกรรมการประกอบด้วยประธาน จำนวน 318 คน (ร้อยละ 18.11) รองประธาน จำนวน 316 คน (ร้อยละ 18.00) และเหรัญญิก จำนวน 302 คน (ร้อยละ 17.20) ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าการดำรงตำแหน่งประธานและกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่ง จำนวน 206 คน (ร้อยละ 60.23) มีผู้ตอบว่าไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง จำนวน 19 คน (ร้อยละ 5.56) ซึ่งเกือบทุกคนให้ข้อมูลว่ามีวาระ 2 ปี จำนวน 201 คน (ร้อยละ 97.57) ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่ากลุ่มมีกฎระเบียบข้อบังคับ จำนวน 280 คน (ร้อยละ 81.87) ตอบว่าไม่มี จำนวน 19 คน (ร้อยละ 5.56) โดยเป็นกฎระเบียบที่เป็นลายลักษณ์อักษร จำนวน 197 คน (ร้อยละ 70.36) รองลงมาคือ ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร จำนวน 74 คน (ร้อยละ 26.43) และทั้งเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร จำนวน 9 คน (ร้อยละ 3.21) ตามลำดับ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าเป้าหมายของกลุ่มคือให้สมาชิกมีเงินออม จำนวน 109 คน (ร้อยละ 31.87) รองลงมาคือช่วยเหลือสมาชิกในการกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ จำนวน 35 คน (ร้อยละ 10.28) และใช้เป็นทุนหมุนเวียนฉุกเฉิน จำนวน 29 คน (ร้อยละ 8.48) กิจกรรมของกลุ่มได้แก่ การออมเงินทุกเดือน จำนวน 291 คน (ร้อยละ 29.19) รับการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ จากเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 258 คน (ร้อยละ 25.88) และขอรับการสนับสนุนนอกจากภาครัฐ จำนวน 209 คน (ร้อยละ 20.96) ตามลำดับ โดยให้ข้อมูลว่ามีแผนดำเนินงานด้านการออม จำนวน 279 คน (ร้อยละ 63.12) แผนการพัฒนากลุ่ม จำนวน 114 คน (ร้อยละ 25.79) และแผนการเรียนรู้ จำนวน 72 คน (ร้อยละ 16.29) กลุ่มได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ 2 ครั้งต่อปี จำนวน 59 คน (ร้อยละ 17.25) 6 ครั้งต่อปี จำนวน 53 คน (ร้อยละ 15.50) และ 3 ครั้งต่อปี จำนวน 43 คน (ร้อยละ 12.57) มีการศึกษาดูงาน 1 ครั้งต่อปี จำนวน 98 คน (ร้อยละ 28.65) 2 ครั้งต่อปี จำนวน 79 คน (ร้อยละ 23.10)

และ 3 ครั้งต่อปี จำนวน 30 คน (ร้อยละ 8.77)

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าภายในกลุ่มมีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 282 คน (ร้อยละ 82.46) ไม่มี จำนวน 60 คน (ร้อยละ 17.54) โดยระบุว่าเป็นด้านบัญชี จำนวน 78 คน (ร้อยละ 69.64) กรรมการในหมู่บ้าน จำนวน 20 คน (ร้อยละ 17.86) และด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 10 คน (ร้อยละ 8.93) สำหรับการบริหารเงินกองทุน มีคณะกรรมการบริหารเงินกองทุน จำนวน 308 คน (ร้อยละ 15.57) รองมาคือมีการทำบัญชี จำนวน 290 คน (ร้อยละ 14.66) และมีการประชุมกรรมการ จำนวน 283 คน (ร้อยละ 14.31) เมื่อเปรียบเทียบเงินกองทุนกับปีที่แล้ว มีผู้ตอบว่าเพิ่มขึ้น จำนวน 288 คน (ร้อยละ 84.21) รองลงมาคือเท่าเดิม จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.17) และลดลง จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.88) ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่ามีการปันผลจากกองทุน จำนวน 236 คน (ร้อยละ 69.01) ไม่มีการปันผล จำนวน 34 คน (ร้อยละ 9.94) ซึ่งการปันผลในรูปของสวัสดิการได้แก่ ทุนการศึกษา และสาธารณประโยชน์ ส่วนการปันผลเป็นเงินประมาณร้อยละ 3-6 ของผลกำไร สำหรับการตรวจสอบเงินกองทุน มีผู้ตอบว่ามีการตรวจสอบ จำนวน 314 คน (ร้อยละ 91.81) ไม่มีการตรวจสอบ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.46) การตรวจสอบทำโดยสมาชิก จำนวน 289 คน (ร้อยละ 34.04) กรรมการ จำนวน 286 คน (ร้อยละ 33.69) และเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 180 คน (ร้อยละ 21.20)

เมื่อจำแนกตามขนาดของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็กระบุว่ากลุ่มเริ่มก่อตั้งและดำเนินการเมื่อปี 2544 มากที่สุด (ร้อยละ 47.37 และ 90.35) ในขณะที่กลุ่มขนาดกลางเริ่มก่อตั้งและดำเนินการเมื่อปี 2554 มากที่สุด (ร้อยละ 26.32) โดยทุกกลุ่มฯ ส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ (ร้อยละ 85.96, 50.88 และ 81.58) กลุ่มขนาดใหญ่ส่วนมากให้ข้อมูลว่ามีเงินออมโดยรวมต่ำกว่า 100,000 บาท (ร้อยละ 51.75) มีรายจ่ายมากกว่า 20,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 57.89) และมีสมาชิก 500-1,000 คน (ร้อยละ 85.96) กลุ่มขนาดกลางส่วนมากให้ข้อมูลว่ามีเงินออมโดยรวมต่ำกว่า 100,000 บาท (ร้อยละ 23.68) มีรายจ่ายน้อยกว่า 10,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 5.26) และมีสมาชิก 101-500 คน (ร้อยละ 35.96) และกลุ่มขนาดเล็กส่วนมากให้ข้อมูลว่ามีเงินออมโดยรวมระหว่าง 500,001-1,000,000 บาท (ร้อยละ 10.53) มีรายจ่าย 10,001-20,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 16.67) และมีสมาชิกน้อยกว่า 100 คน (ร้อยละ 78.07)

ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มฯ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีการคัดเลือกประธานและกรรมการ (ร้อยละ 98.25, 93.86 และ 76.32) โครงสร้างคณะกรรมการจะคล้ายคลึงกันคือ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเหรัญญิกเป็นหลัก โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งที่แน่นอน (ร้อยละ 95.61, 44.74 และ 40.35) คือ 2 ปี (ร้อยละ 97.25, 100 และ 95.65) มีกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม (ร้อยละ 98.25, 69.30 และ 78.07) โดยกลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีกฎระเบียบที่เป็นลายลักษณ์อักษร (ร้อยละ 100 และ 87.64) ส่วนกลุ่มขนาดกลางส่วนใหญ่ตอบว่ามีกฎระเบียบที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (ร้อยละ 91.14) ในประเด็นเป้าหมายของกลุ่ม กลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็กระบุว่าเพื่อให้สมาชิกมีเงินออม (ร้อยละ 50.88 และ 32.46) ส่วนกลุ่มขนาดกลางระบุว่าเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ (ร้อยละ 16.67) สำหรับประเด็นกิจกรรมของกลุ่มมีการให้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป กลุ่มขนาดใหญ่ตอบว่าเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐมากที่สุด (ร้อยละ 22.98) กลุ่มขนาดกลางตอบว่าเพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ จากเจ้าหน้าที่รัฐมากที่สุด (ร้อยละ 28.45) ส่วนกลุ่มขนาดเล็กตอบว่าเพื่อออมเงินทุกเดือนมากที่สุด (ร้อยละ 47.35) โดยทุกกลุ่มฯ ระบุว่ามีการดำเนินงานใน

เรื่องการออมมากที่สุด (ร้อยละ 55.00, 55.00 และ 84.43) กลุ่มขนาดใหญ่และขนาดกลางได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชนจำนวน 2 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 15.79 และ 34.21) ส่วนกลุ่มขนาดเล็กได้รับปีละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 21.93) สำหรับการศึกษาดูงาน กลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีการไปศึกษาดูงานปีละ 2 ครั้ง (ร้อยละ 28.07 และ 37.72) ส่วนกลุ่มขนาดกลางมีการศึกษาดูงานปีละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 43.86)

ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม ส่วนใหญ่ระบุว่าภายในกลุ่มมีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ 78.95, 93.86 และ 74.56) มีคณะกรรมการบริหารเงินกองทุน (ร้อยละ 15.61, 16.18 และ 15.04) ทำหน้าที่บริหารเงินทุนของกลุ่ม ซึ่งเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเงินกองทุนมีเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 88.60, 71.93 และ 92.11) และมีการปันผลจากกองทุน (ร้อยละ 89.43, 53.51 และ 64.04) มีการตรวจสอบเงินกองทุน (ร้อยละ 91.23, 89.47 และ 94.74) โดยสมาชิกด้วยกันเอง (ร้อยละ 39.04, 26.70 และ 41.00)

สำหรับการมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยแยกเป็น 2 ประเด็นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตั้งอยู่ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งปรากฏว่าทั้งสามกลุ่มคือ กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมน้อย (ร้อยละ 47.36, 50.00 และ 57.02) แต่สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มค่อนข้างมาก (ร้อยละ 53.51, 50.00 และ 51.75) เนื่องจากคณะกรรมการส่วนมากเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วม

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการมีส่วนร่วมของประชาชนและสมาชิกกลุ่ม จำแนกตามขนาดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มของท่านได้ก่อตั้งและเริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ.								
2544	54	47.37	29	25.44	103	90.35	186	54.39
2547	-	-	16	14.04	-	-	16	4.68
2549	13	11.40			-	-	13	3.80
2554	13	11.40	30	26.32	-	-	43	12.57
ไม่ตอบ	34	29.82	39	34.21	11	9.65	84	24.56
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้								
ไม่มี	-	-	25	21.93	9	7.89	34	9.94
มี	98	85.96	58	50.88	93	81.58	249	72.81
ไม่ตอบ	16	14.04	31	27.19	12	10.53	59	17.25
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรณีมีรายได้ได้จาก								
ดอกเบียจากการให้สมาชิกกู้	51	52.04	23	39.66	44	47.31	118	47.39
เงินปันผลรายปี	33	33.67	17	29.31	32	34.41	82	32.93
ผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ขาย	-	-	9	15.52	3	3.23	12	4.82
เพาะเห็ดขาย	-	-	-	-	2	2.15	2	0.80
ไม่ตอบ	14	14.29	9	15.52	12	12.90	35	14.06
รวม	98	100	58	100	93	100	249	100
กลุ่มมีเงินออมโดยรวม.....บาท								
ต่ำกว่า 100,000 บาท	59	51.75	27	23.68	4	3.51	90	26.32
100,001-500,000 บาท	5	4.39	13	11.40	2	1.75	20	5.85
500,001 1,000,000 บาท	-	-	-	-	12	10.53	12	3.51
มากกว่า 1 ล้านบาท	20	17.54	-	-	-	-	20	5.85
ไม่ตอบ	30	26.32	74	64.91	96	84.21	200	58.48
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
เป็นเงินออมในธนาคาร....บาท								
ต่ำกว่า 50,000 บาท	20	17.54	-	-	-	-	20	5.85
50,001-100,000 บาท	-	-	9	7.89	-	-	9	2.63
100,001 บาทขึ้นไป	-	-	12	10.53	4	3.51	16	4.68
ไม่ตอบ	94	82.46	93	81.58	110	96.49	297	86.84
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
เป็นเงินหมุนเวียนให้กู้ยืม...บาท								
18,000	19	16.67	-	-	-	-	19	5.56
30,000	7	6.14	-	-	-	-	7	2.05
300,000	31	27.19	-	-	-	-	31	9.06
ไม่ตอบ	57	50.00	114	100.00	114	100.00	285	83.33
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
รายจ่ายประมาณ.....บาท/ปี								
ต่ำกว่า 10,000 บาท	7	6.14	6	5.26	2	1.75	15	4.39
10,001-20,000 บาท	12	10.53	-	-	19	16.67	31	9.06
20.001 บาทขึ้นไป	66	57.89	-	-	-	-	66	19.30

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	29	25.44	108	94.74	93	81.58	230	67.25
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน								
ต่ำกว่า 100 คน	-	-	9	7.89	89	78.07	98	28.65
101-500 คน	-	-	41	35.96	-	-	41	11.99
500-1,000 คน	98	85.96	-	-	-	-	98	28.65
ไม่ตอบ	16	14.04	64	56.14	25	21.93	105	30.70
รวม	114	100.	114	100	114	100	342	100
มีวิธีการคัดเลือกประธานและกรรมการ								
ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-	-
มี	112	98.25	107	93.86	87	76.32	306	89.47
ไม่ตอบ	2	1.75	7	6.14	27	23.68	36	10.53
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กรณีมี คัดเลือกโดย...								
เลือกตั้ง	51	45.54	57	53.27	42	48.28	150	49.02
แต่งตั้ง	61	54.46	40	37.38	30	34.48	131	42.81
เลือกตั้งและแต่งตั้ง	-	-	10	9.35	15	17.24	25	8.17
รวม	112	100	107	100	87	100	306	100
โครงสร้างของกรรมการประกอบด้วย								
ประธาน	113	16.12	106	21.77	99	17.43	318	18.11
รองประธาน	113	16.12	104	21.36	99	17.43	316	18.00
เหรัญญิก	110	15.69	95	19.51	97	17.08	302	17.20
เลขานุการ	112	15.98	67	13.76	91	16.02	270	15.38
ประชาสัมพันธ์	99	14.12	21	4.31	92	16.20	212	12.07
การตลาด	42	5.99	2	0.41	-	-	44	2.51
การเงิน/บัญชี	112	15.98	92	18.89	90	15.85	294	16.74
รวม	701	100	487	100	568	100	1756	100

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วาระการดำรงตำแหน่ง ประธานและกรรมการ								
ไม่มี	-	-	-	-	19	16.67	19	5.56
มี	109	95.61	51	44.74	46	40.35	206	60.23
ไม่ตอบ	5	4.39	63	55.26	49	59.65	117	34.21
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
มีวาระ คราวละ.....ปี								
2 ปี	106	97.25	51	100.00	44	95.65	201	97.57
ไม่ตอบ	3	2.75	-	-	2	4.35	5	2.43
รวม	109	100	51	100	46	100	206	100
กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม								
ไม่มี	-	-	17	14.91	2	1.75	19	5.56
มี	112	98.25	79	69.30	89	78.07	280	81.87
ไม่ตอบ	2	1.75	18	15.79	23	20.18	43	12.57
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กรณีมี								
มี ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร	-	-	72	91.14	2	2.25	74	26.43
มี เป็นลายลักษณ์อักษร	112	100.00	7	8.86	78	87.64	197	70.36
มี ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นลายลักษณ์อักษร	-	-	-	-	9	10.11	9	3.21
รวม	112	100	79	100	89	100	280	100
เป้าหมายของกลุ่มท่านคือ								
ให้สมาชิกมีเงินออม	58	50.88	14	12.28	37	32.46	109	31.87
ช่วยเหลือสมาชิกในการ กู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ	10	8.77	19	16.67	6	5.26	35	10.23
ใช้เป็นทุนหมุนเวียนฉุกเฉิน	12	10.53	7	6.14	10	8.77	29	8.48
ให้สมาชิกทุกคนรู้จักคำว่า สัจจะ	8	7.02		0.00		0.00	8	2.34
ให้สมาชิกรู้จักออมเงิน ช่วยเหลือกันในชุมชน	5	4.39	2	1.75	1	0.88	8	2.34

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นแหล่งเงินทุนชุมชนและ สวัสดิการชุมชน	4	3.51	2	1.75	2	1.75	8	2.34
เป็นทุนในการประกอบ อาชีพของสมาชิก	-	-	-	-	2	1.75	2	0.58
ให้สมาชิกมีเงินออมและมี เงินปันผล	-	-	-	-	3	2.63	3	0.88
ไม่ตอบ	17	14.91	70	61.40	53	46.49	140	40.94
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กิจกรรมของกลุ่มท่านมีอะไร บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)								
ออมเงินทุกเดือน	111	27.14	73	20.17	107	47.35	291	29.19
ไม่น้อยกว่าเดือนละ.....บาท								
50 บาท	-	-	-	-	18	16.82	18	6.19
100 บาท	100	90.09	58	79.45	60	56.07	218	74.91
200 บาท	2	1.80	4	5.48	4	3.74	10	3.44
300 บาท	-	-	-	-	7	6.54	7	2.41
500 บาท	-	-	-	-	18	16.82	18	6.19
ไม่ตอบ	9	8.11	11	15.07		0.00	20	6.87
รวม	111	100	73	100	107	100	291	100
จัดหาปัจจัยการผลิตให้ สมาชิก	82	20.05	73	20.17	34	15.04	189	18.96
รวบรวมผลผลิต หาดตลาด และจำหน่าย	9	2.20	12	3.31	4	1.77	25	2.51
มีศูนย์สาธิตการตลาด	11	2.69	8	2.21	3	1.33	22	2.21
ธนาคารข้าว	-	-	-	-	-	-	0	0.00
ธนาคารโค-กระบือ	-	-	-	-	-	-	0	0.00
รับการถ่ายทอดความรู้ด้าน ต่างๆ จากเจ้าหน้าที่รัฐ	102	24.94	103	28.45	53	23.45	258	25.88
ขอรับการสนับสนุน นอกจากภาครัฐ	94	22.98	90	24.86	25	11.06	209	20.96

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อื่นๆ ได้แก่ ทำน้ายาสูบพื้น ชักผ้า ล้างจาน	-	-	3	0.83	-	-	3	0.30
รวม	409	100	362	100	226	100	997	100
กลุ่มของท่านมีแผนการ ดำเนินงานเรื่องใดบ้าง								
แผนการออม	88	55.00	88	55.00	103	84.43	279	63.12
แผนการเรียนรู้	28	17.50	8	5.00	36	29.51	72	16.29
แผนการตลาด	10	6.25	4	2.50	1	0.82	15	3.39
แผนการประชาสัมพันธ์	15	9.38	6	3.75	44	36.07	65	14.71
แผนการพัฒนากลุ่ม	19	11.88	54	33.75	41	33.61	114	25.79
รวม	160	100	160	100	122	100	442	100
กลุ่มได้รับความรู้จาก เจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชน จำนวนครั้งต่อปี								
1	2	1.75	4	3.51	25	21.93	31	9.06
2	18	15.79	39	34.21	2	1.75	59	17.25
3	16	14.04	27	23.68	-	-	43	12.57
4	20	17.54		0.00	-	-	20	5.85
5	-	-	8	7.02	-	-	8	2.34
6	-	-	-	-	53	46.49	53	15.50
7	3	2.63	-	-	-	-	3	0.88
ไม่ตอบ	55	48.25	36	31.58	34	29.82	125	36.55
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กลุ่มมีการศึกษาดูงาน จำนวนครั้งต่อปี								
1	6	5.26	50	43.86	42	36.84	98	28.65
2	32	28.07	4	3.51	43	37.72	79	23.10
3	30	26.32	-	-	-	-	30	8.77
4	2	1.75	-	-	-	-	2	0.58
ไม่ตอบ	44	38.60	60	52.63	29	25.44	133	38.89
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มมีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในด้าน ต่างๆ อยู่หรือไม่								
ไม่มี	24	21.05	7	6.14	29	25.44	60	17.54
มี	90	78.95	107	93.86	85	74.56	282	82.46
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กรณีมี								
กรรมการ 11-12 คน	20	18.52	-	-	-	-	20	17.866
บัญชี 1 คน	78	72.22	-	-	-	-	78	69.64
การพัฒนากลุ่ม 1 คน	10	9.26	-	-	-	-	10	8.93
ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน	-	-	-	-	3	75.00	3	2.68
น้ำหมักชีวภาพ 1 คน	-	-	-	-	1	25.00	1	0.89
รวม	108	100	-	-	4	100	112	100
กลุ่มมีการบริหารเงินทุนของ กลุ่มอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)								
มีคณะกรรมการบริหาร เงินกองทุน (กลุ่มออมทรัพย์)	106	15.61	94	16.18	108	15.04	308	15.57
มีระเบียบข้อบังคับของ เงินกองทุน (กลุ่มออมทรัพย์)	97	14.29	78	13.43	106	14.76	281	14.21
มีการทำบัญชี	95	13.99	91	15.66	104	14.48	290	14.66
มีการตรวจสอบบัญชีรับ-จ่าย	94	13.84	73	12.56	90	12.53	257	12.99
มีการประชุมกรรมการ	97	14.29	82	14.11	104	14.48	283	14.31
มีการประชุมสมาชิก	94	13.84	73	12.56	101	14.07	268	13.55
มีการแจ้งบัญชีให้สมาชิกได้ เห็นอย่างชัดเจน	96	14.14	90	15.49	105	14.62	291	14.71
รวม	679	100	581	100	718	100	1978	100
การเปลี่ยนแปลงเงินกองทุน (กลุ่มออมทรัพย์) เมื่อเทียบกับ ปีที่ผ่านมา								
เพิ่มขึ้น	101	88.60	82	71.93	105	92.11	288	84.21
เท่าเดิม	-	-	-	-	4	3.51	4	1.17

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	-	-	3	2.63		0.00	3	0.88
ไม่ตอบ	13	11.40	29	25.44	5	4.39	47	13.74
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
การปันผลจากกองทุน (กลุ่ม ออมทรัพย์)								
ไม่มี	-	-	24	21.05	10	8.77	34	9.94
มี	102	89.47	61	53.51	73	64.04	236	69.01
ไม่ตอบ	12	10.53	29	25.44	31	27.19	72	21.05
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
กรณีที่มีในรูปสวัสดิการคือ...								
เกิด-แก่-เจ็บ-ตาย	11	10.78	15	24.59		0.00	26	11.02
สาธารณะประโยชน์								
ทุนการศึกษา	-	-	-	-	25	34.25	25	10.59
ไม่ตอบ	91	89.22	46	75.41	48	65.75	185	78.39
รวม	102	100	61	100	73	100	236	100
กรณีที่มีเป็นเงิน จำนวน ร้อยละ.....ของผลกำไร								
ร้อยละ3	1	0.98	-	-	-	-	1	0.42
ร้อยละ 3-6	2	1.96	-	-	-	-	2	0.85
ร้อยละ 6	-	-	-	-	5	6.85	5	2.12
ไม่ทราบ	5	4.90	-	-	-	-	5	2.12
ไม่ตอบ	94	92.16	61	100.00	68	93.15	223	94.49
รวม	102	100	61	100	73	100	236	100
การตรวจสอบเงินกองทุน								
ไม่มีการตรวจสอบ	-	-	4	3.51	1	0.88	5	1.46
มีการตรวจสอบ	104	91.23	102	89.47	108	94.74	314	91.81
ไม่ตอบ	10	8.77	8	7.02	5	4.39	23	6.73
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
มีการตรวจสอบโดย (ตอบได้ มากกว่า 1 ข้อ)								
สมาชิก	89	39.04	102	26.70	98	41.00	289	34.04

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่รัฐ	33	14.47	98	25.65	49	20.50	180	21.20
ผู้นำชุมชน	11	4.82	82	21.47	1	0.42	94	11.07
กรรมการ	95	41.67	100	26.18	91	38.08	286	33.69
รวม	228	100	382	100	239	100	849	100
การมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่								
มาก	20	17.54	25	21.93	12	10.53	57	16.67
ปานกลาง	40	35.10	32	28.07	37	32.45	109	31.37
น้อย	54	47.26	57	50.00	65	57.02	176	51.46
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต								
มาก	61	53.53	57	50.00	59	51.75	117	51.75
ปานกลาง	32	28.07	42	36.84	37	32.45	111	32.46
น้อย	21	18.42	15	13.16	18	15.80	54	15.79
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100

4.3.3 ข้อมูลการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต และการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ในภาพรวม ผู้ให้ข้อมูลที่ตอบคำถามมีความเห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตทุกคน จำนวน 217 คน (ร้อยละ 63.45) เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต จำนวน 41 คน (ร้อยละ 18.89) ฝึกให้รู้จักออมเงินและใช้จ่ายอย่างพอเพียง จำนวน 34 คน (ร้อยละ 15.67) ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีหนี้สิน และเป็นการวางแผนการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดผลที่ดีต่อครอบครัว จำนวนเท่ากันคือ 13 คน (ร้อยละ 5.99) ซึ่งส่วนใหญ่ครอบครัวมีความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพอสมควร และได้้นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ จำนวน 102 คน (ร้อยละ 29.82) เข้าใจแนวคิดพอสมควร แต่ยังไม่ได้นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ จำนวน 87 คน (ร้อยละ 25.44) และเข้าใจค่อนข้างมาก และได้นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ จำนวน 39 คน (ร้อยละ 11.40) นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้โดยการใช้จ่ายแบบประหยัด จำนวน 129 คน (ร้อยละ 45.26) การออมเงิน จำนวน 94 คน (ร้อยละ 32.98) และปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง จำนวน 33 คน (ร้อยละ 11.58) ซึ่งเมื่อได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวแล้วได้ผลคือครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข จำนวน 23 คน (ร้อยละ 28.75) ได้ผลดีเป็นที่พอใจของครอบครัว จำนวน 19 คน (ร้อยละ 23.75) และมีเงินออม กู้เงินใช้ดอกเบียดูก ไม่เป็นหนี้้นอกระบบ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 21.25) ปัญหาอุปสรรคใน

การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัว ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา จำนวน 114 คน (ร้อยละ 88.37) ขาดคนถ่ายทอดถึงชุมชน และมีลูกหลานที่ยังไม่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงและยังไม่เข้าใจในเรื่องการออม จำนวนเท่ากันคือ 4 คน (ร้อยละ 3.10)

สำหรับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ทำโดยให้สมาชิกออมเงิน จำนวน 36 คน (ร้อยละ 57.14) การดำเนินกิจการแบบพอดิ ดำเนินการตามขั้นตอน ไม่ข้ามขั้นตอน ไม่โตเร็วจนเกินไป จำนวน 19 คน (ร้อยละ 30.16) และดำเนินกิจการแบบอย่างง่าย ๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 9.52) สำหรับผลของการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่บอกว่าผลเป็นที่พอใจของสมาชิกทุกคน จำนวน 16 คน (ร้อยละ 31.37) รองลงมาคือสมาชิกได้โอกาสในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น จำนวน 10 คน (ร้อยละ 19.61) และกลุ่มมั่นคงขึ้น สมาชิกมีความสุขในการเก็บเงินแบบพอเพียง และสมาชิกคงจะไม่เดือดร้อนเรื่องเงิน มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นที่รองรับ มีจำนวนเท่ากันคือ 6 คน (ร้อยละ 11.79) ปัญหาอุปสรรคในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ฯ ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา จำนวน 50 คน (ร้อยละ 79.37) ขาดคนถ่ายทอดแนวคิดจำนวน 6 คน (ร้อยละ 9.52) และขาดวิทยากรที่รู้ลึก จำนวน 6 คน (ร้อยละ 6.35)

เมื่อจำแนกตามขนาดของกลุ่มออมทรัพย์ฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (ร้อยละ 89.47, 33.33 และ 67.54) โดยกลุ่มขนาดใหญ่ให้เห็นผลว่าเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตมากที่สุด (ร้อยละ 40.20) กลุ่มขนาดกลางให้เห็นผลว่าสินค้ามีราคาแพง รายได้ลดลง จึงจำเป็นต้องใช้แนวคิดนี้มาปรับใช้ (ร้อยละ 15.79) และกลุ่มขนาดเล็กให้เห็นผลว่าฝึกให้รู้จักออมเงิน และใช้จ่ายอย่างพอเพียง (ร้อยละ 12.99) นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นว่าครอบครัวมีความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพอสมควรและได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ (ร้อยละ 42.98, 15.79 และ 30.70) โดยการใช้จ่ายแบบประหยัด (ร้อยละ 55.43, 39.78 และ 41.00)

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่ให้ความเห็นว่าเมื่อนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวแล้วครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข แบ่งเบาช่วยเหลือในหมู่บ้านและเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้ เป็นการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงมากที่สุด (ร้อยละ 19.05) ในขณะที่กลุ่มขนาดกลางเห็นว่าทำให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข (ร้อยละ 73.68) และกลุ่มขนาดเล็กเห็นว่าได้ผลดีเป็นที่พอใจของครอบครัว (ร้อยละ 37.50) สำหรับปัญหาอุปสรรคในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มส่วนใหญ่ตอบสอดคล้องกันว่าไม่มีปัญหา (ร้อยละ 91.86, 100.00 และ 79.49)

สำหรับการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกองทุน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่ให้ความเห็นว่าทำโดยการดำเนินกิจการแบบพอดิ ดำเนินการตามขั้นตอน ไม่ข้ามขั้นตอน ไม่โตเร็วจนเกินไป (ร้อยละ 42.22) ส่วนกลุ่มขนาดกลางและขนาดเล็กเห็นว่าทำโดยให้สมาชิกออมเงิน (ร้อยละ 100 และ 100) และเมื่อนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้แล้วกลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็กเห็นว่าผลเป็นที่พอใจของสมาชิกทุกคน (ร้อยละ 26.19 และ 55.56) ส่วนกลุ่มขนาดกลางไม่ได้ให้ข้อมูล สำหรับปัญหาอุปสรรคในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็กตอบสอดคล้องกันว่าไม่มีปัญหา (ร้อยละ 65.63 และ 93.55) ส่วนกลุ่มขนาดกลางไม่ได้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต
และการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ท่านคิดว่าในยุคปัจจุบัน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมี ความจำเป็นต่อการดำเนิน ชีวิตหรือไม่								
ไม่จำเป็น	-	-	-	-	-	-	-	-
จำเป็น	102	89.47	38	33.33	77	67.54	217	63.45
ไม่ตอบ	12	10.53	76	66.67	37	32.46	125	36.55
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
จำเป็น เพราะ..								
เป็นพื้นฐานของการดำเนิน ชีวิต	41	40.20	-	-	-	-	41	18.89
ฝึกให้รู้จักออมเงินและใช้ จ่ายอย่างพอเพียง	22	21.57	2	5.26	10	12.99	34	15.67
ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีหนี้สิน	9	8.82	-	-	4	5.19	13	5.99
เป็นการวางแผนการดำเนิน ชีวิต ก่อให้เกิดผลที่ดีต่อ ครอบครัว	13	12.75	-	-	-	-	13	5.99
จะได้รู้จักประหยัด มีเงิน เหลือใช้	9	8.82	-	-	-	-	9	4.15
สินค้ามีราคาแพง รายได้ ลดลง จึงจำเป็นต้องใช้แนวคิดนี้ มาปรับใช้	-	-	6	15.79	-	-	6	2.76
ใช้ชีวิตอย่างพอเหมาะ เดิน สายกลาง ตามรายได้ของแต่ละ ครอบครัว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	-	-	3	7.89	-	-	3	1.38
รู้จักการออม การจัดทำ บัญชีรายรับ-รายจ่ายจะรู้ว่า ค่าใช้จ่ายต่อเดือน/ต่อปีเท่าไร	-	-	3	7.89	-	-	3	1.38

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นการช่วยประหยัด ค่าใช้จ่ายของกลุ่มและของ ครอบครัว	2	1.96	-	-	-	-	2	0.92
ไม่ตอบ	6	5.88	24	63.16	63	81.82	93	42.86
รวม	102	100	38	100	77	100	217	100
ครอบครัวของท่านมีความ เข้าใจและได้นำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้หรือไม่								
ไม่เข้าใจ	-	-	-	-	-	-	-	-
เข้าใจพอสมควร แต่ยัง ไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้	48	42.11	16	14.04	23	20.18	87	25.44
เข้าใจพอสมควร และได้ นำมาประยุกต์ใช้	49	42.98	18	15.79	35	30.70	102	29.82
เข้าใจค่อนข้างมาก และ ได้นำมาประยุกต์ใช้	17	14.91	7	6.14	15	13.16	39	11.40
ไม่ตอบ	0	0	73	64.04	41	35.96	114	33.33
รวม	114	100	114	100	114	100	342	100
นำมาประยุกต์ใช้ โดยการ								
ใช้จ่ายแบบประหยัด	51	55.43	37	39.78	41	41.00	129	45.26
การออมเงิน	24	26.09	31	33.33	39	39.00	94	32.98
ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กิน เอง	11	11.96	14	15.05	8	8.00	33	11.58
มีแผนการใช้เงิน	2	2.17	6	6.45	5	5.00	13	4.56
ทำบัญชีครัวเรือน	3	3.26	5	5.38	2	2.00	10	3.51
รู้จักพอประมาณคือ ความ พอดีไม่มากเกินไป	1	1.09		0.00	5	5.00	6	2.11
รวม	92	100	93	100	100	100	285	100

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หากท่านได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวแล้วได้ผลเป็นอย่างไร								
ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข	2	9.52	14	73.68	7	17.50	23	28.75
ได้ผลดีเป็นที่พอใจของ	4	19.05	-	-	15	37.50	19	23.75
ครอบครัว								
มีเงินออม กู้เงินใช้ดอกเบี้ยถูก ไม่เป็นหนี้ในระบบ	3	14.29	5	26.32	9	22.50	17	21.25
ครอบครัวมีความสุข ไม่มีหนี้สิน มีเงินเก็บไว้ใช้ในเวลาจำเป็น	-	-	-	-	7	17.50	7	8.75
แบ่งเบาช่วยเหลือในหมู่บ้านและเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้	4	19.05	-	-	2	5.00	6	7.50
เป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง	4	19.05	-	-	-	-	4	5.00
รู้จักการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวัน	2	9.52	-	-	-	-	2	2.50
ระบบการเงินในครอบครัวถูกจัดสรรไว้อย่างถูกต้อง	1	4.76	-	-	-	-	1	1.25
นำมาซึ่งความสุขและมีสุขภาพที่แข็งแรง	1	4.76	-	-	-	-	1	1.25
รวม	21	100	19	100	40	100	80	100
ปัญหาอุปสรรคในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัว								
ไม่มี	79	91.86	4	100.00	31	79.49	114	88.37
ขาดคนถ่ายทอดถึงชุมชน	4	4.65	-	-	-	-	4	3.10
มีลูกหลานที่ยังไม่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงและยังไม่เข้าใจในเรื่องการออม	-	-	-	-	4	10.26	4	3.10

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขาดการสนับสนุนจากภายนอก	1	1.16	-	-	2	5.13	3	2.33
คนรุ่นใหม่ขาดความสนใจ	2	2.33	-	-	-	-	2	1.55
ขาดความรู้ ความเข้าใจทางเศรษฐกิจพอเพียง	-	-	-	-	2	5.13	2	1.55
รวม	86	100	4	100	39	100	129	100
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างไร								
ให้สมาชิกออมเงิน	18	40.00	2	100.00	16	100.00	36	57.14
การดำเนินกิจการแบบพอดี	19	42.22	-	-	-	-	19	30.16
ดำเนินการตามขั้นตอน ไม่ข้ามขั้นตอน ไม่โตเร็วจนเกินไป								
ดำเนินกิจการแบบอย่างง่ายๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อ	6	13.33	-	-	-	-	6	9.52
มีการทำบุญหมักชีวภาพให้ชาวบ้านได้มาใช้ในครัวเรือน	1	2.22	-	-	-	-	1	1.59
กรรมการทุกคนต้องมีคุณธรรม แล้วการทุจริตคดโกงก็จะไม่เกิดขึ้น	1	2.22	-	-	-	-	1	1.59
รวม	45	100	2	100	16	100	63	100
หากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการแล้ว ได้ผลเป็นอย่างไร								
ผลเป็นที่พอใจของสมาชิกทุกคน	11	26.19	-	-	5	55.56	16	31.37
สมาชิกได้โอกาสในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น	6	14.29	-	-	4	44.44	10	19.61

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มขนาดใหญ่		กลุ่มขนาดกลาง		กลุ่มขนาดเล็ก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มมั่นคงขึ้น	6	14.29	-	-	-	-	6	11.79
สมาชิกมีความสุขในการเก็บเงินแบบพอเพียง	6	14.29	-	-	-	-	6	11.79
สมาชิกคงจะไม่เดือดร้อนเรื่องเงิน มีกลุ่มออมทรัพย์เป็นที่รองรับ	6	14.29	-	-	-	-	6	11.79
สมาชิกจะมีคุณภาพขั้นมีเงินของกลุ่มเพิ่มขึ้น เพราะทุกคนรู้จักใช้รู้จักออม	5	11.90	-	-	-	-	5	9.80
สมาชิกไม่วิตกกังวลว่าจะมีการล้มละลาย	2	4.76	-	-	-	-	2	3.92
รวม	42	100	-	-	9	100	51	100
ปัญหาอุปสรรคในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม								
ไม่มีปัญหา	21	65.63	-	-	29	93.55	50	79.37
ขาดคนสืบทอดแนวคิด	6	18.75	-	-	-	-	6	9.52
ขาดวิทยากรที่รู้ลึก	4	12.50	-	-	-	-	4	6.35
ชาวบ้านยังไม่มีความรู้เพียงพอในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	1	3.13	-	-	2	6.45	3	4.76
รวม	32	100	-	-	31	100	63	100

4.3.4 การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในด้านต่างๆ

เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการความรู้ ด้านผู้นำกรรมการ ด้านสมาชิก และด้านอื่นๆ มีรายละเอียดดังนี้ (รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 6)

1) ด้านการบริหารจัดการความรู้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่า ความชัดเจนของเป้าหมายการจัดตั้งกลุ่มสูงที่สุด ($\bar{X}=4.67$) รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์และสื่อสารภายในกลุ่ม ($\bar{X}=4.63$) และความชัดเจนของแผนการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{X}=4.60$) สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่า

ความชัดเจนของเป้าหมายการจัดตั้งกลุ่ม และความชัดเจนของแผนการดำเนินงานของกลุ่ม สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์และสื่อสารภายในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่า ความชัดเจนของเป้าหมายการจัดตั้งกลุ่มสูงสุด ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์และสื่อสารภายในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.11$) และการจัดการเงินกองทุน ($\bar{X} = 4.06$)

2) ด้านผู้นำกรรมการ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่า ความไว้วางใจในการนำของกรรมการ สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมาคือ การประชุมกรรมการ ($\bar{X} = 4.57$) และความสามารถในการชักชวนให้สมาชิกเข้ามา มีส่วนร่วมของผู้ในกลุ่ม ($\bar{X} = 4.24$) สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่า ความไว้วางใจในการนำของกรรมการสูงสุด ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การประชุมกรรมการ และภาระงานของกรรมการมีมาก จากการดำรง ตำแหน่งต่างๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.88$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่า ความไว้วางใจในการนำของกรรมการสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือการประชุมกรรมการ ($\bar{X} = 3.78$) และความสามารถในการชักชวนให้สมาชิกเข้ามา มีส่วนร่วมของผู้ในกลุ่ม ($\bar{X} = 3.70$)

3) ด้านสมาชิก ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกในการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงสุด ($\bar{X} = 4.73$) รองลงมาคือ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.61$) และระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มโดยสมาชิก ($\bar{X} = 4.54$) สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกในการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงสุด ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาคือความเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มของสมาชิก ($\bar{X} = 3.96$) และการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.95$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกในการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือความเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มของสมาชิก ($\bar{X} = 3.90$) และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มของสมาชิก ($\bar{X} = 3.89$)

4) ด้านอื่นๆ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มสูงสุด ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่ม ($\bar{X} = 3.91$) และการประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ($\bar{X} = 3.86$) สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่า การประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ สูงที่สุด ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมาคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ($\bar{X} = 3.61$) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่ม ($\bar{X} = 3.58$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มสูงสุด ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมาคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่ม ($\bar{X} = 3.55$) และการประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ($\bar{X} = 3.37$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ $\bar{X}$ การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรายชื่อ

ข้อความ	กลุ่มขนาดใหญ่			กลุ่มขนาดกลาง			กลุ่มขนาดเล็ก		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการความรู้									
1) การจัดการเงินกองทุน	4.47	.583	มาก	3.96	.185	มาก	4.06	.405	มาก
2) ความชัดเจนของเป้าหมายการจัดตั้งกลุ่ม	4.67	.605	มากที่สุด	4.04	.185	มาก	4.18	.490	มาก
3) ความชัดเจนของแผนการดำเนินงานของกลุ่ม	4.60	.713	มากที่สุด	4.04	.185	มาก	4.11	.475	มาก
4) การประชาสัมพันธ์และสื่อสารภายในกลุ่ม	4.63	.655	มากที่สุด	4.00	.266	มาก	3.94	.520	มาก
ด้านผู้นำกรรมการ									
1) การประชุมกรรมการ	4.57	.564	มากที่สุด	3.88	.500	มาก	3.78	.576	มาก
2) ภาระงานของกรรมการมีมาก จากการดำรงตำแหน่งต่างๆ ในชุมชน	4.05	.396	มาก	3.88	.330	มาก	3.59	.494	มาก
3) ความสามารถในการชักชวนให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่ม	4.24	.569	มาก	3.75	.437	มาก	3.70	.531	มาก
4) ความไว้วางใจในการนำของกรรมการ	4.83	.397	มากที่สุด	4.22	.493	มาก	4.05	.650	มาก
ด้านสมาชิก									
1) ความเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มของสมาชิก	4.30	.547	มาก	3.96	.185	มาก	3.90	.420	มาก
2) ความเชื่อมั่นของสมาชิกในการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	4.73	.485	มากที่สุด	4.22	.493	มาก	4.16	.589	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	กลุ่มขนาดใหญ่			กลุ่มขนาดกลาง			กลุ่มขนาดเล็ก		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มของสมาชิก	4.21	.746	มาก	3.71	.456	มาก	3.89	.528	มาก
4) ภาระหนี้สินของสมาชิก	4.03	.616	มาก	3.59	.676	มาก	3.04	.547	
5) การประชุมสมาชิก	4.46	.667	มาก	3.68	.600	มาก	3.54	.730	มาก
6) ระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มโดยสมาชิก	4.54	.731	มากที่สุด	3.66	.607	มาก	3.83	.478	มาก
7) การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	4.61	.574	มากที่สุด	3.95	.348	มาก	3.99	.540	มาก
8) การเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐ	3.99	.781	มาก	3.65	.548	มาก	3.47	.613	ปานกลาง
ด้านอื่นๆ									
1) การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.65	.638	มาก	3.39	.947	ปานกลาง	3.21	.867	ปานกลาง
2) การประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ	3.86	.608	มาก	3.68	.467	มาก	3.37	.779	ปานกลาง
3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม	4.47	.583	มาก	3.61	.672	มาก	3.66	.663	มาก
4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่ม	3.91	.847	มาก	3.58	.677	มาก	3.55	.666	มาก

4.3.5 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเงิน และด้านความรู้ มีรายละเอียดดังนี้ (รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 8, 9 และ 10)

1) ด้านการบริหารจัดการ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาการติดตามการดำเนินงานของกลุ่ม และการประเมินผลการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน ($\bar{X}=3.00$) รองลงมาคือ กรรมการ การมีส่วนร่วมของกรรมการ และการแบ่งภาระงานให้กรรมการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=2.83$) สำหรับผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่าปัญหาภาวะเครียดของกลุ่มสูงสุด ($\bar{X}=1.64$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ($\bar{X}=1.38$) และการแบ่งภาระงานให้กรรมการ ($\bar{X}=1.31$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่าปัญหาภาวะเครียดของกลุ่มสูงสุด ($\bar{X}=2.29$) รองลงมาคือ การประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X}=2.22$) และประธาน การมีส่วนร่วมของกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการติดตามการดำเนินงานของกลุ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=2.00$)

2) ด้านการจัดการเงิน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาการตรวจสอบเงินของกลุ่มสูงสุด ($\bar{X}=2.83$) รองลงมาคือ ความโปร่งใส และการทำบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=2.67$) และการระดมทุน (การออม) ($\bar{X}=2.40$) สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่าปัญหาความโปร่งใส การทำบัญชี และจำนวนงบประมาณที่ใช้เป็นงบดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}=2.00$) รองลงมาคือ การตรวจสอบเงินของกลุ่ม ($\bar{X}=1.86$) และการระดมทุน (การออม) ($\bar{X}=1.13$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่าปัญหาความโปร่งใส และการทำบัญชีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}=3.00$) รองลงมาคือ การตรวจสอบเงินของกลุ่ม ($\bar{X}=2.62$) และจำนวนงบประมาณที่ใช้เป็นงบ ($\bar{X}=2.13$)

ด้านความรู้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชีสูงสุด ($\bar{X}=2.83$) รองลงมาคือความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=2.33$) และความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ ($\bar{X}=2.00$) สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดกลางมีความเห็นว่าปัญหาความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชีสูงสุด ($\bar{X}=1.19$) รองลงมาคือความรู้เรื่องการวางแผน ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม และความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}=1.18$) และความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=1.09$) ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มขนาดเล็กมีความเห็นว่าปัญหาความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชี และความรู้เรื่องการควบคุมและการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}=2.62$) รองลงมาคือความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ($\bar{X}=2.32$) และความรู้เรื่องการประสานงานและเครือข่าย ($\bar{X}=2.07$)

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรายชื้อของกลุ่มขนาดใหญ่

ข้อความ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ							
1) ประธาน	105	92.11	9	7.89	2.67	0.534	มาก
2) กรรมการ	108	94.74	6	5.26	2.83	0.408	มาก
3) การจัดทำแผนดำเนินงาน	105	92.11	9	7.89	2.22	0.972	ปานกลาง
4) การมีส่วนร่วมของกรรมการ	108	94.74	6	5.26	2.83	0.408	มาก
5) การมีส่วนร่วมของสมาชิก	106	92.98	8	7.02	2.12	0.834	ปานกลาง
6) การแบ่งภาระงานให้กรรมการ	108	94.74	6	5.26	2.83	0.408	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อความ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
7) การติดตามการดำเนินงานของกลุ่ม	108	94.74	6	5.26	3.00	0.000	มาก
8) การประเมินผลการดำเนินงาน	108	94.74	6	5.26	3.00	0.000	มาก
9) กฎระเบียบของกลุ่ม	106	92.98	8	7.02	2.50	0.926	ปานกลาง
10) การประชุมกรรมการ	108	94.74	6	5.26	2.25	0.548	ปานกลาง
11) การประชุมสมาชิกกลุ่ม	106	92.98	8	7.02	2.13	0.834	ปานกลาง
ด้านการจัดการเงิน							
1) การระดมทุน (การออม)	109	95.61	5	4.39	2.40	0.577	ปานกลาง
2) ความโปร่งใส	108	94.74	6	5.26	2.67	0.516	มาก
3) การทำบัญชี	108	94.74	6	5.26	2.67	0.516	มาก
4) การตรวจสอบเงินของกลุ่ม	108	94.74	6	5.26	2.83	0.408	มาก
5) จำนวนงบประมาณที่ใช้เป็นงบดำเนินงาน	99	86.84	15	13.16	1.60	0.828	ปานกลาง
ด้านความรู้							
1) ความรู้เรื่องการวางแผน	43	37.72	71	62.28	1.11	0.433	น้อย
2) ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม	52	45.61	62	54.39	1.16	0.549	น้อย
3) ความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชี	108	94.74	6	5.26	2.83	0.408	มาก
4) ความรู้เรื่องการควบคุมและการตรวจสอบ	99	86.84	15	13.16	1.73	0.961	ปานกลาง
5) ความรู้เรื่องการประเมินผลกลุ่ม	49	42.98	65	57.02	1.28	0.545	น้อย
6) ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้	59	51.75	55	48.25	2.00	0.384	ปานกลาง
7) ความรู้เรื่องการประสานงานและเครือข่าย	97	85.09	17	14.91	1.41	0.712	น้อย
8) ความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์	108	94.74	6	5.26	2.33	0.816	ปานกลาง

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรายข้อของกลุ่มขนาดกลาง

ข้อความ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ							
1) ประธาน	82	71.93	32	28.07	1.14	0.351	น้อย
2) กรรมการ	81	71.05	33	28.95	1.12	0.331	น้อย
3) การจัดทำแผนดำเนินงาน	81	71.05	33	28.95	1.00	0.000	น้อย
4) การมีส่วนร่วมของกรรมการ	85	74.56	29	25.44	1.24	0.435	น้อย
5) การมีส่วนร่วมของสมาชิก	85	74.56	29	25.44	1.38	0.351	น้อย
6) การแบ่งภาระงานให้กรรมการ	74	64.91	40	35.09	1.31	0.668	น้อย
7) การติดตามการดำเนินงานของกลุ่ม	74	64.91	40	35.09	1.14	0.351	น้อย
8) การประเมินผลการดำเนินงาน	78	68.42	36	31.58	1.00	0.000	น้อย
9) กฎระเบียบของกลุ่ม	78	68.42	36	31.58	1.64	0.504	ปานกลาง
10) การประชุมกรรมการ	74	64.91	40	35.09	1.00	0.000	น้อย
11) การประชุมสมาชิกกลุ่ม	81	71.05	33	28.95	1.00	0.000	น้อย
ด้านการจัดการเงิน							
1) การระดมทุน (การออม)	78	68.42	36	31.58	1.13	0.336	
2) ความโปร่งใส	82	71.93	32	28.07	2.00	0.500	ปานกลาง
3) การทำบัญชี	108	94.74	6	5.26	2.00	0.500	ปานกลาง
4) การตรวจสอบเงินของกลุ่ม	108	94.74	6	5.26	1.86	0.351	ปานกลาง
5) จำนวนงบประมาณที่ใช้เป็นงบดำเนินงาน	99	86.84	15	13.16	2.00	0.000	ปานกลาง
ด้านความรู้							
1) ความรู้เรื่องการวางแผน	43	37.72	71	62.28	1.18	0.385	น้อย
2) ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม	52	45.61	62	54.39	1.18	0.385	น้อย
3) ความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชี	108	94.74	6	5.26	1.19	0.401	น้อย
4) ความรู้เรื่องการควบคุมและการตรวจสอบ	99	86.84	15	13.16	1.08	0.280	น้อย
5) ความรู้เรื่องการประเมินผลกลุ่ม	49	42.98	65	57.02	1.08	0.267	น้อย

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6) ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้	59	51.75	55	48.25	1.88	0.331	ปานกลาง
7) ความรู้เรื่องการประสานงานและเครือข่าย	97	85.09	17	14.91	1.08	0.280	น้อย
8) ความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์	108	94.74	6	5.26	1.09	0.296	น้อย

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรายข้อของกลุ่มขนาดเล็ก

ข้อความ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ							
1) ประธาน	109	95.61	5	4.39	2.00	0.000	ปานกลาง
2) กรรมการ	107	93.86	7	6.14	1.71	0.488	ปานกลาง
3) การจัดทำแผนดำเนินงาน	95	83.33	19	16.67	1.95	0.229	ปานกลาง
4) การมีส่วนร่วมของกรรมการ	101	88.60	13	11.40	2.00	0.000	ปานกลาง
5) การมีส่วนร่วมของสมาชิก	107	93.86	7	6.14	2.00	0.000	ปานกลาง
6) การแบ่งภาระงานให้กรรมการ	97	85.09	17	14.91	1.94	0.242	ปานกลาง
7) การติดตามการดำเนินงานของกลุ่ม	104	91.23	10	8.77	2.00	0.000	ปานกลาง
8) การประเมินผลการดำเนินงาน	105	92.11	9	7.89	2.22	0.441	ปานกลาง
9) กฎระเบียบของกลุ่ม	107	93.86	7	6.14	2.29	0.488	ปานกลาง
10) การประชุมกรรมการ	95	83.33	19	16.67	1.89	0.315	ปานกลาง
11) การประชุมสมาชิกกลุ่ม	97	85.09	17	14.91	1.88	0.332	ปานกลาง
ด้านการจัดการเงิน							
1) การระดมทุน (การออม)	85	74.56	29	25.44	1.55	0.506	ปานกลาง
2) ความโปร่งใส	101	88.60	13	11.40	3.00	0.000	มาก
3) การทำบัญชี	101	88.60	13	11.40	3.00	0.000	มาก
4) การตรวจสอบเงินของกลุ่ม	101	88.60	13	11.40	2.62	0.506	มาก
5) จำนวนงบประมาณที่ใช้เป็นงบดำเนินงาน	98	85.96	16	14.04	2.13	0.719	ปานกลาง

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความรู้							
1) ความรู้เรื่องการวางแผน	77	67.54	37	32.46	1.89	0.315	ปานกลาง
2) ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม	95	83.33	19	16.67	2.32	0.478	ปานกลาง
3) ความรู้เรื่องการจัดการระบบบัญชี	101	88.60	13	11.40	2.62	0.506	มาก
4) ความรู้เรื่องการควบคุมและการตรวจสอบ	101	88.60	13	11.40	2.62	0.506	มาก
5) ความรู้เรื่องการประเมินผลกลุ่ม	101	88.60	13	11.40	2.00	0.000	ปานกลาง
6) ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้	75	65.79	39	34.21	2.05	0.605	ปานกลาง
7) ความรู้เรื่องการประสานงานและเครือข่าย	84	73.68	30	26.32	2.07	0.691	ปานกลาง
8) ความรู้เรื่องการประชุมสัมพันธ	94	82.46	20	17.54	1.19	0.308	น้อย

4.4 สภาพการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองโดยสรุป

จากข้อมูลในข้อ 4.1.1 - 4.1.3 ประกอบกับข้อสังเกตบางประการที่ผู้วิจัยได้จากการสำรวจในพื้นที่สามารถสรุปภาพรวมของสภาพการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองได้ดังนี้

4.4.1 การจัดการองค์กร

1) การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คณะผู้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสิบสามกลุ่มเป็นเจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเป็นอาสาสมัครที่ช่วยเหลือต่อทางราชการของกระทรวงทบวงกรมต่างๆ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาสังคม อาสาสมัครแรงงาน เป็นต้น บางกลุ่มก็เป็นการก่อตั้งร่วมกันของบุคคลทั้งสองกลุ่ม (เช่น กลุ่มหนองกระดี่) บุคคลเหล่านี้เป็นที่ไว้วางใจของชาวบ้าน เมื่อได้รับการสนับสนุนจากพัฒนากรผู้ทำงานในพื้นที่ ก็รวบรวมบุคคลผู้ใกล้ชิดมาก่อตั้งกลุ่ม แล้วจึงไปดำเนินการชักชวนชาวบ้านทั่วไปเข้าร่วม

2) การได้มาซึ่งคณะกรรมการบริหาร เมื่อการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดจากคณะผู้ก่อตั้งคณะหนึ่ง คณะนั้นก็จะตั้งตนเป็นคณะกรรมการบริหาร แม้โดยทางการ คณะกรรมการบริหารจะต้องมาจากการเลือกตั้ง แต่เมื่อไม่มีผู้ลงสมัครแข่งขัน ผู้สมัครคนนั้นก็จะได้รับการแต่งตั้งทันที บางกลุ่มมีการกำหนดวาระของการดำรงตำแหน่งของกรรมการ แต่เมื่อครบวาระ คณะกรรมการชุดเดิมก็ได้รับการเลือกตั้ง

กลับมาเป็นคณะกรรมการบริหารอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากไม่มีผู้ลงสมัครแข่งขัน กรรมการอาจมีการสับเปลี่ยนตำแหน่งกันบ้าง แต่ก็ยังคงเป็นคณะกรรมการชุดเดิม การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลอาจจะมีบ้าง แต่ก็ยังคงเป็นคนที่คณะกรรมการชุดเดิมคัดสรรมา ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานของกลุ่มออมทรัพย์ทั้งสิบสามกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มถนนรุดและกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 8 แล้ว เป็นบุคคลเดิมที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มทั้งสิ้น ประธานของกลุ่มถนนรุดเปลี่ยนตัวจากผู้ใหญ่บ้านคนก่อน (นายเดช มะปูเลาะ) มาเป็นผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ (นายเกษม การง) แต่คนทำงานหลักก็ยังคงเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้าน (นายเดช มะปูเลาะ) เหมือนเดิม กลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 8 นั้น นายสมจิต จันทรแดนเป็นผู้ที่มีส่วนอย่างมากในการก่อตั้งกลุ่ม แต่นายสมจิต จันทรแดนประสงค์จะลงสมัครแข่งขันในการเลือกตั้งท้องถิ่น จึงวางตัวบุคคลอื่นดำรงตำแหน่งประธาน โดยมีน้องสาวของตนทำหน้าที่เป็นเลขานุการกลุ่ม นายสมจิต จันทรแดนได้รับการเลือกตั้งเป็นนายก อบต. คนก่อน แต่ในการแข่งขันครั้งหลังสุดนี้พ่ายแพ้ เมื่อกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 8 ประสบปัญหา กลุ่มจึงขอให้นายสมจิต จันทรแดน มาเป็นประธานเพื่อแก้ไขปัญหา

3) วัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสิบสามกลุ่ม ส่วนใหญ่ก่อตั้งมาเพื่อให้บริการทางการเงินให้กับสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ที่มุ่งส่งเสริมการออมเป็นหลักมีเพียง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคลองเจ้า กับกลุ่มคลองตาชม หมู่ 9 จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าพื้นที่อำเภอบางบัวทองมีปัญหาเงินกู้ยืมจากระบบกระจายตัวครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่ กลุ่มเงินกู้ยืมจากระบบจะมีตัวแทนคอยติดต่อให้ชาวบ้านกู้เงิน คิดดอกเบี้ยร้อยละ 20-30 ตัวแทนบางคนจะหักค่าเงินปากถุงไว้ประมาณ 10% ผู้กู้ต้องนำส่งดอกเบี้ยทุกวัน เดือนละ 27 วัน มีกลุ่มผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์ในชุดแต่งกายสีดำนินทา ปิดบังอำพรางใบหน้าด้วยถุงคลุมหน้าและหมวกกันน็อกสีดำ เป็นผู้คอยติดตามทวงหนี้ ทั้งนี้เงินที่ชาวบ้านกู้จากระบบนั้นก็จะมีเพียงรายละ 10,000-20,000 บาทเท่านั้น เป็นวงเงินที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถให้บริการได้ จึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นมา แต่เนื่องจากการกู้เงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีระเบียบข้อบังคับอยู่พอสมควร รวมทั้งอาจจะต้องทอเวลาของการเป็นสมาชิกออกไประยะหนึ่งก่อนจึงจะกู้ได้ ชาวบ้านบางคนจึงเลือกที่จะเป็นลูกหนี้เงินกู้ยืมจากระบบมากกว่าจะเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เนื่องจากไร้ข้อจำกัดและได้เงินอย่างรวดเร็ว

4) การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คณะกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทอง ทั้งหมดเป็นคณะเดิมที่เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มมาตั้งแต่ต้น ส่วนใหญ่เป็นการทำงานโดยคนเพียงคนเดียวเป็นหลัก เช่น กลุ่มถนนรุดโดยนายเดช มะปูเลาะ กลุ่มลาภฆ้องโดยนางคมคาย เหมือนเรือง กลุ่มวัดลาดปลาตุกโดยนายแสนณรงค์ นามขุ่ม กลุ่มบางไผ่โดยนางชลอ อิ่มมาก และกลุ่มปวยรารมณโดยนายสุเมธ อารีย์พิพัฒน์ เป็นต้น มีเพียง 4 กลุ่มเท่านั้นที่มีลักษณะการทำงานแบบคณะกรรมการ คือ กลุ่มคลองเจ้า กลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11 กลุ่มบัวทองเคหะ และกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ทุกกิจกรรมของกลุ่มคลองเจ้าจะพิจารณาตัดสินใจโดยการเต็มคณะเสมอ และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเก็บไว้เป็นหลักฐานของการทำงาน กรรมการผู้ใดที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจเข้าร่วมในกิจกรรมครั้งใด ก็สามารถตรวจสอบการทำงานจากบันทึกเหล่านี้ได้ กลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11 จะหารือในเรื่องต่างๆ โดยการประชุมคณะกรรมการ แต่การดำเนินกิจกรรมปกติของกลุ่ม (เช่น การรับเงินออมสัจจะ การให้กู้ยืม) จะมอบคณะผู้รับผิดชอบให้ดำเนินการ แล้วจัดทำเป็นฐานข้อมูลของกลุ่มด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ไว้เป็นหลักฐานและเพื่อการตรวจสอบในภายหลัง กลุ่มเคหะบัวทอง

มีวาระการประชุมของคณะกรรมการเดือนละครั้ง มีการประชุมสมาชิกทั้งหมดปีละหน ส่วนกิจกรรมปกติจะมีผู้รับผิดชอบหลัก และมีกรรมการคนอื่นร่วมเป็นสักขีพยานในการทำงาน การตัดสินใจที่สำคัญ เช่น การกระจายเงินปันผลเพื่อวางดาวนัตติกที่ทำการ จะกระทำในที่ประชุมสมาชิกกลุ่ม ส่วนกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ไม่มีรูปแบบของการประชุมที่แน่นอน แต่ทุกกิจกรรมของกลุ่มจะมีการหารือทั้งในคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มที่สนใจ และในการดำเนินกิจกรรมจะเป็นการทำงานด้วยจิตอาสา ไม่ว่าผู้นั้นเป็นกรรมการหรือเป็นแค่สมาชิก ส่วนกิจกรรมปกติของกลุ่ม ประธานกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ตรวจสอบ

5) ระเบียบปฏิบัติของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เมื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองมาจากการริเริ่มของคณะบุคคลกลุ่มหนึ่ง คณะบุคคลกลุ่มนั้นจึงเป็นผู้ตราระเบียบปฏิบัติของกลุ่มขึ้นมาใช้บังคับ เช่น คุณสมบัติของสมาชิก จำนวนเงินออมสัจจะ เป็นต้น แล้วจึงหาสมาชิกมาเข้าร่วมกลุ่มเมื่อได้จำนวนพอสมควรแล้ว (ไม่มีการกำหนดจำนวนเท่าใดไว้) จึงทำการขอให้สำนักงานพัฒนาการอำเภอรับรองความเป็นกลุ่ม อย่างไรก็ตามการพัฒนาชุมชนได้วางหลักการว่า ระเบียบปฏิบัติใดๆ ที่ใช้บังคับแก่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก คณะกรรมการบริหารกลุ่มก็ต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากสมาชิกกลุ่ม ดังนั้นคณะผู้ก่อตั้งกลุ่มจึงจัดให้มีการประชุมครั้งแรกขึ้นเพื่อให้การรับรองคณะกรรมการ ทำการแก้ไข ตรวจสอบ และรับรองระเบียบการของกลุ่ม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทอง ส่วนหนึ่งมาจากการให้การสนับสนุนและผลักดันของพัฒนาการประจำตำบล อีกส่วนหนึ่งมาจากการผลักดันของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ก่อตั้งขึ้นก่อน กลุ่มเคหะบางทองถือได้ว่าเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบกลุ่มหนึ่ง มีส่วนในการผลักดันการก่อตั้งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในตำบลบางบัวทอง ทุกกลุ่มจึงมีระเบียบการของกลุ่ม ซึ่งได้ทำการปรับแก้จากของกลุ่มอื่นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนของตน ส่วนใหญ่จะยึดถือปฏิบัติตามระเบียบการของกลุ่ม แต่ในความเข้าใจของสมาชิกบางส่วนตามที่ได้ตอบแบบสอบถามมานั้น เข้าใจว่ากลุ่มไม่มีระเบียบการ หรือมีแต่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น น่าจะเป็นสมาชิกที่สมัครเข้ามาในภายหลัง ที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำหรือให้การรับรองระเบียบการนั้น

6) การให้การสนับสนุนของหน่วยงานราชการต่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นองค์กรที่อยู่ในการกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้วางหลักการทั่วไป รวมทั้งแนวทางในการตรวจสอบประเมินผล หน่วยงานอื่นๆ สามารถให้การสนับสนุนผ่านทางกรมการพัฒนาชุมชนหรือผ่านทางกระทรวงมหาดไทยที่เป็นต้นสังกัดก็ได้ หรือจะเข้าไปสนับสนุนโดยตรงก็ได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกระทรวงหนึ่งให้การสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยตรง โดยให้การปรึกษาเกี่ยวกับระบบการเงินการธนาคารผ่านทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ให้การปรึกษาเกี่ยวกับระบบบัญชีผ่านกรมส่งเสริมสหกรณ์ และให้ความรู้ทางการเกษตรสมัยใหม่ผ่านกรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

ธนาคารออมสินเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งให้การสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยผ่านกรมการพัฒนาชุมชน และภายใต้การร่วมสนับสนุนของทางจังหวัด ในระหว่างการดำเนินการวิจัยอยู่นั้น ทางจังหวัดนนทบุรีได้จัดการฝึกอบรมการใช้งานคอมพิวเตอร์ในการจัดการฐานข้อมูลให้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิตของจังหวัด โดยความร่วมมือทางวิชาการกับธนาคารออมสิน และการประสานงานของสำนักงานพัฒนาการชุมชนจังหวัด ธนาคารออมสินยังได้มอบเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ พร้อมชุดโปรแกรมทำงานให้กับกลุ่มที่เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วย

ความสัมพันธ์ที่ดีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองกับหน่วยงานราชการต่างๆ ทำให้กลุ่มได้รับความรู้ทางวิชาการในด้านต่างๆ รวมทั้งการไปทัศนศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ สมาชิกที่เป็นกรรมการจะมีโอกาสไปทัศนศึกษาดูงานมากกว่าสมาชิกทั่วไป โดยเฉพาะในกรณีที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งอาจจะต้องร่วมเดินทางไปกับกลุ่มอื่นๆ สมาชิกทั่วไปจะมีโอกาสมากขึ้น ในกรณีที่ทางกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการเอง ไม่ว่าจะโดยทุนสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นหรือเป็นของกลุ่มเอง

4.4.2. การจัดการทางการเงิน

1) ระบบดำเนินงานทางการเงินโดยทั่วไป จะมีสมุดฝากเงินสำหรับบันทึกเงินฝากสัจจะสะสมให้กับสมาชิก ในกรณีที่มีการกู้เงิน จะมีการทำสัญญากู้เงิน เมื่อผ่อนส่งเงินค่างวดก็จะมีหลักฐานใบรับเงินให้ จำนวนเงินสัจจะกำหนดอยู่ระหว่าง 50-200 บาท ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการหลักถึงความสามารถในการออมของสมาชิก บางกลุ่มยอมให้สมาชิกที่มีความสามารถทางการเงินสูงส่งเงินสัจจะได้สูงกว่าจำนวนที่กำหนด บางกลุ่มกำหนดจำนวนเงินสัจจะสูงสุดไว้ เพราะไม่ประสงค์ให้สมาชิกรนำเงินมาแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่ม สิทธิในการกู้ยืมกำหนดจากอายุความเป็นสมาชิก โดยทั่วไปจะต้องเป็นสมาชิกมาแล้ว 6 เดือนถึง 1 ปี วงเงินที่ให้กู้ยืมอยู่ในระหว่าง 4,000-50,000 บาท โดยให้สมาชิกกู้เต็มวงเงินสัจจะสะสมหรือไม่เกินวงเงินสูงสุดที่กำหนดไว้ สมาชิกที่ต้องการกู้เงินเกินวงเงินสัจจะสะสมของตน จะต้องมีสมาชิกคนอื่นค้ำประกัน บางกลุ่มกำหนดจำนวนคนค้ำประกันไว้ บางกลุ่มกำหนดให้หาคนค้ำประกันให้ได้วงเงินสัจจะสะสมรวมเท่ากับวงเงินที่จะกู้หรือมากกว่า ระยะเวลากู้เงินส่วนใหญ่กำหนดเป็นเวลา 10 เดือนหรือ 1 ปี ผ่อนส่งเดือนละครั้ง กลุ่มที่คิดค่าดำเนินการจะหักเงินค่าดำเนินการจากเงินกู้ทันที กลุ่มที่คิดดอกเบี้ยจะให้ส่งดอกเบี้ยพร้อมกับผ่อนต้น บางกลุ่มคิดดอกเบี้ยคงที่ ตัวอย่างเช่น กู้เงิน 10,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน จะผ่อนส่งเดือนละ 1,100 บาท ตลอดระยะเวลา 10 เดือน บางกลุ่มคิดดอกเบี้ยแบบลดต้นลดดอก ตัวอย่างเช่น กู้เงิน 10,000 บาทและคิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือนเช่นกัน จะผ่อนส่งเดือนแรก 1,100 บาท แต่เดือนต่อไปจะส่งเพียง 1,090 บาท โดยจะลดดอกเบี้ยจากจำนวนเงินต้นที่ผ่อนส่งไปแล้ว แต่ละกลุ่มจะมีระเบียบปฏิบัติในการทำงานเพิ่มเติมตามแต่กลุ่มจะเห็นสมควร

2) ระบบเอกสารทางการเงิน เอกสารที่สำคัญก็คือ ทะเบียนสมาชิก ระบบการบันทึกเงินสัจจะสะสมและการกู้ยืม และระบบบัญชี ทะเบียนสมาชิคนั้นส่วนใหญ่ใช้ตามแบบอย่างที่กรมการพัฒนาชุมชนแนะนำ ส่วนสมุดเงินฝากสัจจะสะสมนั้น มีทั้งที่ใช้ตามแบบของกรมการพัฒนาชุมชน ตามแบบของธนาคารเกษตรและสหกรณ์ และตามแบบของธนาคารออมสิน ส่วนที่เกี่ยวกับการกู้ยืมนั้น บ้างก็ใช้สัญญากู้เงินตามแบบพิมพ์มาตรฐานที่ใช้อยู่ทั่วไป แต่ส่วนใหญ่จะใช้ตามแบบที่กลุ่มกำหนดเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม ในส่วนของระบบบัญชีนั้น แต่ละกลุ่มจะมีระบบการบันทึกในแบบฉบับของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นการบันทึกในแบบที่คนทำงานเข้าใจ แต่คนอื่นๆ นั้นอาจต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติมเป็นพิเศษ กลุ่มปิยะวารมณมีการวาง

ระบบบัญชีเพื่อการตรวจสอบตามแบบแผนของทางราชการ กลุ่มเคหะบัวทองมีอดีตพนักงานธนาคารช่วยวางรูปแบบทางการเงินให้ และเป็นต้นแบบให้กับอีกหลายกลุ่มที่กลุ่มเคหะบัวทองมีส่วนร่วมในการผลักดันการก่อตั้ง กลุ่มคลองเจ้าสร้างแบบฉบับการบันทึกเป็นของตนเองเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของกลุ่มและเป็นที่เข้าใจของกลุ่ม กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11 มีการบันทึกเป็นฐานข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ตามโปรแกรมที่ตนเองพัฒนาขึ้นมา

3) การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากที่ทางกลุ่มได้ฝากเงินกับธนาคาร และดอกเบี้ยเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ที่จ่ายให้กับกลุ่ม สำหรับกลุ่มที่บริหารตามหลักการของศาสนาอิสลามที่คิดเพียงค่าดำเนินการนั้น ก็ย่อมมีผลให้รายได้ของกลุ่มลดน้อยลงด้วย รายได้นี้จะนำมาใช้เป็นทุนดำเนินการของกลุ่ม เป็นเงินปันผล และการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับสมาชิก บางกลุ่มอาจมีเงินเฉลี่ยคืนให้กับผู้กู้ นอกจากกลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 8 แล้ว ทุกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองมีผลประโยชน์ที่ค่อนข้างดี กลุ่มบัวทองเคหะสามารถจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกถึงร้อยละ 5 ซึ่งมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันนี้ที่ไม่เกินร้อยละ 3 ผลประโยชน์นี้สมาชิกได้รับทุกคน สำหรับคณะกรรมการบริหารอาจจะได้รับค่าตอบแทนในการทำงานเป็นเบี้ยประชุมครั้งละ 100 บาท บางคณะทำงานด้วยจิตอาสาโดยไม่รับผลตอบแทนใดๆ เลย (เช่น กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9) บางคณะได้รับเมื่อผลประโยชน์ของกลุ่มดีขึ้นมากแล้ว (เช่น กลุ่มคลองเจ้า) ดังนั้นคณะกรรมการบริหารจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ ไม่แสวงหาประโยชน์จากทรัพย์ของกลุ่ม ต้องเป็นที่วางใจและได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความไว้วางใจกับผู้นำกลุ่มมากที่สุด

ผลประโยชน์ที่แท้จริงที่สมาชิกได้จึงน่าจะอยู่ที่ได้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมาก บางกลุ่มไม่คิดดอกเบี้ยเลย เช่น กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 กลุ่มมุสลิมไม่คิดดอกเบี้ย คิดเพียงค่าดำเนินการในอัตราหมื่นละ 250-500 บาท เมื่อประมาณการเป็นอัตราดอกเบี้ยก็จะอยู่ในราวร้อยละ 2.5-5 ต่อปี ส่วนกลุ่มอื่นๆ จะคิดที่ร้อยละ 1 ต่อเดือน หรือเท่ากับร้อยละ 12 ต่อปี กลุ่มวัดลาดปลาตุกคิดเพียงร้อยละ 0.5 กลุ่มลากซ้องเป็นกลุ่มที่คิดดอกเบี้ยสูงสุด คือร้อยละ 2 ต่อเดือน หรือเท่ากับร้อยละ 24 ต่อปี เปรียบเทียบกับการกู้เงินจากสถาบันการเงินในรูปบัตรเครดิตหรือบัตรเงินสด ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านั้นจะคิดเป็นอัตราดอกเบี้ยบวกกับค่าธรรมเนียมการใช้เงิน รวมแล้วเท่ากับร้อยละ 28 ต่อปี อัตราดอกเบี้ยของกลุ่มออมทรัพย์ฯ จึงต่ำกว่ามาก

4.4.3. การจัดการด้านการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองส่วนใหญ่เน้นหนักไปทางกิจกรรมด้านการเงินเป็นหลัก มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีธุรกิจเสริม กลุ่มคลองลำมีธุรกิจพิมพ์ผ้า แม้จะส่วนเกี่ยวพันทางการเงินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอยู่บ้าง อันเป็นผลจากการมีคณะทำงานหลักกลุ่มเดียวกัน ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นธุรกิจของกลุ่ม เนื่องจากการจัดตั้งเป็นองค์กรต่างหากในลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11 มีธุรกิจจัดสรรที่อยู่อาศัยให้กับสมาชิก ใช้ชื่อโครงการว่า เคหะสังจะมันคง เป็นธุรกิจที่ใช้ทุนของกลุ่มและกระทำในนามกลุ่ม แม้จะเป็น

ธุรกิจที่ไม่มุ่งแสวงหากำไร แต่ก็แหล่งรายได้แหล่งหนึ่งของกลุ่ม กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 เป็นกลุ่มที่ไม่แสวงหาผลกำไรใดๆ จากกิจกรรมทางการเงิน มุ่งสร้างธุรกิจชุมชนมาเป็นแหล่งรายได้หลักของกลุ่ม จึงส่งเสริมให้สมาชิกทำโรงเพาะเห็ด กลุ่มก็มีโรงเพาะเห็ดของตนเอง โดยดำเนินไปตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำเพื่อลดรายจ่ายของสมาชิกเป็นหลัก เหลือจึงจะขายเพื่อเพิ่มรายได้ในภายหลัง ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่า การจัดการด้านการผลิตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองนั้น แทบจะไม่มีเลย

4.4.4 การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทองไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการนี้มากนัก กลุ่มที่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกก็มักเป็นไปในลักษณะที่เสริมแรงจูงใจให้ผู้คนสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีอยู่ 3 กลุ่มที่ให้ทุนการศึกษากับเยาวชน (กลุ่มบัวทองเคหะ กลุ่มคลองลำรี และกลุ่มบางไผ่) ก็เป็นการเสริมแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม มีอยู่ 2 กลุ่มที่ให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต (กลุ่มบัวทองเคหะ และกลุ่มหนองกระดี่) กลุ่มบัวทองเคหะมีการให้เงินช่วยเหลือแก่สมาชิกผู้ทำการสมรสเป็นครั้งแรก ส่วนกลุ่มบางไผ่ให้รูปแบบไม่คิดดอกเบี้ยเป็นกรณีพิเศษสำหรับจัดงานต่างๆ ของสมาชิก ทั้งหมดนี้เป็นการเพิ่มสิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจให้คนสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มนั่นเอง ส่วนการจัดสวัสดิการที่ให้กับสมาชิกที่ไม่ได้มุ่งเสริมแรงจูงใจให้อยากสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกก็มีอยู่ เช่น การสงเคราะห์คนพิการของกลุ่มบางไผ่ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ของกลุ่มคลองเจ้า การจัดสรรที่อยู่อาศัยของกลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11 การส่งเสริมการทำโรงเพาะเห็ดของกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ก็พอจะกล่าวได้ว่า เป็นการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในอีกรูปแบบหนึ่ง

4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4.5.1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ทั้งข้อมูลจากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยถึงปานกลาง โดยที่การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชนไม่ว่าจะริเริ่มโดยกลุ่มบุคคลใด จะได้รับการส่งเสริมผลักดันจากใครหรือไม่ จะต้องมีคนในชุมชนเข้าร่วมจำนวนหนึ่งจึงจะก่อตั้งได้ ชาวชุมชนที่ไม่ใช่สมาชิกก็จะเฝ้าดูความเป็นไปของกลุ่ม ถ้ายอมรับเห็นด้วยในหลักการของกลุ่ม หรือเห็นว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับนั้นคุ้มค่า ก็จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก กลุ่มก็จะขยายตัวและพัฒนาก้าวหน้าไป ส่วนจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้แค่ไหน ก็อยู่ที่จะได้รับความสนใจเข้าร่วมจากชาวชุมชนมากแค่ไหน สำหรับการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น สมาชิกกลุ่มเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิ์ จะมีสิทธิ์ก็เพียงจะให้การสนับสนุนหรือไม่เท่านั้น สำหรับอำเภอบางบัวทองนั้น อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวโน้มที่จะมีประชาชนเข้าร่วมเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลงานที่เด่นชัดของหลายๆ กลุ่ม

4.5.2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

ตามหลักการในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ต้องเกิดในลักษณะที่จากล่างสู่บน

กล่าวคือ เกิดจากชาวชุมชนที่เห็นด้วยในหลักการมารวมกลุ่ม ร่วมกันร่างระเบียบการของกลุ่มขึ้น แล้วเลือกตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งมาดำเนินการ แต่ในทางปฏิบัติที่เป็นจริง เกิดในลักษณะที่จากบนลงล่าง กล่าวคือ คนเพียงคนเดียวหรืออาจจะเป็นกลุ่มเล็กๆ จำนวนไม่กี่คน เห็นด้วยในหลักการ ตั้งตนเป็นคณะกรรมการ ร่างระเบียบการขึ้นมา แล้วจึงหาสมาชิกมาสนับสนุนและให้การรับรองในภายหลัง ลักษณะของการชักชวนก็มักจะเป็นการนำเสนอสิทธิประโยชน์ที่พึงมีพึงได้เป็นส่วนสำคัญ ผู้เข้าร่วมจึงมุ่งที่สิทธิประโยชน์มากกว่าจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

การจัดตั้งในลักษณะจากบนลงล่างนี้ คณะผู้ก่อตั้งจะเป็นผู้กำหนดการดำเนินงานทุกอย่างของกลุ่ม ถ้าคณะผู้ก่อตั้งเป็นผู้มีบารมีเป็นที่ไว้วางใจของชุมชน ก็จะมีประชาชนให้การสนับสนุนและเข้าร่วม โดยที่ผู้เข้าร่วมมักจะไม่คิดว่าตนเองเป็นเจ้าของกลุ่ม แม้โดยหลักการแล้ว ตนเองมีสิทธิที่จะเสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ แต่ก็มักจะคล้อยตามคณะผู้ก่อตั้งเป็นหลัก ยิ่งเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมทางการเงินแล้ว ก็ไม่ค่อยจะมีใครอยากจะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบมากนัก ทำให้เกิดการแบ่งแยกสมาชิกกลุ่มออกเป็น 2 ส่วนโดยปริยาย คือ คณะผู้ก่อตั้งกับผู้ใกล้ชิดส่วนหนึ่ง และสมาชิกทั่วไปที่เข้าร่วมภายหลังอีกส่วนหนึ่ง

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มจึงเป็นไปตามรูปแบบที่ทางราชการกำหนดเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งคณะกรรมการ การตรวจสอบการทำงาน ตลอดจนการเสนอความคิดเห็นในการทำงาน จะมีส่วนร่วมมากขึ้นก็ในประเด็นที่เป็นสิทธิประโยชน์ของสมาชิก เช่น ระเบียบปฏิบัติในการกู้ยืม การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เป็นต้น กลุ่มที่เล็งเห็นถึงการพัฒนายั่งยืนของกลุ่มค่อนข้างเป็นกังวลในเรื่องนี้ ประการแรกคือความโปร่งใสในการทำงาน ไม่ว่าจะคณะทำงานจะมีความซื่อสัตย์เพียงใดในการทำงาน ไม่ว่าจะระเบียบปฏิบัติจะตราขึ้นด้วยความรอบคอบสุขุมลึกซึ้งเพียงใด ถ้าขาดการตรวจสอบอย่างเข้มงวดจริงจัง ก็อาจเกิดความหละหลวมบกพร่องได้ การตรวจสอบกันเองของคณะกรรมการอาจมีการผ่อนปรนในบางเรื่อง หรือปล่อยปะละเลยในบางครั้ง ก็อาจก่อรูปเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ไม่โปร่งใสเท่าที่ควร ประการที่สองคือการสืบทอดและพัฒนาเมื่อสมาชิกมีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่มน้อย คณะทำงานของกลุ่มก็จะจำกัดวงอยู่แต่ในคณะผู้ก่อตั้ง ผู้ใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความรู้และประสบการณ์ในการทำงานก็จำกัดวงอยู่ในกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียว การพัฒนางานก็จะไปอย่างจำกัด กลุ่มที่มีการทำงานแบบคณะกรรมการก็ยังพอจะหาคนในกลุ่มของตนมาหมุนเวียนทำงานได้ แต่ถ้าในกลุ่มของตนมีเยาวชนร่วมทำงานอยู่ด้วย ก็พอจะมั่นใจได้ว่าจะมีผู้สืบทอดทำงานต่อไป แต่กลุ่มที่มีคนทำงานหลักเพียงคนเดียวและสมาชิกกลุ่มไม่มีส่วนร่วมใดๆ ย่อมหาผู้สืบทอดไม่ได้เลย

4.6 กรณีที่นำศึกษาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอบางบัวทอง

1) ความล้มเหลวของกลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 8 เจริญสุขของกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการหลักแต่เพียงผู้เดียว ทั้งในการเรียกเก็บเงินสัจจะ การเก็บรักษาเงิน การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ การติดตามหนี้ และการจัดทำเอกสาร ซึ่งเป็นแบบไม่เป็นทางการและตนเข้าใจแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่มีผู้ตรวจสอบเลย เมื่อเขาเสียชีวิต จึงไม่มีหลักฐานหรือผู้รู้เห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเงินของกลุ่มเลย เป็นเหตุให้ผู้ใกล้ชิดถือโอกาสปิดความรับผิดชอบและลูกหนี้ถือโอกาสไม่ชำระหนี้ กลุ่มก็ต้องมีอันล้มเลิกไป กรณีนี้ศึกษาทั้งในประเด็นของความล้มเหลว และในประเด็นของการแก้ไขเยียวยา

2) ความสำเร็จของกลุ่มบัวทองเคหะ กลุ่มบัวทองเคหะเป็นกลุ่มที่มีเงินสัจจะสะสมสูงที่สุด มีสมาชิกมากที่สุด มีผลประกอบการดีที่สุด จ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกสูงที่สุด ทั้งยังสามารถเช่าซื้อเรือนแถวมาเป็นสำนักงานถาวรด้วยผลประกอบการของตนเอง ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะมีกรรมการที่เคยเป็นผู้บริหารในธุรกิจการเงินมาก่อน แต่การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจนมีฐานะที่เทียบชั้นสถาบันการเงินได้นี้ เป็นกรณีที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

3) ระบบงานที่เรียบง่าย โปร่งใส และตรวจสอบได้ของกลุ่มคลองเจ้า กลุ่มคลองเจ้าวางระบบงานได้เรียบง่ายเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มดำเนินงานเพียงวันเดียวในแต่ละเดือน กรรมการทุกคนร่วมทำงานและร่วมรับรู้ในทุกกิจกรรมของกลุ่ม ครึ่งวันเช้าเป็นการส่งเงินสัจจะ รับชำระค่างวด ยื่นเรื่องกู้พร้อมกับพิจารณาอนุมัติ ครึ่งวันบ่ายนำเงินรายได้ทั้งหมดไปฝากธนาคารก่อน แล้วจึงถอนจำนวนที่จะต้องจ่ายให้กับผู้ออกมาจ่ายให้ผู้ เป็นกระบวนการที่โปร่งใสเพื่อให้เห็นว่ามิตัวเงินเข้าออกบัญชีจริงๆ แล้วทำการบันทึกบัญชีลงในหน้าสมุดคู่เดียว ในรูปแบบง่ายๆ ที่กรรมการทุกคนเข้าใจ ทั้งนี้เพื่อการตรวจสอบได้ในภายหลัง เป็นระบบงานที่ประกอบด้วยกระบวนการง่ายๆ แล้วให้ตัวกระบวนการนั่นเองเป็นการรับรองความโปร่งใสที่ตรวจสอบได้

4) ธุรกิจบ้านจัดสรรแบบพอเพียงของกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11 สมาชิกส่วนหนึ่งของกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11 เป็นแรงงานรับจ้าง มีทั้งที่มีสังกัดนายจ้างและรับจ้างอิสระทั่วไป บางส่วนก็เป็นผู้ประกอบการรายย่อยประเภทหาบเร่แผงลอย คนเหล่านี้ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มักจะขอยู่อาศัยหรือเช่าในอัตราที่ต่ำมาก เมื่อเขตเมืองขยายตัวเข้าสู่ท้องที่ตำบลบางบัวทอง ที่ดินที่พวกเขาอยู่อาศัยก็ได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้านจัดสรร โดยที่พวกเขาไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะเช่าซื้อมาเป็นของตนเองได้ ก็ต้องกลายเป็นชนชั้นไร้ที่อยู่อาศัยไป คณะกรรมการบริหารของกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11 เล็งเห็นถึงปัญหานี้ จึงได้ริเริ่มโครงการ “เคหะสัจจะมั่นคง” ขึ้น โดยจัดซื้อที่ดินผืนเล็กๆ ไม่กี่ไร่ วางเครือข่ายสาธารณูปโภคที่จำเป็น แล้วจัดสรรให้กับสมาชิกผู้ไร้ที่อยู่อาศัยที่ได้ผ่อนชำระในอัตราที่ต่ำพอสมควร โครงการที่ 1 ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง แต่โครงการที่ 2 ยังไม่ได้ริเริ่ม เนื่องจากสภาวะราคาที่ดินที่สูงขึ้นมาก จนคณะกรรมการบริหารไม่มีความมั่นใจในการดำเนินการ ธุรกิจบ้านจัดสรรของกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11 นี้ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างยิ่ง เป็นกรณีที่น่าศึกษาอีกกรณีหนึ่ง

5) มุ่งทำการผลิตเพื่อวิถีชีวิตที่เป็นสุขของกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 สมาชิกของกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่รายได้หลักไม่ได้มาจากการทำการผลิตเชิงเกษตรกรรมแล้ว แต่มาจากการประกอบการเชิงพาณิชย์และบริการ (เช่น ค้าขายและรถรับจ้าง เป็นต้น) พวกเขายังมีที่ดินที่เป็นของตนเองอยู่ เมื่อได้เห็นครอบครัวต้นแบบที่ทำการผลิตเพื่อกินเพื่ออยู่ เหลือกก็แบ่งปัน ทำให้พวกเขาหันมาทำประโยชน์กับที่ดินของตนในลักษณะเดียวกัน คณะกรรมการบริหารได้ทำการส่งเสริมการเพาะเห็ด เพราะเห็นว่าเป็นกิจการขนาดเล็กที่ทำได้ด้วยกำลังของครอบครัวของตนเพียงครอบครัวเดียว ใช้พื้นที่ไม่มากนัก ต้นทุนทางการผลิตไม่สูง ผลิตผลเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ทั้งยังเป็นที่ต้องการของตลาดอีกด้วย โครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันผลผลิตมีเหลือพอที่จะจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวผู้ทำการผลิตพอสมควร กลุ่มนี้ไม่มีแนวคิดที่จะทำกำไรจากธุรกรรมทางการเงินของกลุ่ม แต่มุ่งทำการผลิตเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความหวังว่าจะพัฒนาเป็นวิสาหกิจของชุมชนได้ในอนาคต

4.7 การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1

เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2555 ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นครั้งแรก โดยขอใช้อาคารที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทองเป็นสถานที่ประชุม มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาพรวมของอำเภอบางบัวทอง ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน แนวทางในการพัฒนา กลุ่ม และสภาพที่พึงประสงค์ของกลุ่ม โดยเชิญกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกกลุ่มให้ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม กลุ่มละ 1-4 คน ปรากฏว่ามีกลุ่มส่งตัวแทนมาทั้งสิ้น 10 กลุ่ม ไม่ได้ส่ง 3 กลุ่ม คือกลุ่มลากชัน กลุ่มลาดปลาตุ และกลุ่มปิยะวารมณ มีกลุ่มที่อยู่ระหว่างก่อตั้ง คือกลุ่มหนองโสน เข้าร่วมเพิ่มอีก 1 กลุ่ม มีกลุ่มผู้สังเกตการณ์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ เข้าร่วมสัมมนาด้วย พัฒนาการอำเภอและพัฒนากิจการประจำพื้นที่บางส่วนก็เข้าร่วมด้วย

การประชุมเริ่มต้นโดย รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน กล่าวนำถึงสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีปัญหาในทุกด้าน เป็นผลให้การดำรงชีวิตต้องอาศัยความเพียรพยายามในทุกด้านเป็นอย่างมาก และเห็นว่ามีความเพียงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้นที่จะนำมาใช้ชี้นำการทำงานได้ พร้อมกับนำเสนอต่อไปว่าการมีผู้นำที่ดี และการรู้จักปรับแนวทางการทำงานให้เข้ากับสภาพการณ์ของตน จะเป็นหนทางที่จะนำตนนำกลุ่มสู่เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ได้ จากนั้นแบ่งผู้เข้าประชุมเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสภาพการณ์ทั่วไปของกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มลองวาดภาพสภาพของกลุ่มที่พึงประสงค์ แต่ละกลุ่มดำเนินการประชุมกันเอง สรุปและจดประเด็นกันเอง แล้วเลือกตัวแทนมานำเสนอ คณะผู้วิจัยเพียงคอยสังเกตและให้คำปรึกษาหารือบ้าง

ภาพที่ 14 รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน กล่าวนำการประชุมสัมมนา

4.7.1 ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพการณ์ทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินให้กับสมาชิก ลดการกู้เงินนอกระบบที่เอารัดเอาเปรียบเป็นอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์รองก็เพื่อส่งเสริมการออม จึงเลือกใช้รูปแบบกองทุนชุมชนเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่เน้นให้สมาชิกต้องมีสัจจะในการออม และต้องออมอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อนี้บรรลุผลสำเร็จดังที่มุ่งหวัง

2) ประโยชน์ของการเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประมวลได้ดังนี้ ประการที่ 1 รู้จักการออมและมีวินัยในการออม ประการที่ 2 มีเงินฉุกเฉินสำหรับกู้มาในกรณีมีความจำเป็นต้องใช้เงินเร่งด่วน ประการที่ 3 เป็นกองทุนเพื่อการลงทุนในเครื่องมือประกอบอาชีพของสมาชิก และอาจจะใช้เพื่อการก่อตั้งวิสาหกิจของชุมชนได้ ประการที่ 4 ได้รับผลประโยชน์เป็นเงินปันผล อาจจะมีเงินเฉลี่ยคืน และ

สวัสดิการอื่นๆ ที่ทางกลุ่มจัดให้

3) กรรมการต้องเป็นคนที่สมาชิกให้ความเชื่อถือและไว้วางใจเป็นอย่างสูง เพราะกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นธุรกรรมด้านการเงิน แม้โดยหลักการนั้น กรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่ไม่มีการจำกัดวาระของการดำรงตำแหน่ง ในทางปฏิบัติ กรรมการชุดเดิมจึงมักดำรงตำแหน่งต่อเนื่อง จะมีการเปลี่ยนตัวก็เฉพาะกรรมการที่มีเหตุจำเป็นต้องลาออกไปเท่านั้น การบริหารจัดการกลุ่มจึงเป็นไปในแนวทางของกรรมการเป็นหลัก ลักษณะเช่นนี้มีผลคือทำให้กลุ่มมีความต่อเนื่องและมั่นคง ผลเสียก็คือสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ขาดการสืบทอดการทำงาน ถ้ากรรมการมีเหตุสุดวิสัยต้องหยุดทำงาน กลุ่มก็จะถดถอยหรือกระทั่งต้องเลิกกลุ่มไปในที่สุด

4) ลักษณะการดำเนินงานที่กรรมการดำเนินงานอย่างโดดเด่น และสมาชิกมีส่วนร่วมน้อยมากนี้ ทำให้การสื่อสารระหว่างกรรมการกับสมาชิกจะมีเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักของกลุ่มเท่านั้น ขาดการปรึกษาหารือหรือร่วมแสดงความคิดเห็นในด้านอื่นๆ ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีลักษณะห่างเหินต่อกัน กลุ่มที่มีสมาชิกยิ่งมากก็ยิ่งห่างเหินกันมาก สมาชิกส่วนน้อยที่ไม่ใส่ใจของเรื่องการออม มุ่งแต่ผลที่จะได้แค่เงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ ก็อาจจะเลยต่อกฎระเบียบของกลุ่ม เช่น ส่งเงินล่าช้า หรือกระทั่งหยุดส่ง กรณีเช่นนี้ บางกลุ่มได้กำหนดให้มีเบี้ยปรับ แต่ส่วนใหญ่จะให้กรรมการบางคนเข้าไปพูดคุยสอบถาม ทำความเข้าใจ และผ่อนปรนให้ตามสมควร

ภาพที่ 15 การแบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4.7.2 สภาพที่พึงประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1) ที่ทำการของกลุ่ม กลุ่มควรมีที่ทำการเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อ เช่า หรือขอใช้ เพื่อจะได้เป็นกลุ่มที่มีลักษณะถาวร ไม่ใช่เป็นกลุ่มชั่วคราวตามตัวประธานกลุ่ม และมีสถานที่ในการทำกิจกรรมของกลุ่มในทุกด้าน ตลอดจนเป็นสถานที่รองรับการพัฒนาเพื่อให้เป็นสำนักงานสมบูรณ์แบบในอนาคต

2) กรรมการดำเนินงาน เกือบทุกกลุ่มพอใจและเชื่อมั่นในตัวกรรมการของกลุ่มตน แต่ได้เน้นย้ำให้เห็นว่า ความซื่อสัตย์ โปร่งใส และไว้วางใจได้ เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งของผู้ที่จะมาเป็นกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

3) ระบบบริหารจัดการ ควรมีระบบบัญชีที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และตรวจสอบได้ ระเบียบ

ปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ก็ควรมีการกำหนดและถือปฏิบัติอย่างจริงจังและเข้มงวด กรรมการก็ควรมีวาระ และควรให้โอกาสสมาชิกคนอื่นๆ โดยเฉพาะเหล่าเยาวชน มีส่วนร่วมดำเนินงานด้วย เพื่อให้การบริหารจัดการมีระบบ และสามารถสืบทอดได้ นอกจากนั้นก็ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันสถานการณ์ด้วย

4) ความสัมพันธ์กับสมาชิก สมาชิกทุกคนต้องได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกัน ผู้ที่ช่วยในการดำเนินงานของกลุ่ม แม้จะไม่ใช้กรรมการ ก็ควรได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับกรรมการ ควรจะมีการสื่อสารถึงกันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากจะแจ้งข้อควรระวังเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกได้รับรู้แล้ว ควรจะมีการให้ความรู้ในด้านต่างๆ กับสมาชิกด้วย ถ้าสมาชิกมีปัญหา ก็ควรจะไปปรึกษาหารือกับกลุ่มได้ และถ้าเป็นไปได้ กลุ่มควรจะให้ข้อคิดเห็นได้อย่างทันที่

5) การดำเนินงาน นอกจากกิจกรรมออมเงินและกู้ยืมแล้ว กลุ่มควรมีกิจกรรมอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมการงานอาชีพของสมาชิก กิจกรรมที่ช่วยเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้กับสมาชิก ตลอดจนใช้เป็นเงินลงทุนในการสร้างวิสาหกิจชุมชนที่สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของร่วมได้

6) การขยายและพัฒนา กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกให้เข้าใจถึงข้อดีของกลุ่ม เพื่อให้สามารถขยายจำนวนสมาชิกให้ได้มากขึ้น ถ้าครอบคลุมทั้งหมู่บ้านก็จะดีมาก จะได้พัฒนาหมู่บ้านให้เป็นสถาบันทางการเงินของหมู่บ้านอย่างสมบูรณ์

ภาพที่ 16 ผู้เข้าร่วมประชุมออกเสียงเลือกแนวทางที่ตนเองเห็นว่าสำคัญที่สุด

4.7.3 แนวทางในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

จากนั้นให้ทุกกลุ่มได้นำสภาพที่พึงประสงค์ของกลุ่มไปจัดทำเป็นแนวทางในการพัฒนา แล้วนำแนวทางทั้งหมดขึ้นนำเสนอ ให้ทุกคนมีสิทธิ์ร่วมแสดงความคิดเห็น ออกเสียงเลือกแนวทางที่ตนเองคิดว่าสำคัญที่สุดคนละ 3 อันดับ นับคะแนนเสียง แล้วกำหนดให้แนวทาง 3 อันดับแรกเป็นแนวทางหลักของการพัฒนากลุ่มสู่สภาพที่พึงประสงค์ และผู้วิจัยจะได้ใช้ผลสรุปนี้เป็นการกำหนดประเด็นในการพัฒนาสำหรับกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1) พัฒนาระบบจัดการให้โปร่งใส ได้รับคะแนนสูงสุด 20 คะแนน แสดงว่าทุกกลุ่มยังคงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบจัดการเป็นอันดับแรก

2) สร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน ได้รับคะแนนรองลงมา 18 คะแนน ทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนและอ้างอิงได้

3) พัฒนาสมาชิก สร้างผู้นำรุ่นใหม่ ได้รับคะแนนมาเป็นอันดับสาม 12 คะแนน แสดงว่า

หลายกลุ่มต้องการให้กลุ่มยั่งยืนและสามารถสืบทอดไปสู่รุ่นต่อไปได้

4.8 การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 2

เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2555 ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นครั้งที่ 2 โดยยังคงใช้อาคารที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทองเป็นที่ประชุม มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสองกลุ่มที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ ได้ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ตนเอง เพื่อหาแนวทางของกลุ่มที่จะบรรลุเป้าประสงค์ที่ได้ไว้จากการประชุมครั้งที่ผ่านๆ มา โดยให้ทั้งสองกลุ่มส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมกลุ่มละ 12 คน ผู้เข้าร่วมประชุมให้มีทั้งสมาชิกที่เป็นกรรมการและไม่ได้เป็น แต่ละกลุ่มจะปรึกษาหารือเฉพาะกลุ่มของตนเอง เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มของตน การประชุมเริ่มต้นโดยผู้นำการประชุมได้สรุปสาระสำคัญจากการประชุมครั้งที่ผ่านๆ มาให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ เพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมเมื่อครั้งที่แล้วมีความเข้าใจร่วมกัน ผู้นำการประชุมได้นำเสนอต่อไปว่า การที่พัฒนากลุ่มให้ไปถึงเป้าหมายดังกล่าวได้ กลุ่มต้องทำการวิเคราะห์ตนเองเพื่อให้รู้ถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของกลุ่มว่าเป็นอย่างไร แล้วจึงจะมาพิจารณาร่วมกันว่าจะต้องทำอะไรกันบ้างจึงจะบรรลุผลดังกล่าวได้ จากนั้นจึงนำความมุ่งหวังเหล่านั้นมาเรียงร้อยกัน กำหนดออกมาเป็นวิสัยทัศน์ของกลุ่ม แล้วจึงจัดทำโครงการที่เป็นรูปธรรม กำหนดออกมาเป็นรายการกิจกรรมที่จะปฏิบัติจริง และเพราะได้กำหนดไว้แล้วว่า จะประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการนี้ การทำโครงการจึงจะต้องสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้วย เมื่อแต่ละกลุ่มได้วิสัยทัศน์ของกลุ่มตนแล้ว ก็ให้นำกลับไปหารือกับสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อร่วมกันคิดโครงการที่เป็นรูปธรรมมานำเสนอในการประชุมครั้งต่อไป ข้อสรุปของแต่ละกลุ่มเป็นดังนี้

ภาพที่ 17 ผู้เข้าร่วมประชุม กลุ่มคลองเจ๊กอยู่ที่โต๊ะตัวหน้า และกลุ่มคลองตาชมอยู่ที่โต๊ะตัวหลัง

4.8.1 กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11 ตำบลบางบัวทอง

S-จุดแข็ง

1. กรรมการมีความเสียสละ ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทน
2. สมาชิกมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ. ในชุมชนมีความร่วมมือกันระหว่างศาสนาพุทธและ

อิสลาม

3. กรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะได้อย่างเป็นอิสระ โดยมีการประชุมร่วมกัน

4. กรรมการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีบัญชีชัดเจน และจัดเก็บสารสนเทศขององค์กรด้วยคอมพิวเตอร์

5. สมาชิกให้ความไว้วางใจในการบริหารงานของกรรมการ

6. ใช้หลักการของศาสนาอิสลามในการให้กู้ยืม คือไม่คิดดอกเบี้ย คิดเพียงค่าบริหารจัดการเพียง 400 บาทต่อต้นเงิน 10,000 บาท

7. มีการสร้างคุณประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยให้สมาชิกได้เช่าซื้อในราคาพิเศษ

8. สมาชิกเกือบ 100% มีสัจจะในการส่งเงินออมและเงินกู้ยืม

9. สามารถแก้ปัญหาเงินกู้จนครบได้ สมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เงินออม

10. มีเกณฑ์ในการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไข

W-จุดอ่อน

1. การไม่เก็บดอกเบี้ย ทำให้ปันผลให้กับสมาชิกได้ไม่มาก เป็นผลให้สมาชิกบางส่วนลาออก

2. ลูกบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน ไม่ค่อยสนใจเข้าร่วม

3. ลูกบ้านที่นับถือศาสนาอื่น เข้าร่วมเพียงส่วนน้อย เพียงร้อยละ 10 ของสมาชิกเท่านั้น

4. กรรมการบางคนทำงานประจำนอกหมู่บ้าน จึงมีส่วนร่วมในการทำงานน้อยกว่าคนอื่น

5. ข้อจำกัดของระบบตามหลักศาสนาทำให้ไม่มีเงินปันผล

6. ควรมีการประชาสัมพันธ์/ชี้แจงกฎระเบียบของกลุ่มที่ชัดเจนให้กับชุมชน

7. ผู้นำมีการงานหลายหน้าที่ ทำให้มาร่วมจัดการกลุ่มน้อย

8. บุคลากร (คณะกรรมการกลุ่ม) ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่น

9. ขาดกิจกรรมการให้ความรู้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป/การประชาสัมพันธ์

O-โอกาส

1. ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับกองทุนชุมชนในทุกรูปแบบ

2. สำนักงานพัฒนาชุมชนและพัฒนารัฐวิสาหกิจให้การสนับสนุนเต็มที่

3. ในช่วงอุทกภัยใหญ่ปี 2554 สมาชิกและกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี ทำให้เห็น

คุณค่าของกันและกัน

T-อุปสรรค

1. หน่วยงานรัฐท้องถิ่นให้การสนับสนุนไม่เท่าที่ควร

2. ในช่วงอุทกภัยใหญ่ปี 2554 สมาชิกทุกคนประสบปัญหา ต้องหยุดดำเนินการทุกอย่างเป็นเวลา 2 เดือน

เวลา 2 เดือน

3. ขาดการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร (กรรมการ) /การให้ความรู้ถึง

ข้อดีของการออมกับสมาชิกและบุคคลทั่วไป

วิสัยทัศน์

การบริหารจัดการที่ดี มีการส่งเสริมการออม
น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เคียงคู่ชุมชน

ภาพที่ 18 บรรยากาศในการปรึกษาหารือของกลุ่มคลองเจ๊ก

4.8.2 กลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ตำบลบางคูรัด

S-จุดแข็ง

1. กรรมการ/ผู้นำกลุ่ม มีความเสียสละ ใช้เงินส่วนตัวเป็นค่าใช้จ่ายในการทำงาน
2. ลูกบ้านส่วนใหญ่และสมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยดี
3. กรรมการบริหารงานแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นทั้งของสมาชิกและเจ้าหน้าที่
4. กรรมการมีความกระตือรือร้นในการทำงาน
5. สมาชิกให้ความไว้วางใจในการบริหารงานของกรรมการ
6. สมาชิกเน้นการออมที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของตน มีสัจจะในการส่งเงินออม

และยังไม่มีการกั๊ก

7. การทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้
8. ผู้นำให้การสนับสนุน/ผลักดันโครงการ เพื่อพัฒนาชุมชน
9. เงินสมทบสวัสดิการของสมาชิกเกิดจากการบริจาคของสมาชิก

W-จุดอ่อน

1. ลูกบ้านมีความแตกแยกและมีความแตกต่างทางความคิดและทางการเมือง จึงมีกลุ่มหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือใดๆ

2. ยังไม่มีการกั๊ก ทำให้ไม่มีรายได้ที่จะไปดำเนินการกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อื่นๆ

3. ประชาชนในชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจการทำงานของกลุ่ม ทำให้ขาดความเชื่อมั่นการทำงานของกลุ่ม

4. ขาดสถานที่ทำงานกลุ่ม
5. สมาชิกบางส่วนขาดประชุม ติดตามกิจการในการประกอบอาชีพ เช่น อาชีพเกษตรกร

O-โอกาส

1. ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับกองทุนชุมชนในทุกรูปแบบ

2. สำนักงานพัฒนาชุมชนและพัฒนารับผิดชอบ ให้การสนับสนุนเต็มที่

3. ในช่วงอุทกภัยใหญ่ปี 2554 สมาชิกและกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี ทำให้เห็นคุณค่าของกันและกัน

4. หน่วยงานสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ธนาคารออมสินสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์

T-อุปสรรค

1. หน่วยงานรัฐท้องถิ่นให้การสนับสนุนไม่เท่าที่ควร เช่น งบประมาณ

2. เงินกู้ยืมกระบบให้ความสะดวกในการกู้ยืมมากกว่า ในขณะที่กลุ่มมีข้อบังคับหลายอย่าง
วิสัยทัศน์

มุ่งส่งเสริม เพิ่มผลผลิต สร้างธุรกิจชุมชน

เดินทางทางเศรษฐกิจพอเพียง หล่อเลี้ยงทุกชีวิต มีความสุขทุกครัวเรือน

ภาพที่ 19 บรรยากาศในการปรึกษาหารือของกลุ่มคลองตาชม

4.9 การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 3

เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2555 ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นครั้งที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้นำเสนอโครงการของตน และทบทวนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหารูปแบบในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชิญกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการทั้งสองกลุ่มมาร่วมเสนอแผนงาน โดยให้กลุ่มคลองตาชมเป็นกลุ่มเหย้าให้การต้อนรับและดำเนินการ กลุ่มคลองเจ็กเป็นกลุ่มเยือนเพื่อจะได้เยี่ยมชมและศึกษาดูงานไปในตัว และตกลงกันว่า ในการประชุมสรุปงาน จะได้สลับบทบาทกัน กลุ่มคลองเจ็กจะเป็นกลุ่มเหย้าและกลุ่มคลองตาชมจะเป็นกลุ่มเยือนแทน

ภาพที่ 20 รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวานเริ่มดำเนินการประชุม

การประชุมเริ่มต้นด้วย รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน นำเสนอหลักการพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มักจะกล่าวกันสั้นๆ ว่า “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” 3 ห่วงจะประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน ส่วน 2 เงื่อนไขก็คือ ความรู้คู่คุณธรรม กล่าวคือ เมื่อจะกระทำการใดๆ จะต้องเริ่มต้นด้วย 2 เงื่อนไขก่อน โดยมีการหาความรู้เกี่ยวกับการกระทำนั้นๆ รวมทั้งความรู้ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงถึงด้วย เพื่อการวางแผนงานที่รอบคอบสมบูรณ์ และระมัดระวังในการนำไปปฏิบัติ ส่วนในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการกระทำนั้นๆ ก็ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความมีคุณธรรม กระทำการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร และใช้ปัญญาในการจัดการดำเนินงาน จากนั้นจึงนำ 3 ห่วงมาเป็นองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการวางแผนและดำเนินการ ความพอประมาณ ได้แก่ กำหนดขอบเขตของการกระทำการไว้ในระดับที่ทรัพยากรที่มีอยู่เอื้ออำนวยให้ทำได้ เป็นต้น ความมีเหตุมีผล ได้แก่ จะกระทำการนี้ไปเพื่ออะไร ผลที่ได้คืออะไร และมีผลต่อตนเองและสังคมเช่นไร เป็นต้น ส่วนการมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ จะมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างไหนในการกระทำนั้น มีแนวทางแก้ไขอย่างไร และมีผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่ เป็นต้น แล้วให้ทั้งสองกลุ่มได้นำหลักการนี้มาวิเคราะห์ถึงการดำเนินงานของกลุ่มของตน

4.9.1 เงื่อนไขในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มคลองเจ๊กได้สรุปในส่วนของ 2 เงื่อนไขไว้ดังนี้

การมีความรู้	การจัดการคุณธรรม
- ระดมความคิดเห็นของสมาชิก - พัฒนาทางด้านเทคโนโลยี - การวางแผนการจัดการเงินของกลุ่ม - มีเป้าหมายที่ชัดเจนของกลุ่ม - มีความรู้ด้านการจัดการระบบบัญชี - มีแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง - สามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจมาใช้พัฒนา	- มีความซื่อสัตย์ - โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความไว้วางใจและมีคุณธรรม - มีความเสียสละ - มีความรักและความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม - มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา - มีความช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

การมีความรู้	การจัดการคุณธรรม
- ความรู้ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น - ศึกษาดูงานของกลุ่มสมาชิกอื่น	- กรรมการมีความเอื้ออาทรกับสมาชิกและคนในชุมชน - รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ภาพที่ 21 และภาพที่ 22 บรรยากาศในการปรึกษาหารือและการนำเสนอของกลุ่มคลองเจ็ก

ในส่วนของกลุ่มคลองตาชมได้สรุปไว้ดังนี้

การมีความรู้	การจัดการคุณธรรม
1. ได้จากแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง 2. ให้มีการฝึกอบรมในการบริหาร 3. ให้มีการทำบัญชีครัวเรือนเสมอเพื่อจะรู้รายรับรายจ่าย 4. ให้การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเสริมของสมาชิกในกลุ่ม 5. กลุ่มมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ และส่วนราชการ 6. มีการวางแผนเป้าหมายของกลุ่ม 7. นำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กร	1. บริหารด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ 2. มีความเป็นธรรม กับทุกคนในกลุ่มและคณะกรรมการ 3. มีกิจกรรมร่วมกันในหมู่คณะให้เห็นรูปธรรม 4. มีวินัยในการตรงต่อเวลาเสมอ 5. เสียสละเวลาให้กับกลุ่มและมีความสามัคคีกัน

ภาพที่ 23 และภาพที่ 24 บรรยากาศในการปรึกษาหารือและการนำเสนอของกลุ่มคลองตาชม

4.9.2 รูปแบบในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มคลองเจ็กได้สรุปรูปแบบการจัดการโดยการประยุกต์ใช้ 3 ห่วงไว้ดังนี้

ห่วงที่ 1 ความพอประมาณ

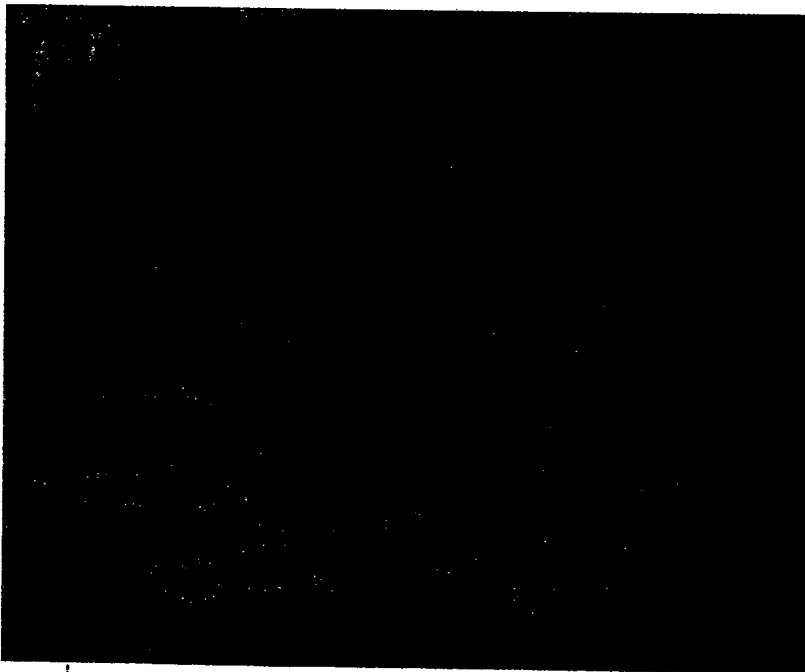
- 1) มีขอบเขตในการกู้ยืมเงิน
- 2) ใช้จ่ายไม่เกินกำลัง “พอมี พอกิน”
- 3) ไม่พึ่งพาเงินนอกระบบ
- 4) ออมตามความสามารถของตนเองที่มี
- 5) ไม่ฟุ่มเฟือย

ห่วงที่ 2 ความมีเหตุมีผล

- 1) ส่งเสริมอาชีพ จัดหางานให้สมาชิก
- 2) นำเงินมาใช้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 3) คนในชุมชนที่มีอยู่อาศัยเป็นของตนเอง
- 4) พัฒนาเยาวชน/บุคลากรของชุมชนต่อไป

ห่วงที่ 3 การมีภูมิคุ้มกัน

- 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 2) ด้านการทำบัญชี/การเงินของกลุ่ม
- 3) มีความรัดกุม ตรวจสอบได้
- 4) คณะกรรมการมีความไว้วางใจในการทำหน้าที่ของกันและกัน
- 5) ศึกษาดูงานของกลุ่มอื่น เพื่อนำมาปรับใช้กับกลุ่มของตัวเอง

ภาพที่ 25 การนำเสนอรูปแบบการจัดการโดยการประยุกต์ใช้ 3 ห่วงของกลุ่มคลองเจ็ก

กลุ่มคลองตาชมได้สรุปรูปแบบการจัดการโดยการประยุกต์ใช้ 3 ห่วงไว้ดังนี้

ห่วงที่ 1 ความพอประมาณ

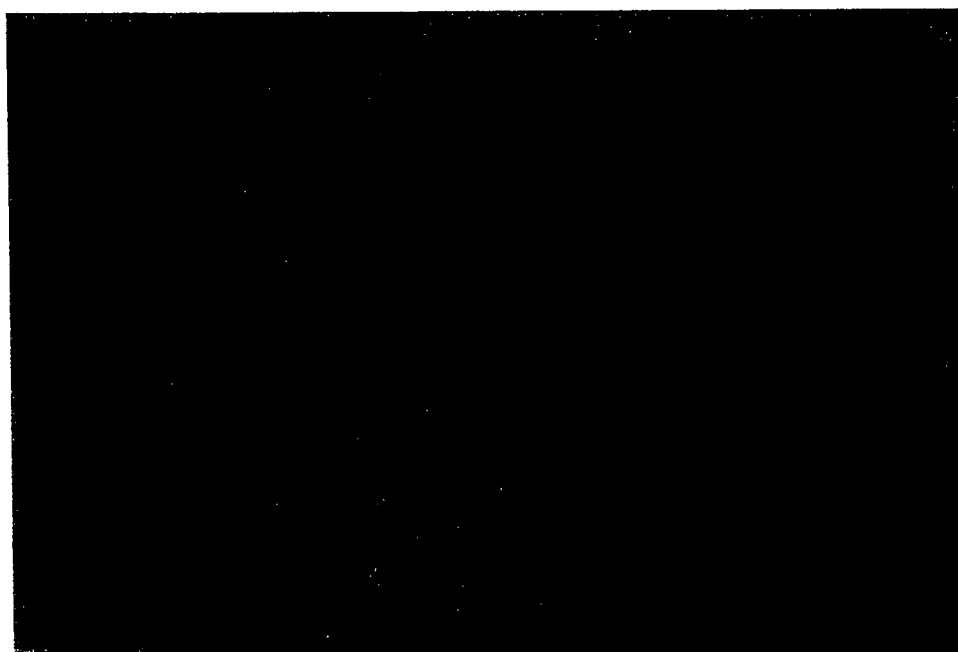
- 1) ออมเงินตามฐานะของครอบครัว
- 2) รายจ่าย-รายรับพอดีกับครอบครัวของตนเอง ใช้จ่ายอย่างพอดีเหลือเงินเก็บออม

ห่วงที่ 2 ความมีเหตุมีผล

- 1) การปล่อยกู้สมาชิกต้องปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม
- 2) ใช้จ่าย/ให้กู้เงินอย่างมีเหตุผลพอประมาณไม่เกินฐานะของกลุ่ม
- 3) ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและประหยัด

ห่วงที่ 3 การมีภูมิคุ้มกัน

- 1) รู้จักแบ่งปันผู้อื่นและทำบุญเพื่อให้มีสติ ปัญญา สมาธิ ความสุข
- 2) สมาชิกรู้จักสามัคคี
- 3) เสียสละ
- 4) มีเงินออม
- 5) ตรวจสอบได้
- 6) ทำบัญชีครัวเรือน
- 7) รู้รายรับ รายจ่ายของกลุ่ม
- 8) สมาชิกตรงต่อเวลา

ภาพที่ 26 การนำเสนอรูปแบบการจัดการโดยการประยุกต์ใช้ 3 ห่วงของกลุ่มคลองตาชม

เมื่อคณะผู้วิจัยและรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน ที่ปรึกษาโครงการได้ร่วมพิจารณา
กับทั้งสองกลุ่มแล้ว ได้ข้อสรุปในการจัดการกลุ่มตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

ความพอประมาณ

- 1) มีในเรื่องของการจัดการเงินที่ไม่เกินกำลังของกลุ่ม
- 2) การขยายงาน/สมาชิก ตามกำลังของกลุ่ม ไม่ได้หวังจำนวนเป็นหลักแต่ดูกำลังการบริหารจัดการของกลุ่มเป็นหลัก

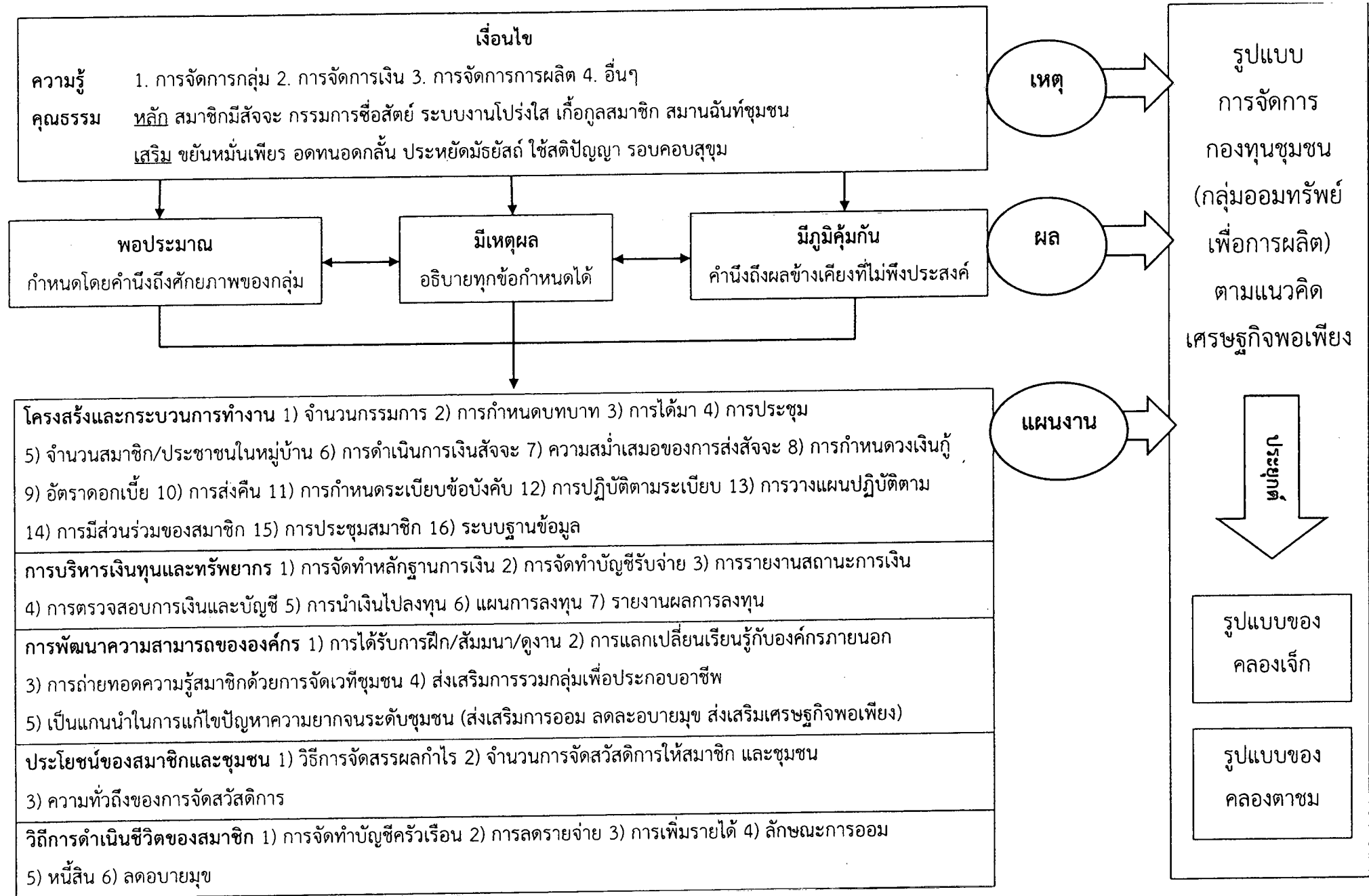
ความมีเหตุมีผล

- 1) คณะกรรมการของกลุ่มมีการจัดการอย่างมีเหตุมีผล มีความโปร่งใส นำมาซึ่งความน่าเชื่อถือในการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์
- 2) มีระบบข้อมูล มีความรู้ ที่นำมาสู่การตัดสินใจในการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์

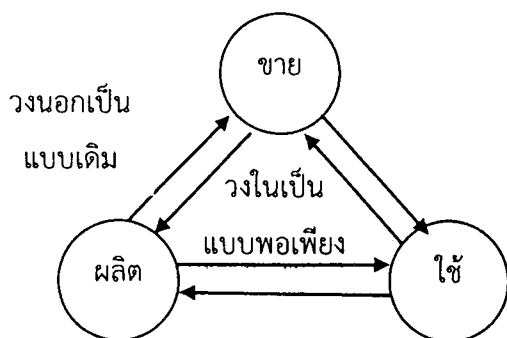
ความมีภูมิคุ้มกัน พอจะแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) ภูมิคุ้มกันทางสังคม คือ ความสามัคคี ความเสียสละ ตรงต่อเวลา และการมีศักยภาพของกลุ่ม องค์กร
- 2) ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การรู้จักการออม
- 3) ภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม เช่น การทำบุญ การแบ่งปัน
- 4) ภูมิคุ้มกันในการบริหารจัดการ เช่น การทำบัญชี การตรวจสอบได้จากสมาชิก
- 5) ภูมิคุ้มกันทางปัญญาความรู้ เช่น การนำผลจากการทำบัญชีครัวเรือน ไปวิเคราะห์นำมาสู่การแก้ไขปัญหา อุดรายจ่ายของครัวเรือน

คณะผู้วิจัยนำข้อสรุปของทั้งสองกลุ่ม ประกอบกับ แบบสำรวจข้อมูลการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อประเมินผลการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ของกรมการพัฒนาชุมชน (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก) และเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไว้ สรุปเป็นแผนภูมิไว้ให้แต่ละกลุ่มได้นำไปใช้ในการดำเนินงาน ดังนี้

รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน ยังได้นำเสนอรูปแบบการจัดการการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไว้ให้ทั้งสองกลุ่มได้พิจารณาประกอบ โดยชี้ให้เห็นว่า การผลิตในแบบเดิมเป็นการผลิตเพื่อนำผลผลิตไปขาย แล้วนำเงินมาใช้จ่าย เหลือจึงจะเป็นทุนไปทำการผลิตต่อ การผลิตในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นไปในลักษณะกลับทิศจากแบบเดิม คือผลิตมาใช้เพื่อลดรายจ่าย เหลือจึงจะนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ ขายได้เงินจึงนำมาเป็นทุนสำรองในการผลิตต่อไป สรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

4.9.3 แผนพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ทั้งสองกลุ่มได้นำเสนอแผนการพัฒนากลุ่ม คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันพิจารณาแล้ว ได้ให้ความเห็นชอบ พร้อมกับมอบทุนในการดำเนินการให้กลุ่มละ 20,000 บาท โดยทางกลุ่มจะเป็นผู้จัดหาทุนเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดอยู่ แผนการพัฒนาของกลุ่มคลองเจ๊กได้แสดงไว้ในตารางที่ 10 ส่วนของกลุ่มคลองตาชมได้แสดงไว้ในตารางที่ 11 และให้ทั้งสองกลุ่มนำรูปแบบการจัดการที่ได้ประยุกต์ใช้ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ตามที่กลุ่มของตนได้นำเสนอไว้ ประกอบกับที่คณะผู้วิจัยได้สรุปเป็นรูปแบบทั่วไปไว้ให้ ไปดำเนินการทดลองใช้ควบคู่ไปกับการดำเนินการตามโครงการ เป็นเวลาประมาณ 8 เดือน

ตารางที่ 10 แผนพัฒนาของกลุ่มคลองเจ็ก หมู่ที่ 11

ที่	ทำอะไร	อย่างไร	ทำเท่าใด	ทำเมื่อไหร่	ใช้งบเท่าไร	ใครทำ		ทุนสนับสนุน
						กลุ่มทำ	ร่วมกับหน่วยงาน	
1	ประชาสัมพันธ์ - ระเบียบ - วัตถุประสงค์ - แนะนำกลุ่ม	แผ่นพับสี	500 แผ่น	10-25 มิ.ย. 55	5,000 บาท	✓		ภายนอก
2	ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	โครงการฝึกสวนครัวรั้วกินได้	สมาชิก 70 ครัวเรือน 200 คน	ก.ค. - ส.ค. 55	15,000 บาท	✓		ภายนอก
3	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	โครงการ สัจจะรักษ์โลก - ลดการใช้โฟม - รณรงค์ให้ใช้ถุงผ้า - รณรงค์ให้ปิดไฟ 1 ดวง (2-3 หมู่) - ธนาคารขยะ	สมาชิก 70 ครัวเรือน	ก.ค. - ส.ค. 55	500 บาท (ทำแผ่นพับ)	✓		ของกลุ่ม
4	ส่งเสริมการออมในเด็กและเยาวชน	โครงการออมวันละนิดเพื่อชีวิตของหนู	1 โรงเรียน 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ก.ค. - ส.ค. 55	500 บาท (ทำสมุดบัญชี)	✓		ของกลุ่ม

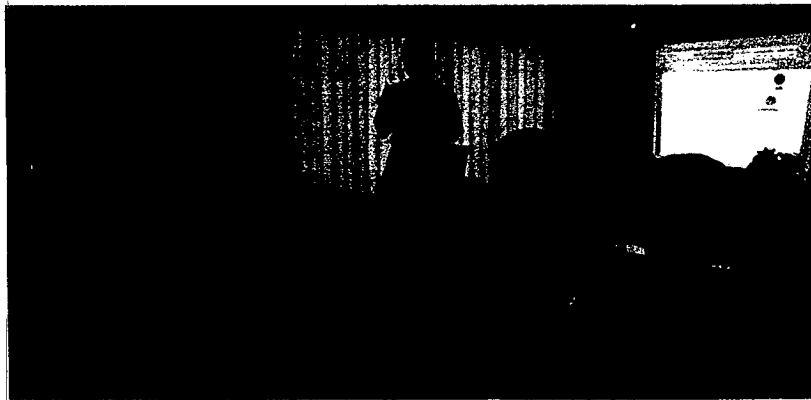
ตารางที่ 11 แผนพัฒนากลุ่มของกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9

ที่	ทำอะไร	อย่างไร	ทำเท่าใด	ทำเมื่อไหร่	ใช้งบเท่าไร	ใครทำ		ทุนสนับสนุน
						กลุ่มทำ	ร่วมกับหน่วยงาน	
1	เพิ่มสมาชิก	ประชาสัมพันธ์	15 คน	มิ.ย. - ส.ค. 55	--	✓		--
2	เพาะเห็ด	สร้างโรงเพาะเห็ดด้วยไม้ไผ่และแฝก และหาหัวเชื้อ	1 โรง	มิ.ย. - ส.ค. 55	10,000 บาท	✓	เกษตรตำบล	ภายนอก
3	เลี้ยงไก่ไข่	สร้างโรงเรือนด้วยปูนและไม้พร้อมหาพันธุ์ไก่	1 โรง	มิ.ย. - ส.ค. 55	20,000 บาท	✓		ภายนอก

4.10 การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 4

เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2556 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และสรุปการทดลองใช้รูปแบบการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขด้วย โดยเชิญกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการทั้งสองกลุ่มมาร่วมสรุปผลการดำเนินงาน ครั้งนี้กลุ่มคลองเจ๊กเป็นกลุ่มเหย้า ได้ใช้มัชยิดนุรสุชาอาเดห์ บ้านคลองเจ๊ก เป็นสถานที่ดำเนินการ กลุ่มคลองตาชมเป็นกลุ่มเยือน ได้นำผลผลิตจากโครงการ อันได้แก่ ไข่ไก่ เห็ด และพืชผักสวนครัวอื่นๆ มาให้ชม หลังสิ้นสุดการประชุม กลุ่มคลองตาชมก็ได้มอบผลผลิตส่วนหนึ่งให้กับกลุ่มคลองเจ๊ก และมอบให้คณะผู้วิจัยอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งคณะผู้วิจัยก็ได้มอบรางวัลพิเศษให้กับทั้งสองกลุ่ม กลุ่มละ 1,000 บาท กลุ่มคลองตาชมได้ไปเยี่ยมชมระบบสำนักงานของกลุ่มคลองเจ๊กก่อนกลับ

4.10.1 บรรยายสรุปกระบวนการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 27 นายวิศิษฐ์ ยุทธาภรณ์พินิจ บรรยายสรุปเกี่ยวกับกระบวนการทำงานวิจัย

การประชุมเริ่มต้นโดย นายวิศิษฐ์ ยุทธาภรณ์พินิจ นักวิจัยประจำโครงการ ได้บรรยายสรุปกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ต้น จนมาถึงการสรุปผลในวันนี้ พร้อมด้วยภาพประกอบ พอสรุปใจความได้ดังนี้

หลังจากประสานงานกับเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชนและทางอำเภอบางบัวทองเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้เข้าพบท่านพัฒนาการอำเภอบางบัวทอง ขอรับทราบข้อมูลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกกลุ่ม พร้อมเตรียมการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งแรก จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ทุกกลุ่ม พร้อมขอให้ทุกกลุ่มช่วยส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งแรกด้วย ทั้งนี้มีสองกลุ่มที่ไม่ได้พบ คือ กลุ่มหนองกระดี่ หมู่ที่ 4 ตำบลบางคูรัด และกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 ตำบลบางคูรัด ในกรณีของกลุ่มหนองกระดี่นั้น ผู้ที่คณะผู้วิจัยประสานงานไว้ไม่ได้อยู่พบ จึงติดต่อขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับคุณสมใจ พุฒเทศแทน และได้ไปเยี่ยมชมกลุ่มในภายหลัง กรณีของกลุ่มคลองตาชมนั้น ขณะเข้าพบ ผู้ใหญ่ถลุง ขำสา มีเหตุต้องไปดูแลลูกบ้านที่พากันไปประท้วงหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อันเนื่องจากปัญหาค่าเช่าที่ดินที่เสียหายจากอุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปลายปี 2554 จึงได้ขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์แทน ทั้งนี้เพื่อจะให้ได้ข้อมูลของทุกกลุ่มครบก่อนการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1

การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติครั้งที่ 1 ได้ดำเนินการ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทอง ทุกกลุ่มได้ร่วมกันนำเสนอสภาพที่เป็นอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และได้ร่วมกันสรุปหาสภาพที่พึงประสงค์ของกลุ่ม คณะผู้วิจัยได้กลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11 และกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9 เข้าร่วมโครงการ ในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติครั้งที่ 2 ซึ่งได้ดำเนินการ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทองเช่นกัน ทั้งสองกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแต่ละกลุ่ม พร้อมจัดทำวิสัยทัศน์ของกลุ่มและเตรียมแผนพัฒนากลุ่ม ทั้งสองกลุ่มได้นำแผนพัฒนากลุ่มมานำเสนอในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติครั้งที่ 3 และได้รับทุนสนับสนุนโครงการกลุ่มละ 20,000 บาท

ก่อนการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติครั้งที่ 4 นี้ คณะผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมชมโครงการของทั้งสองกลุ่ม และได้รับทราบแล้วว่า ทุกโครงการของกลุ่มคลองเจ๊กบรรลุผลด้วยดี และได้ตระเตรียมดำเนินการโครงการเคหะสังจะมันคง 2 เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยของสมาชิกกลุ่ม ในขณะที่ทุกโครงการของกลุ่มคลองตาชมก็บรรลุผลด้วยดีเช่นกัน เพียงแต่ขณะที่เยี่ยมชมนั้น ไม้ที่เลี้ยงไว้ยังไม่พร้อมจะวางไข่

4.10.2 การปฏิบัติตามแผนพัฒนาของกลุ่มคลองเจ๊ก หมู่ที่ 11

กลุ่มคลองเจ๊กได้ส่งตัวแทนมาสรุปผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตามแผนที่กำหนด และได้แจ้งที่ประชุมอย่างชัดเจนว่า แผนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเท่านั้น แต่กลุ่มได้ทำตามรูปแบบที่ได้ไว้อย่างเคร่งครัด และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 28 และภาพที่ 29 กลุ่มคลองเจ๊กนำเสนอผลการดำเนินงาน

1) ผลของการปฏิบัติตามแผน

แผนพับประชาสัมพันธ์กลุ่มได้ทำเสร็จและแจกจ่ายเผยแพร่ไปแล้ว ได้รับการตอบรับพอสมควร ทำให้ชุมชนรู้จักและเข้าใจกลุ่มมากขึ้น กลุ่มมุสลิมให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มพุทธก็สนใจสอบถามเพื่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้น 10% และสัดส่วนของสมาชิกชาวพุทธเพิ่มจาก 10% เป็น 15%

โครงการฝึกสวนครัวรั้วกินได้ ทางกลุ่มได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและการฝึกอบรมจากโครงการสวนผักคนเมือง มาให้ความรู้กับสมาชิกในการปลูกผักปลอดสารพิษ การ

ทำน้ำหมักชีวภาพ และการเตรียมดิน ทั้งนี้ทางกลุ่มได้นำโครงการที่ 3 และ 4 ผนวกเข้าร่วมในการจัดงานในคราวเดียวกัน สมาชิกกลุ่มและครอบครัวได้เข้าร่วมโครงการอย่างทั่วถึง รวมถึงกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนของตำบลด้วย และหลายๆ ครอบครัวก็ยังคงดำเนินการโครงการต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันนี้

เพื่อให้โครงการต่างๆ ดำเนินไปด้วยดี ทางคณะกรรมการได้ไปศึกษาดูงานที่บ้านบ่อหวี จ. ราชบุรี นอกจากนี้ ด้วยกำลังใจที่ได้รับและด้วยความมั่นใจในแรงสนับสนุน ทางกลุ่มจึงได้ริเริ่มโครงการเคหะสังจะมั่นคง 2 ชั้น เพื่อจัดสรรที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมให้กับสมาชิกผู้ขาดแคลน โดยแผนงานทั้งหมดได้เตรียมเสร็จแล้ว ได้ซื้อที่ดินไว้แล้วจำนวน 2 ไร่เศษ คงจะจัดสรรให้ได้ในราว 30 แปลง ขณะนี้มีสมาชิกขอจองแล้วประมาณ 80% ทางกลุ่มจะพิจารณาให้กับสมาชิกผู้ขาดแคลนจริงๆ เป็นลำดับต้นๆ คาดว่าจะสามารถเปิดโครงการอย่างเป็นทางการภายในปีนี้ (พ.ศ. 2556)

สำหรับการพัฒนาในด้านอื่นๆ ตามรูปแบบการจัดการที่ประยุกต์ใช้ 3 ท่วงนั้น ก็ได้ดำเนินการตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 8 เดือน ได้แก่ ความพอประมาณ สมาชิกไม่มีผู้ใดพึ่งพาเงินกู้ยืมธนาคาร ทุกคนออมตามความสามารถของครอบครัว และไม่ฟุ่มเฟือย ความมีเหตุมีผล จัดการให้สมาชิกกลุ่มมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง นำเงินมาใช้ตามวัตถุประสงค์ในทุกกิจกรรม มีหลักฐานแสดงไว้อย่างชัดเจน และกรรมการมีความไว้วางใจในการทำหน้าที่ของกันและกัน ความมีภูมิคุ้มกัน ทางสังคม ได้แก่ ซื่อสัตย์ สามัคคี และเสียสละ ทางเศรษฐกิจ ทำให้รู้จักการออม ทางวัฒนธรรม มีการเกื้อกูลแบ่งปันกัน ทางการจัดการ มีการทำบัญชีเป็นระบบ สมาชิกตรวจสอบได้ และทางปัญญาความรู้ มีการนำความรู้ในการออมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ลงทุนจัดสรรที่ดินให้สมาชิก

2) ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค

การจัดทำแผนพัฒนากลุ่มทำให้กรรมการและสมาชิกที่เข้าร่วมเข้าใจถึงความสำคัญของการมีแผนงานเพื่อรองรับการพัฒนา มีความรู้เกี่ยวกับการทำแผน และได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ สร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นของกลุ่ม นอกเหนือจากภารกิจปกติของกลุ่มที่ทำอยู่ ทั้งยังทำให้กลุ่มมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชน

การดำเนินงานตามแผนทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้และเข้าใจถึงกระบวนการของการทำงานตามแผน ได้ชื่นชมกับความสำเร็จที่เกิดขึ้น และได้รับรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคของการทำงาน กรรมการและสมาชิกได้ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ทำให้ทุกคนมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น กระชับความสัมพันธ์ของกลุ่มให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และมีความมั่นใจที่จะร่วมกันพัฒนากลุ่มให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

โครงการฝึกสวนครัวรั้วกินได้ นอกจากจะทำให้ครัวเรือนมีผักปลอดสารพิษรับประทานแล้ว ยังช่วยปรับภูมิทัศน์ของชุมชนให้ดูน่ามองยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องช่วยกันทำทั้งครอบครัวจึงช่วยให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมั่นคงอบอุ่นขึ้น เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการก็ได้ชื่นชมกับความสำเร็จจากการลงแรงของตน และมีอาหารกลางวันที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจซาบซึ้งถึงแนวทางในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในประเด็นของการลดรายจ่าย

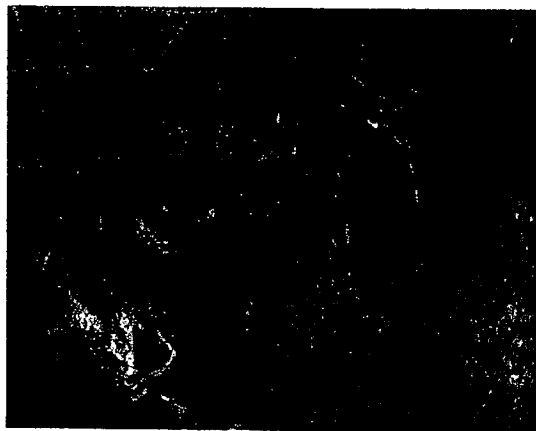
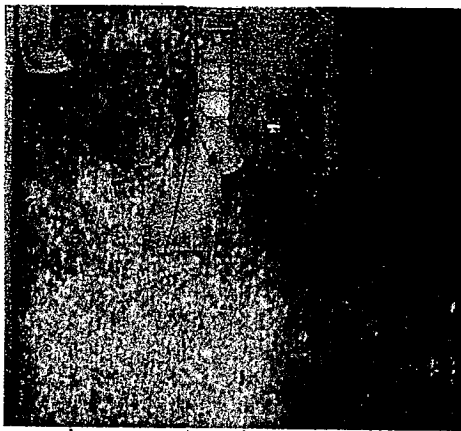
ปัญหาประการหนึ่งที่ประสบก็คือ คนในชุมชนและสมาชิกบางส่วนให้ความสนใจกับเอกสาร

เผยแพร่บ่อย รวมทั้งแผ่นพับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม เอกสารเผยแพร่ต่างๆ จึงมีผลเป็นเพียงสื่อเพื่อการเข้าถึงคนเท่านั้น ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ มาจากการได้พูดคุยปรึกษาหารือกันมากกว่า และเนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ยังมุ่งเน้นที่สมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ขาดการประสานงานกับชุมชนโดยทั่วไป จึงได้รับความร่วมมือและความสนใจโดยทั่วไปยังน้อยอยู่ ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อคนทำงานประสบปัญหาในกิจกรรมที่ทำอยู่ก็ไม่มีใครจะไปปรึกษาหารือกับใคร และไม่มีเอกสาร คู่มือใดๆ ให้ได้ศึกษาเพิ่มเติม

ทางกลุ่มได้ขอบคุณคณะผู้วิจัยที่ได้นำกิจกรรมดีๆ มาสู่กลุ่ม ทำให้กลุ่มได้มีโอกาสเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานเป็นอันมาก และทางกลุ่มก็ขอขอบคุณกลุ่มคลองตาชมที่ได้เป็นชุมชนต้นแบบให้ทางกลุ่มได้ศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

4.10.3 การปฏิบัติตามแผนพัฒนาของกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9

กลุ่มคลองตาชมได้ส่งตัวแทนมาสรุปผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตามแผนที่กำหนด และได้นำผลผลิตมาจัดแสดง โชว์ไ้แก่เป็นผลผลิตของกลุ่มที่ได้ในวันประชุมนี้ทั้งหมด ส่วนเห็ดและพืชผักอื่นๆ นั้น สมาชิกช่วยกันจัดหามาสมทบ กลุ่มได้ดำเนินการตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ และได้ผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 30 และภาพที่ 31 กลุ่มคลองตาชมนำเสนอผลการดำเนินงาน และผลผลิตจากโครงการ

1) ผลของการปฏิบัติตามแผน

การจัดหาสมาชิกใหม่ของกลุ่มบรรลุผลตามเป้าหมาย จากเดิมที่มีสมาชิกเพียง 69 ราย ปัจจุบันเพิ่มเป็น 81 ราย และมีสมาชิกกู้แล้ว 7 ราย รายละ 10,000 บาท ส่งคืนเดือนละ 1,000 บาท โดยทางกลุ่มไม่คิดดอกเบี้ยเลย

โรงเพาะเห็ดและโรงเลี้ยงไก่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้วและเริ่มดำเนินการแล้ว สำหรับโรงเลี้ยงไก่ได้ทำการอนุบาลลูกไก่จำนวน 80 ตัว เหลือรอด 76 ตัว เติบโตสมบูรณ์และวางไข่แล้ว สามารถเก็บไข่ได้วันละไม่น้อยกว่า 70 ฟอง เนื่องจากจำนวนยังน้อยจึงขายให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อช่วยลดรายจ่ายให้กับครอบครัวสมาชิก

สำหรับโรงเพาะเห็ด นอกจากจะมีเป็นของกลุ่มแล้ว ยังส่งเสริมให้ครัวเรือนในชุมชนทำเองด้วย มีชาวบ้านเข้าร่วมประมาณ 50% ครัวเรือนที่เข้าร่วมจึงมีเห็ดกินและแบ่งปันให้กับครัวเรือนอื่นๆ ในชุมชน

มีขายบ้างก็เพียงเล็กน้อย

สำหรับการพัฒนากลุ่มในด้านอื่นๆ ตามรูปแบบการจัดการที่ประยุกต์ใช้ 3 ห่วงนั้น ก็ได้ดำเนินมาตลอดระยะเวลา 8 เดือนเช่นกัน ได้แก่ ความพอประมาณ มีการจัดการเรื่องเงินที่ไม่เกินฐานะของกลุ่ม สมาชิกมีการใช้จ่ายอย่างประหยัด พอเหลือเก็บออมได้ตามสมควร ความมีเหตุมีผล คณะกรรมการมีความน่าเชื่อถือ มีระบบข้อมูลพอสมควร ความมีภูมิคุ้มกัน ทางสังคม มีความรัก ความสามัคคี และเสียสละทางเศรษฐกิจ รู้จักการออม รู้รายรับรายจ่ายของกลุ่ม ทางวัฒนธรรม มีการทำบุญแบ่งปัน ทางการจัดการ มีการทำบัญชีตรวจสอบได้ และทางปัญญาความรู้ มีการนำผลของการทำบัญชีครัวเรือนไปวิเคราะห์เพื่อลดรายจ่ายของครัวเรือน

2) ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค

โครงการต่างๆ ประสบความสำเร็จด้วยดี จากการมีผลผลิตในปริมาณที่มากพอ ชุมชนมีเห็ดและไข่บริโภคกันอย่างสมบูรณ์ และมีบางส่วนเหลือพอให้จำหน่ายเป็นรายได้เสริม แต่ความสำเร็จที่ได้มากกว่าผลผลิตก็คือ คนทำงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำ ทั้งโดยการศึกษาหาอ่านจากตำราคู่มือสอบถามจากผู้รู้ในชุมชน และการลงมือปฏิบัติจริง สมาชิกกลุ่มให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาทำงานให้กลุ่ม ทำให้มีโอกาสได้พบปะสังสรรค์ ปรึกษาหารือกันทั้งในกิจกรรมที่ทำร่วมกันอยู่ และปัญหาทั่วไปของกลุ่มและชุมชน ทำให้กลุ่มเป็นองค์กรที่มีความสมบูรณ์ขึ้น ทั้งในด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิก และองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจการของกลุ่ม

กลุ่มมีปัญหาในการขยายสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากกองทุนอื่นในชุมชนได้ตั้งแง่ไม่ให้สมาชิกของกลุ่มตนมาเป็นสมาชิกของกลุ่ม ถ้าผู้ใดกระทำจะถูกตัดชื่อออกทันที คนในชุมชนที่ยังต้องการประโยชน์จากกองทุนนั้น แม้จะเห็นดีเห็นงามกับกลุ่มออมทรัพย์ ก็ไม่อาจเข้ามาเป็นสมาชิกได้ แต่ทางกลุ่มไม่ได้จำกัดการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มไว้แต่ในแวดวงสมาชิกเท่านั้น คนในชุมชนผู้ใดที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งเสียใดก็ยินดีต้อนรับทั้งสิ้น

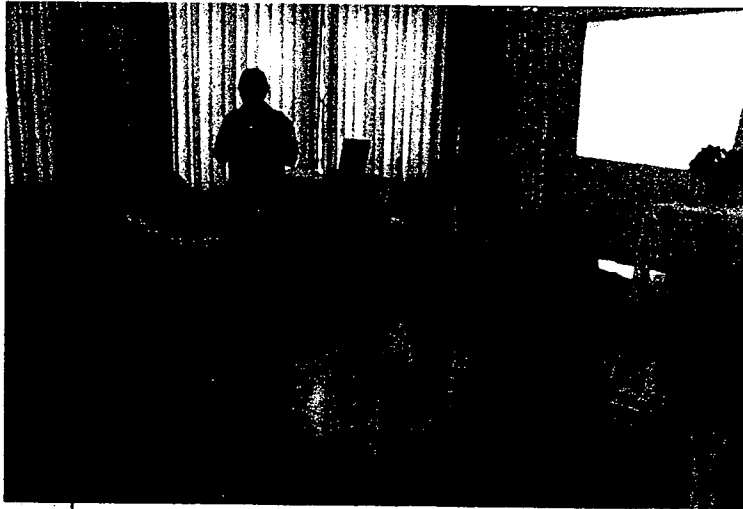
เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทางกลุ่มจึงส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อสมาชิกจะได้เห็นว่ากิจกรรมที่ทำร่วมกันนี้ (เพาะเห็ด เลี้ยงไก่ไข่) สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกครัวเรือนให้ความร่วมมือเต็ม 100% ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มร่วมจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วย ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือพอสมควร

ทางกลุ่มได้กล่าวขอบคุณคณะผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสทางกลุ่มได้ทำกิจกรรมที่สามารถจะนำมาประกอบเป็นอาชีพเสริมได้ และขอบคุณกลุ่มคลองเจ๊กที่อนุเคราะห์ทางกลุ่มให้ได้ศึกษาดูงานด้านระบบงานจัดการกลุ่มด้วยคอมพิวเตอร์ เพราะธนาคารออมสินได้ให้การสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมเครื่องพิมพ์และโปรแกรมการทำงานให้กับกลุ่ม เพื่อทางกลุ่มจะได้ใช้งานเครื่องมือเหล่านั้นได้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น

4.10.4 บรรยายสรุปผลการดำเนินการวิจัย

ดร. ภัทรพร ยุทธาภรณ์พิณิจ เป็นตัวแทนคณะผู้วิจัย บรรยายสรุปผลการดำเนินวิจัย สรุปใจความได้ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจมาจากการนำแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา จัดทำโครงการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ความสำเร็จของงานนี้ไม่ได้อยู่ที่คณะผู้วิจัย แต่อยู่ที่ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนได้ร่วมมือกันทำอย่างจริงจัง

ภาพที่ 32 ดร. ภัทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ บรรยายสรุปผลการทำงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสองกลุ่มมีความร่วมแรงร่วมใจกันสูงและมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน กรรมการมีภาวะผู้นำและเสียสละ แม้ไม่ได้รับค่าตอบแทนก็ทำงานด้วยจิตอาสาและซื่อสัตย์สุจริต เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ สามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีและชัดเจนมาได้ และได้นำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสองกลุ่ม ได้เป็นคลองเจ๊กโมเดลและคลองตาชมโมเดล และได้ทดลองใช้ได้ผลเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยได้รับบทเรียนว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือคำตอบเดียวที่ทำให้ครอบครัวและชุมชนอยู่รอดได้ ประชาชนและชุมชนคือแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่สุดของหน่วยงานต่างๆ ความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชนมาจากการประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจังและจริงใจของสมาชิกในกลุ่ม/ชุมชน

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แต่ละกลุ่มจะยังคงดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ฯ ต่อไปอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ขอให้พยายามขจัดความขัดแย้งภายในกลุ่ม จัดทำฐานข้อมูลของกลุ่มให้ชัดเจน สรุปความรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นองค์ความรู้ จัดทำบอร์ดโดยเฉพาะโมเดลของตนเองในการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการกลุ่มแสดงไว้ที่กลุ่ม เพื่อความเข้าใจร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่มไปในตัว และหวังอย่างยิ่งว่า การประสานร่วมงานกันที่ดีของทั้งสองกลุ่ม สามารถสร้างเครือข่ายและขยายต่อไปในระดับจังหวัดและระดับประเทศในที่สุด

4.10.5 ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1) ความคิดเห็นของที่ปรึกษาโครงการ (รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ดำเนินการอยู่นี้ยังสามารถขยายกิจกรรมได้อีกมาก ทั้งเรื่องของที่ดินที่อยู่อาศัยและปัญหาอื่นๆ ของคนในชุมชน ภาคใต้มีการรวมกลุ่มชาวสวนปาล์มเพื่อระดมเงินทุนมาจัดสวัสดิการของกลุ่ม การทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายด้วยการทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ขายให้กับสมาชิกในราคาถูก กิจกรรมของกลุ่มไม่จำเป็นต้องทำเพื่อขายให้ได้เงิน แต่ควรทำเพื่อลดรายจ่าย กลุ่มจะต้องสร้างเงื่อนไขที่เป็นเหตุไวให้ดี (2 เงื่อนไข) จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการจัดการกลุ่ม (3 ท่วง) เช่น การเลี้ยงไก่ได้อย่างพอประมาณ ไม่เกินกำลัง ใครควรจะได้รับสิทธิ์ที่จะได้ที่ดินก่อน ซึ่งสามารถน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทั้งสิ้น การบริหารงานไม่ควรเร่งเดินหน้ามากเกินไปจนอาจทำให้กลุ่มล้มได้ และควรรู้เท่าทันสถานการณ์ของโลก เช่น ภาวะเงินแข็งตัวในปัจจุบัน เป็นสัญญาณที่จะต้องระวังตัว โครงการนี้ได้ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนต่างเป็นนักวิจัย โดยเริ่มจากการวิเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์ของตน ร่วมกำหนดกิจกรรมของกลุ่มที่เป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่สภาพการกินดีอยู่ดียิ่งขึ้นต่อไป

2) ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (รองศาสตราจารย์ดุสิต เวชกิจ)

การดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์ควรจะต้องสอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน ประเด็นโจทย์วิจัยที่ตั้งมานี้เป็นสิ่งที่ท้าทายและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งในเรื่องของกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ และการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ร่วมกัน ตนเองได้เคยแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางรอดของทุกคน เมื่อประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต จะมีแรงงานทะลักเข้ามามากมาย การผลิตต่างๆ ก็เปิดโอกาสให้อย่างค่อนข้างเสรี ทุกคนจะต้องเตรียมการรับมืออย่างเต็มที่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทำให้ทุกคนได้ทำกิจกรรมแบบมีการวิจัย อย่าคิดว่าการวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยาก หากเข้าใจจริงๆ แล้วจะเกิดประโยชน์ ในขณะที่เราทำกิจกรรม เราได้เรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมนั้น และได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยไปด้วย ปัญหาไม่ใช่ความล้มเหลว แต่เป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกัน

จากการดำเนินงานของทั้งสองกลุ่มนั้น สอดรับกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ผลการดำเนินงานยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร หากมีข้อมูลเพิ่มเติมว่า สมาชิกมีการลดรายจ่ายได้เท่าไร มีการเพิ่มสมาชิกเป็นจำนวนเท่าไร กระบวนการวิจัยของแต่ละพื้นที่เป็นอย่างไร ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นได้มาอย่างไร และจัดทำเป็นโมเดลของทั้งสองกลุ่มได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

ที่ได้แนะนำนั้นเป็นเพียงโครงการเล็กๆ ความมองถึงที่มาของแต่ละโครงการว่า เหตุใดถึงได้มาทำโครงการนี้ จากกระบวนการที่ได้กำหนดวิธีทัศน์ พันธกิจนั้น เมื่อมาเป็นโครงการและดำเนินการไปแล้วนั้น ตอบโจทย์ของกลุ่มออมทรัพย์ของตนหรือไม่ กิจกรรมการเลี้ยงไก่ ปลูกผัก อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ในอนาคต ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสิ่งที่ต้องคำนึงถึงด้วยอย่างยิ่งคือ “ความยั่งยืน” เช่น โครงการปลูกผักสวนครัวนั้นทำไปแล้วเกิดผลดี หากดีแล้วเหตุใดไม่ดำเนินการต่อ

ในด้านกระบวนการเรียนรู้ นั้น กลุ่มได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ มีการศึกษาดูงานซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมาก แต่อย่าไปลอกเลียนแบบของเขา ควรคิดเองทำเอง เพราะสภาพการณ์ของแต่ละชุมชนแตกต่างกัน จะต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุมชนของตน

จากตัวอย่างในพื้นที่อื่นที่ได้รื้อฟื้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน ดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้น บุคคลเหล่านี้ไม่ได้เริ่มคิดจากเรื่องสามห่วงสองเงื่อนไขเป็นหลัก แต่ได้ทำกิจกรรมไปเรื่อยๆ โดยมีหลักง่ายๆ คือ ถ้าทำอะไรจะทำอย่างสายกลางไม่สุดโต่ง แต่ต้องมีความรู้หรือแสวงหาความรู้มาให้มาก หากเรากังวลติดสามห่วงแล้ว ทำให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ยาก ทำให้เราไปติดบ่วงกับห่วงนั้นซึ่งอาจจะคิดต่อไปไม่ได้ นอกจากนี้แล้วต้องช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้กองทุนเกิดความยั่งยืน ถ้าหากจะเริ่มจากการทำวิจัยด้วยตนเองก็สามารถดำเนินการได้ มีปัญหาก็สามารถปรึกษาอาจารย์ของคณะผู้วิจัยได้เสมอ กระบวนการนั้นเริ่มจากคิดทบทวนปัญหาของกลุ่ม ชุมชน แล้วนำมาออกแบบกระบวนการวิจัยกัน สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ท้าทาย ควรมีการสรุปบทเรียนจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มได้ทำวิจัยต่อไป

การทำวิจัยไม่ได้ทำเพื่อตนเอง แต่มุ่งหวังเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ในอดีตที่ผ่านมา ชุมชนมักขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานว่าเมื่อไหร่รัฐบาลจะช่วย สิ่งที่ได้มามีทั้งตรงและไม่ตรงกับความต้องการ บางสิ่งที่ได้มาก็ยังไม่ยั่งยืน หากเราทำได้ด้วยตนเองโดยไม่มุ่งหวังความช่วยเหลือ หน่วยงานต่างๆ ก็จะเข้ามาเอง ยกตัวอย่างชุมชนแหลมใหญ่ ได้ช่วยกันเองในการปัก ซ่อมแซม แนวไม้ไผ่ จนในที่สุดเริ่มมีตะกอนเลนต้นไม้ก็ขยายพันธุ์เจริญงอกงาม ในที่สุดก็มีหน่วยงานมาช่วยเหลือให้เงินหลายสิบล้าน เหตุการณ์นี้ทำให้เราเห็นว่า ควรช่วยเหลือตนเองก่อน เมื่อสำเร็จได้ระดับหนึ่งแล้ว หากต้องการขยายกิจกรรมต่อไป คนอื่นที่ได้เห็นความพยายามของเรา ก็จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามก็ดี กิจกรรมต่างๆ ที่จะทำกันนั้นต้องปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของสภาพชุมชน

3) ความคิดเห็นของนักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ (นางรัตนาวดี คุรุทอง)

โครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วมนี้ตรงกับงานของกรมการพัฒนาชุมชน เพราะทุกงานที่กรมพัฒนาชุมชนทำจะต้องไปทำแบบมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสองกลุ่มมีโอกาสที่ดีได้ร่วมงานวิจัยในครั้งนี้ เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้ในเรื่องการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ และได้รูปแบบในการจัดการของตนเองแล้ว ยังจะได้เรียนรู้ในเรื่องของการประสานความร่วมมือกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในอนาคตจะสามารถประสานกันเป็นเครือข่ายได้ สำหรับกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนคลองเจ๊ก ถ้าได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านต้นแบบก็จะมีพี่เลี้ยงมาคอยให้คำปรึกษาต่อไป และกลุ่มคลองตาชมก็กำลังได้รับการสนับสนุนให้เป็นชุมชนต้นแบบ สุดท้ายได้กล่าวขอบคุณคณะผู้วิจัยที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนี้

4.11 รูปแบบการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

4.11.1 รูปแบบการจัดการทั่วไป

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการตั้งกลุ่มเพื่อการระดมทุนของชาวชุมชนด้วยตนเอง เพื่อเป็นทุนสำรองในกรณีที่การผลิตประสบภัยพิบัติเสียหาย หรือเพื่อการพัฒนาขยายการผลิต โดยสมาชิกตั้งสัจจะว่า จะทำการออมเงินจำนวนหนึ่งทุกเดือน เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องใช้เงินก็มาขอยืมจากกลุ่ม เมื่อน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการกลุ่ม ก็ต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญที่เรียกว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข อันได้แก่พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และความรู้คู่คุณธรรม

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติทำให้ได้ข้อสรุปว่า ควรน้อมนำ 2 เงื่อนไขมาเป็นเหตุเบื้องต้นของการดำเนินงาน กล่าวคือ ในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ควรจะได้หาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆ เสียก่อน ส่วนการจะนำความรู้ที่หาได้ลงสู่การปฏิบัตินั้น จะต้องคำนึงถึงคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญ แล้วจึงกำหนดออกมาเป็นผลในการปฏิบัติ ด้วยการคำนึงถึง 3 ห่วงแบบบูรณาการในปฏิบัติการด้านอื่นๆ ดังเช่น ในห่วงพอประมาณ ปฏิบัติการใดๆ ต้องกำหนดขนาด ขอบเขต และแนวทางให้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่ม ในห่วงมีเหตุผล จะต้องอธิบายได้ว่าทำไมจึงกำหนดไว้เช่นนั้น ส่วนในห่วงมีภูมิคุ้มกันนั้น ต้องคำนึงถึงผลข้างเคียงใดๆ ที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น พร้อมเตรียมแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขเอาไว้ด้วย เป็นต้น

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะต้องมีความรู้ที่ควรศึกษาน้อย 3 ด้าน คือ ด้านแรกเป็นความรู้เกี่ยวกับการจัดการกลุ่ม เนื่องจากกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและให้การสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาตั้งแต่ต้น ได้ทำการวิจัยพัฒนาและสรุปบทเรียนจากการดำเนินงานมาโดยตลอด ประกอบกับกรมการพัฒนาชุมชนก็น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาของตน จึงได้ก่อรูปเป็นองค์ความรู้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้ดำเนินงานกลุ่มสามารถนำมาศึกษาได้ทันที

ด้านที่สองเป็นความรู้เกี่ยวกับการจัดการทางการเงิน การจัดทำบัญชีเป็นจุดอ่อนสำคัญในด้านนี้ แม้กรมการพัฒนาชุมชนจะมีแนวทางและแบบอย่างการจัดการทางการเงินไว้ให้ศึกษา แต่แทบจะไม่มีกลุ่มใดเลยที่ดำเนินการตาม ส่วนใหญ่จะสร้างสรรค์แนวทางของตนเองขึ้นมาแทน เป็นที่น่ายินดียิ่งที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของอำเภอบางบัวทอง ได้รับการฝึกอบรมจากธนาคารออมสิน และยังได้รับการสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ และโปรแกรมทำงานที่จำเป็นอีกด้วย นอกจากนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ก็ยินดีให้คำปรึกษา เจ้าหน้าที่สหกรณ์ก็ยินดีจะให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

ด้านที่สามเป็นความรู้เกี่ยวกับการผลิต หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในท้องถิ่นบางบัวทอง ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างเต็มที่ ทั้งในการผลิตเชิงเกษตรกรรมและการผลิตในเชิงวิสาหกิจชุมชน นอกจากนั้นก็ยังมีหน่วยงานทั้งของราชการและเอกชนอีกหลายหน่วยงานที่ยินดีให้ความรู้ในด้านนี้ ขอเพียงแต่ประสานงานเข้าไปเท่านั้น เช่น โครงการสวนผักคนเมือง เป็นต้น

สำหรับคุณธรรมที่จำเป็นของการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประการแรกคือสัจจะ เนื่องจากการก่อตั้งกลุ่มเป็นการตั้งสัจจะของสมาชิกที่จะทำการออมให้ได้จำนวนหนึ่งในทุกเดือน สัจจะจึงเป็นคุณธรรมที่ร้อยรัดความเป็นกลุ่มของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เมื่อสมาชิก (รวมถึงกรรมการด้วย) ได้ให้

สัญญาใดๆ ไว้ ก็ต้องทำให้ได้ตามสัญญานั้นๆ

ประการที่สองคือข้อสัตย์โปรงใส เนื่องจากการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีกิจกรรมทางการเงินเป็นส่วนสำคัญ คนทำงาน (โดยเฉพาะผู้รับผิดชอบทางการเงิน) จึงต้องมีความซื่อสัตย์เป็นที่ไว้วางใจได้ และระบบการทำงานก็ต้องโปรงใส สามารถเข้าถึง ทบทวน และตรวจสอบได้ คุณธรรมประการนี้ยังทำให้กลุ่มเป็นที่เชื่อถือของชุมชนและสามารถขยายกลุ่มได้อีกด้วย

ประการที่สามคือเกื้อกูลสมานฉันท์ เนื่องจากการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการระดมทุนจากสมาชิกมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน การจัดการกลุ่มจึงต้องเป็นไปเพื่อเกื้อกูลสมาชิกด้วยกัน ขณะเดียวกันก็เป็นแบบอย่างในด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เป็นที่ประจักษ์กับชุมชน จนพอที่จะเป็นแกนเพื่อการสมานฉันท์ชุมชนทั้งชุมชนได้

นอกจากคุณธรรมทั้งสามประการข้างต้นนี้แล้ว ก็ยังมีคุณธรรมประการอื่นๆ อีกมากที่ต้องใช้ในการจัดการกลุ่ม เช่น ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน อดทนอดกลั้นต่อความสำเร็จที่ยังมาไม่ถึง ประหยัดมัธยัสถ์ในการใช้จ่าย ใช้สติปัญญาในการพิจารณาปัญหา รอบคอบสุขุมในการดำเนินการ เป็นต้น เพียงแต่ผู้เข้าโครงการวิจัยเห็นพ้องต้องกันว่า คุณธรรมทั้งสามประการนั้นเป็นคุณธรรมแรกๆ ที่จะต้องคำนึงถึงในการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการและคุณธรรมในการกำกับดูแลแล้ว ก็ต้องมาพิจารณาถึงแผนงานการจัดการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึง 3 ห่วงแบบบูรณาการ กล่าวคือ แผนงานในทุกๆ ด้านจะต้องคำนึงถึงทั้งสามห่วงไปพร้อมกัน ไม่ใช่คำนึงถึงแต่ละห่วงแยกออกจากกัน เช่น เกี่ยวกับคณะทำงาน ในห่วงพอประมาณ ต้องกำหนดจำนวนและตัวบุคคล อำนาจหน้าที่ และแบบแผนในการทำงาน โดยคำนึงถึงศักยภาพของกลุ่มเป็นหลัก ในห่วงมีเหตุผล ก็ต้องอธิบายกันได้ว่า ทำไมกำหนดจำนวนไว้เท่านี้ ทำไมเลือกคนคนนั้นมาทำงาน ทำไมให้มีบทบาทหน้าที่เท่านี้ และทำไมต้องกำหนดแบบแผนการทำงานไว้อย่างนี้ ส่วนในห่วงมีภูมิคุ้มกันนั้น ต้องคำนึงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคณะทำงาน ไม่ใช่พอขาดใครไปสักคนแล้วทำงานไม่ได้ เหล่านี้เป็นต้น

การจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพอจะแบ่งออกเป็น 5 ด้านได้ดังนี้

1. การจัดการองค์กร โครงสร้างของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 ส่วน คือ สมาชิกที่เป็นกรรมการหรือคณะทำงาน และสมาชิกทั่วไป ในส่วนของกรรมกรนั้นต้องพิจารณาในเรื่องของจำนวน บทบาทหน้าที่ การได้มา และรูปแบบการประชุมหรือระเบียบการทำงาน ในส่วนของสมาชิกต้องพิจารณาในเรื่องของการดำเนินการเกี่ยวกับเงินสัจจะ ความสม่ำเสมอในการส่งเงินสัจจะ การกำหนดวงเงินกู้ อัตราดอกเบี้ย การส่งคืน และจำนวนสมาชิกต่อประชากรในชุมชนเพื่อการขยายกลุ่มเข้าสู่ชุมชนอย่างทั่วด้าน ในส่วนของกระบวนการงาน ต้องมีการตราระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติตามระเบียบ การวางแผนปฏิบัติการมีส่วนร่วมของสมาชิก และสุดท้ายการจัดทำฐานข้อมูลของกลุ่ม ทั้งนี้ต้องยึดหลักการประชาธิปไตยในแบบหนึ่งคนหนึ่งเสียง แสวงหามติเอกฉันท์ด้วยการปรึกษาหารือ กรณีต้องลงมติให้ยึดถือเสียงข้างมากโดยเคารพเสียงข้างน้อย รวมทั้งต้องส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

2. การจัดการทางการเงิน ส่วนสำคัญที่สุดต้องมีการจัดทำหลักฐานทางการเงิน การจัดทำ

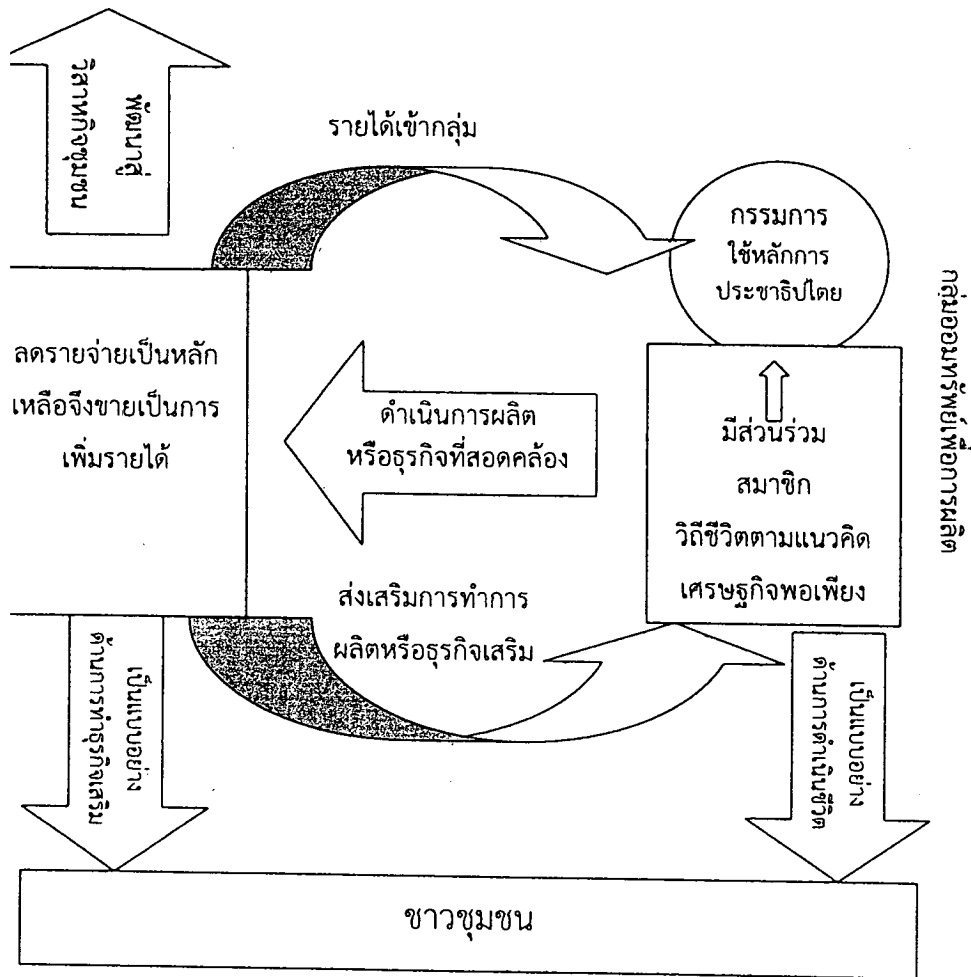
บัญชีรับจ่าย การรายงานสถานะทางการเงิน การตรวจสอบทางการเงินและบัญชี ส่วนเสริมก็จะเป็นเรื่องของ การนำเงินไปลงทุน แผนการลงทุน และรายงานผลการลงทุน โดยจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและ ตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่มีปัญหาในเชิงปฏิบัติ ควรจะได้หยิบยกมาหารือ เพื่อแก้ไขก่อนดำเนินการต่อไป

3. การจัดการด้านการผลิต ควรจะทำการผลิตเพื่อลดรายจ่ายเป็นหลัก เหลือจึงจะนำไปขาย เพื่อเพิ่มรายได้ แล้วจึงค่อยพัฒนาไปเป็นวิสาหกิจของชุมชนต่อไป อาจจะปรับเปลี่ยนการทำการผลิตเป็นธุรกิจ อื่นใดที่สอดคล้องเหมาะสมแทนก็ได้

4. การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชน ส่วนสำคัญคือการจัดสรรผลกำไรให้กับ สมาชิก ส่วนเสริมคือการจัดสวัสดิการอื่นๆ เพิ่มเติมให้ ในกรณีที่เป็นไปได้ก็ให้ขยายออกสู่ชุมชน โดยต้อง คำนึงถึงความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดสวัสดิการนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้รวมถึงการเข้ารับการฝึกอบรมในด้าน ต่างๆ การเข้าร่วมการประชุมสัมมนา และการไปทัศนศึกษาดูงาน หรือกิจกรรมเสริมความรู้อื่นใด

5. วิธีการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การ ทำการผลิตเพื่อลดรายจ่าย การนำผลผลิตที่เหลือไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ ส่งเสริมการออม มีแผนการลดหนี้สิน และลด-ละ-เลิกอบายมุขในที่สุด

รูปแบบการจัดการทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสรุป เป็นแผนภูมิได้ดังนี้

4.11.2 รูปแบบประยุคต์ของกลุ่มคล่องเจ๊ก หมู่ที่ 11

บ้านคล่องเจ๊ก หมู่ที่ 11 ตั้งอยู่ติดถนนสายรองเรียบคล่องเจ๊กทั้งสองฝั่ง และติดถนนสายหลักคือถนนบางกรวย-ไทรน้อย คนพื้นถิ่นเป็นมุสลิม มีมัสยิดนุรุลอาอะห์เป็นศูนย์กลาง เนื่องจากการคมนาคมสะดวก ทำให้มีกลุ่มทุนหลายกลุ่มเข้ามาพัฒนาที่ดินเป็นหมู่บ้านจัดสรร จึงมีกลุ่มชาวพุทธมาร่วมอาศัยเป็นจำนวนมาก ชาวพุทธส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานทั้งของภาครัฐและเอกชน มีทั้งที่เกษียณอายุและยังทำงานอยู่ ส่วนชาวมุสลิมนั้น ส่วนน้อยที่เป็นพนักงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใช้แรงงานทั้งที่เป็นกรรมกรในโรงงานและรับจ้างอิสระ ชาวชุมชนส่วนหนึ่งเป็นผู้ประกอบการอิสระรายย่อย มีทั้งที่เป็นชาวพุทธและมุสลิม มุสลิมในพื้นที่นี้จึงเป็นผู้มีบทบาทหลักและมีบทบาทนำด้วย

เมื่อเริ่มก่อตั้งกลุ่มคล่องเจ๊กนั้น ชาวพุทธในชุมชนมีอยู่น้อยมาก ผู้ร่วมก่อตั้งจึงเป็นมุสลิมทั้งหมด ได้ตกลงที่จะดำเนินการตามหลักการของศาสนาอิสลาม ต่อเมื่อมีชาวพุทธเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น ทางกลุ่มจึงเห็นว่าควรชักชวนชาวพุทธเข้าร่วมกลุ่มด้วย แต่มีชาวพุทธเข้าร่วมน้อยมาก คิดเป็นสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 ของสมาชิกทั้งหมด ทางกลุ่มเห็นว่าการที่ชาวพุทธเข้าร่วมน้อยนี้เป็นจุดอ่อนของกลุ่ม แต่ทางกลุ่มก็ยังคงต้องการดำรงการดำเนินการตามหลักการของศาสนาอิสลามเอาไว้ จึงต้องทำความเข้าใจกับกลุ่มชาวพุทธอย่าง

มากที่สุดเดียว เพื่อให้สมานฉันท์กับกลุ่มชาวพุทธได้มากขึ้น ทางกลุ่มจึงตกลงให้มีชาวพุทธอยู่ในคณะกรรมการของกลุ่มอย่างน้อย 1 คน เพื่อเป็นคนกลางในการทำความเข้าใจกับกลุ่มชาวพุทธ และสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มชาวพุทธเข้ามาในกลุ่มด้วย ปัจจุบันสัดส่วนของชาวพุทธเพิ่มเป็นร้อยละ 15 แล้ว

การเข้ามาพัฒนาที่ดินของกลุ่มทุนทำให้ชาวมุสลิมพื้นถิ่นส่วนหนึ่งกลายเป็นคนไร้ที่อยู่อาศัย ซึ่งสมาชิกของกลุ่มบางคนก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ทางกลุ่มมีความประสงค์จะช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้น จึงคิดอาศัยทุนทรัพย์ของกลุ่มทำการจัดสรรที่ดินแปลงเล็กๆ ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพวกเขา โดยให้ออกาสกับผู้ที่ เป็นสมาชิกได้สิทธิ์ก่อน จึงได้ริเริ่มโครงการเคหะสังจะมั่นคงขึ้นเป็นการทดลอง ผลปรากฏว่าสำเร็จด้วยดี เมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ ทางกลุ่มได้รับกำลังใจและเห็นว่าธุรกิจที่ไม่ประสงค์จะค้ากำไรนี้ น่าจะเป็นแนวทาง ในการพัฒนากลุ่มและเข้ากับหลักการดำเนินการของกลุ่มเป็นอย่างดี จึงได้ริเริ่มจัดทำโครงการ 2 ชั้น และได้ ดำเนินการจนพร้อมที่จะเปิดโครงการแล้ว

กลุ่มคลองเจ๊กเป็นกลุ่มที่ทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการมาตั้งแต่ต้น สะท้อนให้เห็นจาก การตกลงตั้งแต่เมื่อครั้งเริ่มต้นว่า จะมีที่ทำการที่ไม่ใช่บ้านของแกนนำคนใดคนหนึ่ง เพื่อว่าเมื่อแกนนำผู้นั้น ไม่ได้เป็นกรรมการแล้ว จะมีผลให้ต้องย้ายที่ทำการด้วย ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ได้จากการปรึกษาหารือในหมู่ผู้ร่วม ก่อตั้ง และกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของกลุ่มในภายหลังว่า การตกลงในเรื่องใดๆ ต้องเป็นการปรึกษาหารือ จนได้ข้อยุติในคณะกรรมการ

คณะกรรมการของกลุ่มคลองเจ๊กมีองค์ประกอบที่ค่อนข้างลงตัวในทุกเรื่อง เช่นในเรื่องวัย คณะกรรมการกลุ่มมีผู้สูงวัยที่เป็นที่นับหน้าถือตาของชุมชนเป็นประธาน กรรมการคนอื่นๆ มีทั้งที่เป็นผู้ใหญ่ และเยาวชน กรรมการที่เป็นผู้ใหญ่ให้ออกาสกรรมการที่เป็นเยาวชนได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ ในเรื่องเพศ กรรมการทั้งสองเพศมีส่วนพอๆ กัน กรรมการที่เป็นสตรีก็มีบทบาทอย่างทัดเทียมกับกรรมการที่เป็นบุรุษ ในเรื่องศาสนา มีตัวแทนชาวพุทธที่เป็นเสียงข้างน้อยอยู่ร่วมเป็นกรรมการด้วย

เนื่องจากหนึ่งในคณะผู้ก่อตั้งกลุ่มเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ จึงได้นำ เครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มมาตั้งแต่ต้น และได้พัฒนาระบบงานขึ้นมาด้วยตนเอง เอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นเอกสารทั่วไปและที่เป็นเอกสารการเงิน ล้วนจัดพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น ยกเว้นก็แต่การลงรายการในสมุดสัจจะเท่านั้นที่ยังเป็นการบันทึกด้วยมือ กลุ่มจึงมีฐานข้อมูลขที่จัดเก็บด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสามารถค้นคืนได้อย่างสะดวกสบาย ทั้งยังเป็นหลักประกันให้ความโปร่งใสของระบบ และความถูกต้องของข้อมูลอีกด้วย จุดนี้เป็นจุดแข็งของกลุ่ม

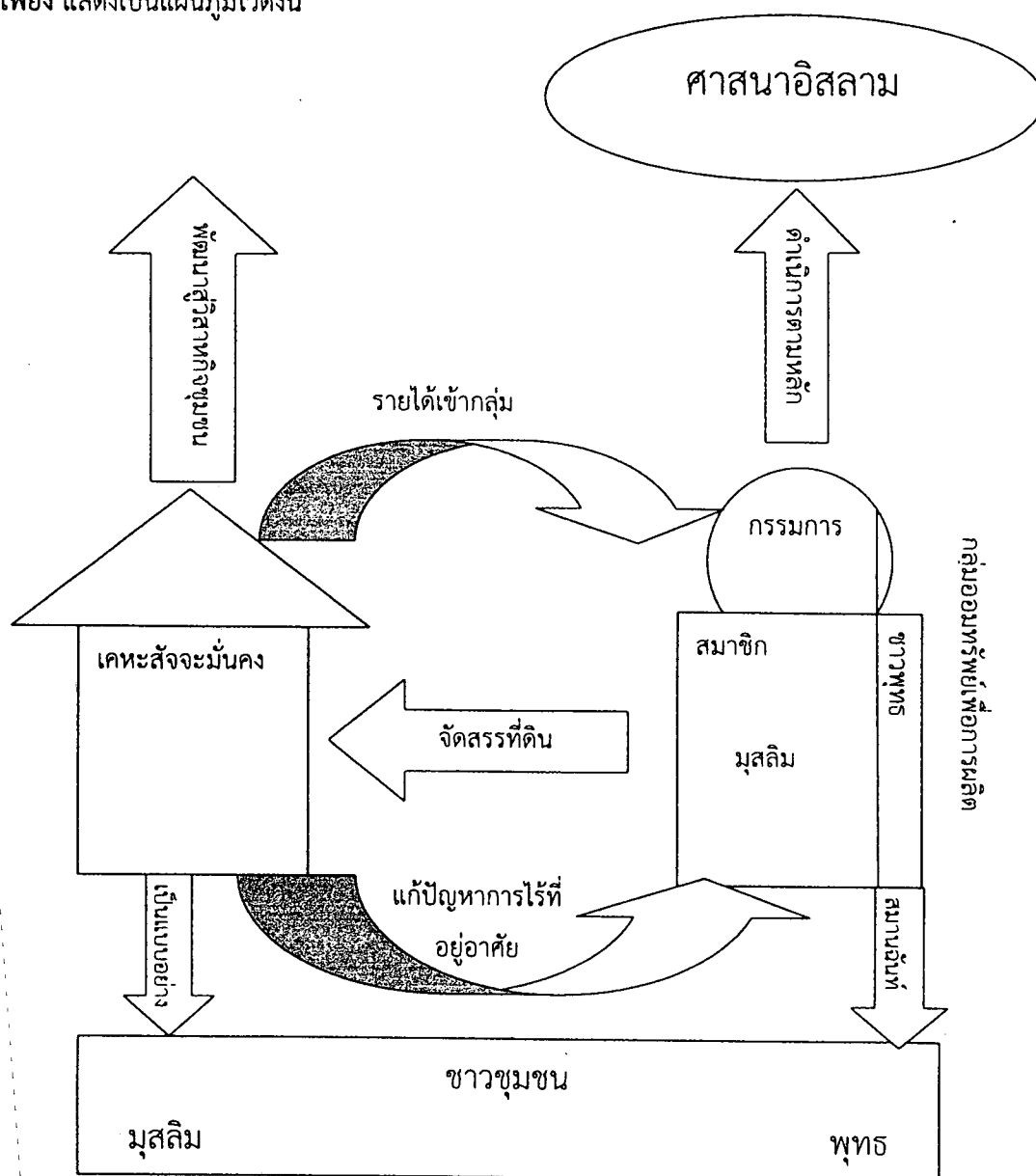
ด้านการจัดการองค์กรของกลุ่มคลองเจ๊กจึงถือได้ว่าเป็นจุดแข็งจุดหนึ่งของกลุ่ม เพราะมี โครงสร้างของกรรมการที่ค่อนข้างลงตัว มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีการจัดการสารสนเทศขององค์กร ด้วยคอมพิวเตอร์ ส่วนด้านการจัดการทางการเงินนั้นก็ถือเป็นจุดแข็งอีกจุดหนึ่งของกลุ่ม เพราะมีการ มอบหมายภารกิจให้กับผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งมีระบบบันทึกที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ มีส่วนการ การจัดการด้านการผลิต กลุ่มได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำธุรกิจจัดสรรที่ดิน เพื่อแก้ปัญหา การไร้ที่อยู่อาศัยของสมาชิก ทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอีกด้วย เป็นการประยุกต์ใช้ที่น่าชื่นชมยิ่ง

ด้านการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนนั้น ถือว่าทางกลุ่มจัดการได้ดี แต่ในด้าน

การขยายไปสู่ชุมชนนั้นยังจำกัดอยู่ในกลุ่มของมุสลิมเป็นหลัก ในด้านการพัฒนาความสามารถขององค์กรนั้น ยังขาดในประเด็นที่เป็นการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกและชุมชน และการแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรภายนอก ซึ่งการเข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกและชุมชนผ่านโครงการฝึกส่วนครัวร่วมกัน ได้ และได้ศึกษาวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจากกลุ่มคลองตาชม แลกเปลี่ยนกับการสาธิตระบบงาน สารสนเทศของตนให้กับกลุ่มคลองตาชม

จุดอ่อนของกลุ่มคลองเจ็กอยู่ในด้านวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิก ซึ่งยังมิได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน สำหรับเรื่องทำการผลิตเพื่อลดรายจ่ายนั้น เริ่มเป็นที่ประจักษ์จากการที่ทางกลุ่มได้ทำโครงการฝึกสวนครัวร่วมกันได้ การดำเนินการตามหลักการของศาสนาอิสลามมีส่วนช่วยอย่างมากในเรื่องของหนี้สินและการลดอบายมุข

เนื่องจากลักษณะเด่นของรูปแบบประยุกต์ของกลุ่มคลองเจ็ก อยู่การทำธุรกิจจัดสรรที่ดิน เพื่อแก้ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยของสมาชิก คณะผู้วิจัยจึงให้ชื่อรูปแบบของกลุ่มคลองเจ็กว่า สุขสานต์แห่งบ้านพอเพียง แสดงเป็นแผนภูมิไว้ดังนี้

5.11.3 รูปแบบประยุกต์ของกลุ่มคลองตาชม หมู่ที่ 9

บ้านคลองตาชม หมู่ที่ 9 ตั้งอยู่บนถนนสายรองที่ลึกเข้าไป ห่างจากถนนสายหลักคือถนนวัดลาดปลาตุกหลายสิบกิโลเมตร คนพื้นถิ่นเป็นชาวพุทธ สภาพพื้นที่ยังมีลักษณะเป็นชนบทอยู่ บ้านเรือนตั้งห่างจากกัน มีบริเวณเพียงพอที่จะทำการเกษตรได้ ส่วนน้อยที่ยังทำการเกษตรอยู่ ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเป็นพนักงานหรือเป็นผู้ประกอบการอิสระ บ้านคลองตาชมเป็นหมู่บ้านที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน เริ่มต้นจากมีครัวเรือนต้นแบบอยู่ครัวเรือนเดียว แล้วผู้ใหญ่บ้านเห็นถึงความน่าชื่นชมนี้ จึงได้รับมาใช้ในครัวเรือนของตน พร้อมกับส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตาม กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการริเริ่มของผู้ใหญ่บ้าน ก่อตั้งเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานตามหลักปรัชญานี้ เพิ่งจะก่อตั้งกลุ่มเมื่อต้นปี 2554 นี้เอง แม้จะประสบอุทกภัยใหญ่ สมาชิกก็ยังให้การสนับสนุน ยินดีส่งสัจจะยืมหลังให้

กลุ่มคลองตาชมก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการออมเป็นหลัก และไม่ประสงค์จะแสวงหาผลกำไรจากการดำเนินการของกลุ่ม จึงให้กู้โดยไม่คิดดอกเบี้ย ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของกลุ่มนั้น ประธานหรือกรรมการผู้รับผิดชอบงานนั้นๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนเอง คณะทำงานของกลุ่มคลองตาชมจึงทำงานด้วยจิตอาสา ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ทั้งกรรมการและสมาชิกจะทำงานไปด้วยกัน ในช่วงเริ่มต้นที่ยังมีสมาชิกไม่มากนัก จะใช้รูปแบบเป็นการปรึกษาหารือแทนการจัดประชุมอย่างเป็นทางการ

กลุ่มได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตั้งแต่ต้น จึงมุ่งส่งเสริมการทำการผลิตเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้มากกว่าจะกู้เงินมาใช้จ่าย โดยกรรมการของกลุ่มจะเป็นผู้ทดลองทำนาร่อง เมื่อได้ผลก็จะส่งเสริมให้สมาชิกและชาวชุมชนอื่นๆ ทำต่อไป กิจกรรมโรงเพาะเห็ดเป็นกิจกรรมที่ทางกลุ่มดำเนินการได้ผลดีมาก เพราะใช้พื้นที่น้อย แต่ละครัวเรือนทำกันเองได้ และได้ผลผลิตมากพอที่จะมีเหลือไปขายได้ ครัวเรือนไหนทำครัวเรือนนั้นก็จัดการทุกอย่างเองได้ตามความพอใจ

ทางกลุ่มมีแนวคิดที่จะเลี้ยงไก่ไข่ และได้ศึกษาแนวทางมาพอสมควร แต่เนื่องจากเป็นโครงการที่ต้องลงทุนในการสร้างโรงเรือนเพื่ออนุบาลลูกไก่ ทั้งยังต้องใช้เวลาในการดูแลหลายเดือนกว่าลูกไก่จะเจริญวัยจนให้ไข่ได้ และเมื่อถึงเวลานั้นก็ต้องสร้างโรงเรือนใหม่แยกแม่ไก่แต่ละตัวออกจากกัน เพื่อไม่ให้พวกมันจิกตัวกันเอง จึงเป็นโครงการที่ต้องใช้ทั้งเงินทุนและเวลา กลุ่มไม่สามารถนำเงินทุนของกลุ่มมาทำการเลี้ยงได้ จึงยังรืออยู่ เมื่อได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการวิจัยนี้ กลุ่มจึงนำโครงการนี้มาทำ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตคลองตาชมก่อตั้งหลังกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มีคณะทำงานคนละกลุ่ม แนวคิดในการจัดการก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กลุ่มกองทุนหมู่บ้านได้ตั้งข้อจำกัดกับสมาชิกของตนว่า ถ้าผู้ใดมาเข้าร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ฯ จะทำการคัดชื่อออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มทันที ทำให้ชาวชุมชนที่ยังต้องการกู้เงินโดยไม่ต้องออม แม้จะเห็นด้วยกับแนวทางของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ก็ไม่อยากจะเข้ามาเป็นสมาชิก แต่ทางกลุ่มออมทรัพย์ฯ มิได้ตั้งข้อจำกัดในลักษณะเดียวกัน ยินดีให้ชาวชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มทุกอย่าง ยกเว้นการกู้เงินที่สงวนสิทธิ์ให้กับสมาชิกเท่านั้น

การจัดการองค์กรของกลุ่มคลองตาชมนั้นได้ตราไว้ตามระเบียบปฏิบัติที่กรรมการพัฒนาชุมชนแนะนำ แต่ในทางปฏิบัติจะเป็นไปในแบบธรรมชาติ เพราะกลุ่มยังเล็ก สมาชิกสามารถสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง การดำเนินการของกลุ่มจึงเป็นการตกลงกันร่วมกันของกลุ่ม และเป็นที่รับรู้ของทุกคน ประกอบกับไม่ได้เน้น

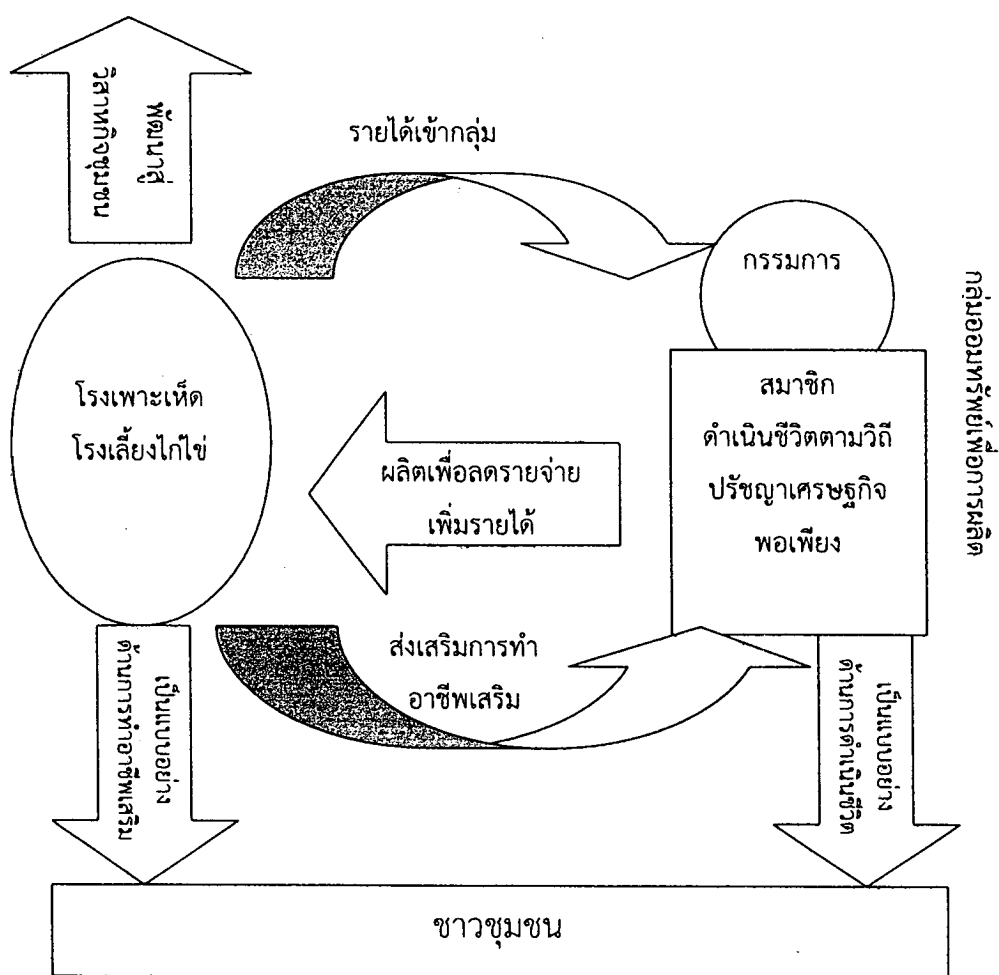
กิจกรรมทางการเงิน จึงยังไม่ค่อยเป็นปัญหามากนัก แต่ทางกลุ่มก็ได้ขอเยี่ยมชมระบบงานของกลุ่มคลองเจ็ก เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาก้าวหน้าไปของกลุ่ม

ในด้านการจัดการทางการเงินนั้น ทางกลุ่มยึดแนวทางที่จะไม่แสวงหาผลกำไรจากดอกเบี้ย ทั้งยังไม่คิดค่าดำเนินการอีกด้วย การจะมีรายได้เข้ากลุ่มจึงต้องเกิดจากการนำเงินไปลงทุน แต่ทางกลุ่มก็ระมัดระวังกับการใช้เงินอย่างมาก ดังนั้นนอกจากเอกสารทางการเงินโดยทั่วไปแล้ว กลุ่มนี้จึงควรมีการศึกษาแนวทางการลงทุนที่เหมาะสม รวมทั้งต้องจัดทำแผนขึ้นมารองรับด้วย

ในด้านการจัดการด้านการผลิตนั้น กลุ่มได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อยู่แล้ว ได้ดำเนินการโรงเพาะเห็ดจนสมาชิกมีผลผลิตเห็ดฟางที่จำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้แล้ว เพียงแต่กิจการนี้เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ มิได้ก่อรูปเป็นวิสาหกิจของชุมชนแต่อย่างใด การจัดการด้านการผลิตถือได้ว่าเป็นจุดแข็งจุดหนึ่งของคลองตาชม

ในด้านการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกลุ่มและชุมชนนั้น ถ้าว่าด้วยสิทธิประโยชน์ที่เป็นตัวเงินแล้ว ทางกลุ่มไม่อาจจัดสรรอะไรให้กับสมาชิกได้เลย เพราะทางกลุ่มไม่ได้มุ่งแสวงหาประโยชน์จากธุรกรรมทางการเงิน ส่วนกิจการด้านโรงเพาะเห็ดก็เป็นของสมาชิกทำกันเอง รายได้จึงเป็นของสมาชิกผู้ลงมือทำ กลุ่มจึงมีแนวคิดที่จะทำกิจการที่เป็นของกลุ่มเอง เพื่อจะได้มีผลประโยชน์มาจัดสรรให้กับสมาชิกบ้าง แต่การส่งเสริมให้สมาชิกได้ทำอาชีพเสริมนี้ก็ประโยชน์กับสมาชิกเป็นอย่างมาก และการส่งเสริมนี้ก็ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ในหมู่สมาชิกเท่านั้น หากแต่ได้ขยายออกสู่ชุมชนด้วย

จุดแข็งของกลุ่มคลองตาชมอยู่ในด้านวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิก เพราะกลุ่มส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินชีวิตในวิถีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเข้มข้น สมาชิกทุกคนต้องทำบัญชีครัวเรือน มีการทำการผลิตเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ตามที่ตนเองเห็นเหมาะสม มีแผนการจัดการกับหนี้สิน และลด-ละ-เลิกอบายมุข จนเหมือนจะเป็นระเบียบบังคับของกลุ่ม เพียงแต่ไม่ได้ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น และยังให้การสนับสนุนทุกครัวเรือนในชุมชนที่สนใจให้เข้าร่วม ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและในด้านการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยไม่จำเป็นที่จะต้องสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยหวังว่าเมื่อทุกคนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมเหล่านี้แล้ว จะลดความขัดแย้งภายในชุมชนลงได้ คณะผู้วิจัยจึงให้ชื่อรูปแบบประยุกต์ของกลุ่มคลองตาชมนี้ว่า บั๊วบานแห่งทุ่งพอเพียง ดังแสดงไว้ในแผนภูมิ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นรูปแบบกองทุนชุมชนที่ได้รับการออกแบบมาตั้งแต่ต้นให้ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด โดยทางราชการเป็นผู้ให้การรับรองและสนับสนุนตามสมควร เมื่อนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการกองทุน ก็ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกองทุนชุมชนของชุมชน บริหารโดยสมาชิกเพื่อเกื้อกูลสมาชิกและชุมชน อันจะเป็นรากฐานเบื้องต้นให้การพัฒนาชุมชนอย่างทั่วด้านได้